

SPOLOČNÝ PROGRAM
ROZVOJA OBCÍ
ORAVSKÉHO PODHRADIA

2024 - 2030

Obsah

ÚVOD	3
1. ANALYTICKÁ ČASŤ.....	4
1.1 Vymedzenie a lokalizácia územia	4
1.2 Historický vývoj územia	6
1.3 Geografická charakteristika	19
1.4 Demografia a trh práce	23
1.5 Občianska infraštruktúra	29
1.6 Technická infraštruktúra	36
1.7 Hospodárstvo regiónu	39
1.8 Dotazníkový prieskum a šetrenia.....	50
1.9 SWOT analýza.....	57
2. STRATEGICKÁ ČASŤ.....	65
2.1 Stanovenie kľúčových faktorov a disparít rozvoja územia	65
2.2 Vízia, ciele a priority regiónu.....	69
3. PROGRAMOVÁ ČASŤ.....	70
3.1 Priority a opatrenia	70
4. REALIZAČNÁ ČASŤ A FINANČNÝ PLÁN	73
4.1 Akčný plán a financovanie aktivít.....	73
5. ZÁVER.....	87
6. ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	89
7. PRÍLOHY	89

ÚVOD

Spoločný program rozvoja obcí Oravského podhradia tvoria 4 samostatné kapitoly. V analytickej časti sú detailne rozobraté všetky základné regionálne charakteristiky tohto územia, ktoré vyústili do SWOT analýzy. Pri tvorbe analytickej časti sa vychádza aj z dotazníkového prieskumu. Strategická časť je venovaná výstupom z predchádzajúcej kapitoly, v ktorej sú stanovené kľúčové faktory rozvoja a disparity regiónu. Tieto následne vyúsťujú do cieľov a jednotlivých priorít pre rozvoj Oravského podhradia. V programovej časti sú uvedené všetky priority a opatrenia regionálneho rozvoja týkajúce sa definovaného regiónu. V záverečnej realizačnej časti a finančnom pláne sú uvedené všetky plánované projektové zámery, ich financovanie a akčný plán na ich realizáciu.

Spoločný program rozvoja obcí Oravského podhradia je spracovaný do roku 2030 vrátane. Spoločný program rozvoja je otvorený dokument, ktorý v prípade podstatných zmien bude možné podľa potreby aktualizovať, a po schválení jednotlivých zastupiteľstiev obcí v zmysle zákona, bude slúžiť ako aktualizovaný dokument v programovom období 2021 - 2027.

Spoločný program je komplexným strategickým a rozvojovým dokumentom, sumarizujúci otázky rozvoja priestorových štruktúr so sociálnymi, ekonomickými a ďalšími predpokladmi. Preto počíta s tým, že jeho funkcia voči ostatným rozvojovým dokumentom spracovaným na lokálnej úrovni bude nadradená.

1. ANALYTICKÁ ČASŤ

1.1 Vymedzenie a lokalizácia územia

Mikroregionálny celok Oravské podhradie sa nachádza v Žilinskom samosprávnom kraji, vo východnej časti okresu Dolný Kubín a tvorí 10 obcí východne od katastrálneho územia okresného mesta Dolný Kubín. Sú to nasledovné obce: Oravský Podzámok, Horná Lehota, Sedliacka Dubová, Dlhá nad Oravou, Krivá, Medzibrodie nad Oravou, Pribiš, Pokryváč, Malatiná a Chlebnice.

Najvýchodnejší bod sa nachádza v katastrálnom území obce Krivá (49°24' východnej geografickej dĺžky a 19°55' severnej geografickej šírky). Najzápadnejší bod vyčleneného územia sa nachádza v katastrálnom území obce Oravský Podzámok (49°28' východnej geografickej dĺžky a 19°29' severnej geografickej šírky). Najsevernejšia časť územia sa nachádza v časti katastrálneho územia obce Dlhá nad Oravou (49°31' východnej geografickej dĺžky a 19°42' severnej geografickej šírky) a najjužnejší bod opísaného regiónu sa nachádza v katastrálnom území obce Malatiná (49°16' východnej geografickej dĺžky a 19°43' severnej geografickej šírky).

Obrázok 1: Obce Oravského podhradia

Z geomorfologického hľadiska možno územie zaradiť do Oravskej Magury (severná časť Oravského Podhradia), Oravskej vrchoviny (centrálna časť Oravského podhradia), Skorušinských vrchov (východná časť Oravského podhradia), Podtatranskej brázdy a Chočských vrchov (južná časť podhradia).

Oravské podhradie hraničí na severe s obcami okresu Námestovo. Sú to obce Hruštín a Babín. Na juhu hraničí s obcami okresu Liptovský Mikuláš. Sú nimi obce Liptovská Sielnica, Liptovská Anna a Prosiek. Na východe podhradie hraničí s obcami okresu Tvrdošín (Podbiel'a Oravský Biely Potok) a obcami okresu Liptovský Mikuláš (Malé Borové a Veľké Borové).

Dopravná sieť je tu tvorená: Rýchlostnou cestou R3, cestami I/59 (E 77 – cesta 1. triedy s medzinárodným významom; od Oravského Podzámku cez Hornú Lehotu, Sedliacku Dubovú, Dlhú nad Oravou až po Krivú), I/78 (cesta 1. triedy z Oravského Podzámku smerom na Námestovo), III/2250 (od Medzibrodia nad Oravou do Pokryváča), III/2251 (z Oravského Podzámku do Pribiša), III/2253 (z Dlhej nad Oravou do Chlebníc) a III/2247 z (Vyšného Kubína do Malatinej; do Malatinej je možné dostať sa aj cestou III/2250, ktorá vedie do Pokryváča z Medzibrodia nad Oravou a pokračuje až do obce Osádka a napojí sa na spomínanú cestu III/2247).

Územím prechádza aj železničná trať. Je to jednokoľajová trať číslo 181 Kraľovany – Trstená. V dotknutom území sa nachádza 6 jej zastávok (Medzibrodie nad Oravou, Oravský Podzámok, Horná Lehota, Sedliacka Dubová, Dlhá nad Oravou, Krivá).

Hlavnou riečnou tepnou územia je rieka Orava. Okrem nej sú v území povrchové vody väčšieho významu: Krivský potok, Džiansky cickov, Chlebnický potok, Dubový potok, Pribiš, Pucov, Račová.

Najnižší bod celého územia sa nachádza v riečnom koryte rieky Orava katastrálneho územia Oravský Podzámok – Široká 500 m n. m. Najvyšší bod územia sa nachádza v katastri obce Krivá a je ním kóta Kopec v juhovýchodnej časti katastra s nadmorskou výškou 1 251 m n. m.

1.2 Historický vývoj územia

Orava, Arwa, Aryva, Arawa, Oravia, Aravia – viacero modifikácií názvu regiónu a rieky, v povodí ktorej sa kraj rozprestiera. Samotný názov sa prvotne vzťahoval na rieku, pričom A. Kavuljak uvádza, že pôvod slova môže byť galského pôvodu a znamenať bystrý tok, bystrú vodu, ale i pôvodu germánskeho a vychádzať z názvu limby. Vo forme Arwa sa pomenovanie objavuje prvý raz v listine z roku 1267. Osídľovanie regiónu Orava začína niekedy v dobe kamennej. Nálezy v oblasti brehov Čiernej Oravy sú dokladom mladopaleolitického človeka. V 19. storočí sa Mikulášovi Kubínyimu na lužickom pohrebisku v Oravskom Podzámku podarilo objaviť dioritický klin, ktorý podľa určitých tvarových a materiálových indícií je možné zaradiť do obdobia eneolitu. Archeologickými výskumami sa podarilo zmapovať a doložiť postupné osídľovanie regiónu v strednej a mladšej dobe bronzovej a v dobe železnej (Dolný Kubín, Medzihradné, Tupá a Ostrá skala, Veličná, Oravský Podzámok, Ostražica, Istebné, Medzibrodie, atď). Osídlenie nebolo prerušené ani v dobe rímskej (Trniny) a neskôr i v období príchodu Slovanov na naše územie, ktorí sa v oblasti Oravy usadili na prelome 8. a 9. storočia p. n. l. na výšinných sídliskách Trniny nad Dolným Kubínom, Istebné – Hrádok, na hradnej vyvýšenine nad Oravským Podzámkom a v hradisku Ostrá skala nad Vyšným Kubínom. Prvá písomná zmienka, týkajúca sa územia Oravy, sa nachádza v listine z roku 1265, ktorou Belo IV. upravoval povinnosti a výsady kráľovských poddaných v Liptove. Práve v nej sa spomína už existujúca colná stanica v Tvrdošíne. Tridsiatok sa nachádzal na významnej obchodnej ceste, prechádzajúcej údolím Oravy do Poľska, cez ktorú sa do Uhorska dovážalo súkno, soľ, olovo a rôzny iný tovar. O tom, že oravský región nebol neobývaným územím svedčí ďalší písomný doklad, listina z roku 1267. Panovník Belo IV. ňou daroval vnukom zvolenského župana Detrika Varín, Žilinu a Tepličku ako výmenu za Oravu s hradom. Samotný pojem „*possessio Arwa....cum castro*“ neznamenal iba Oravský hrad a jeho bezprostredné okolie, ale pravdepodobne sa jednalo už o významovo širšiu formuláciu, ktorá zahŕňala nielen colnú stanicu a niekoľko historicky doložených zemianskych sídiel, ale celé vtedajšie územie Oravy. Môžeme predpokladať, že už v polovici 13. storočia tu existovali menšie dediny, doložené historicky až neskôr. Orava bola kráľovským majetkom, ktorý patrilo spolu s Liptovom a Turcom k Zvolenskému komitátu ako Oravský dištrikt, ale samostatná Oravská stolica sa vyprofilovala až koncom 14. storočia. Osídľovanie regiónu sa rozvíjalo v okolí riečnych tokov a obchodných ciest a počas celého dejinného vývoja Oravy sa postupne formovali a vznikali osady na domácom zvykovom práve (Veličná, Revišné, Istebné,..), na nemeckom práve (Žaškov, Párnica, Trstená...), predovšetkým však na práve valašskom (Medzibrodie, Bziny, Ústie, Pucov, Chlebnice, Oravský Biely Potok, Námestovo, Zubrohlava, Habovka, Suchá Hora...), ktoré koncom 16. storočia prerástlo na doosídľovanie lokalít na práve kopaničiarskom (Rabčice, Zákamenné, Veselé, Sihelné, Mútne, Novot). Jeho uplatnenie podmienujú snahy o zväčšenie úžitkovej pôdy a viaceré lokality, založené pôvodne na valašskom práve (Rabča, Klin, Oravská Polhora...) z tohto dôvodu začali pri dobudovávaní dediny využívať kopaničiarske právo.

V 18. storočí vznikli už iba dve osady – Oravská Lesná a Beňadovo a proces osídľovania územia Oravy bol v podstate ukončený. Všetky obce, až na niekoľko lokalít, vo vlastníctve šľachtických rodín, patrili pod správu hradného panstva. Charakteristickým a hlavným zameraním obyvateľstva, žijúceho na území Oravy, bolo poľnohospodárstvo spojené s chovom dobytky a oviec. Doplnkovým zamestnaním sa stala remeselná a domácka výroba. Regionálny rámec presiahla výroba a predaj plátna a tiež spracovanie kameňa a dreva. Oravskí plátenníci vyvážali svoje výrobky aj na vzdialené trhy vo vtedajšej Európe, Ázii i Afrike. Život oravských obyvateľov, podobne ako i ľudí v iných regiónoch, závisel od politickej situácie uhorského štátu. Protihabsburské povstania (1604-1606, 1618-1626, 1648-1660, 1678-1687 a 1703-1711) znamenali pre Oravu zničené, vypálené a vyrabované usadlosti, čo prinieslo opätovné zhoršenie i tak biednych životných pomerov ľudí. V roku 1672 sa rozhorelo jedno z najväčších oravských povstaní vedené Gašparom Pikom, ktoré bolo však krvavo potlačené. Nešťastím pre oravský región bol prechod poľsko-litovských vojsk, smerujúcich z Poľska ku Viedni do boja proti Turkom, kedy ľahlo popolom 27 oravských dedín. Nielen povstania, prechádzajúce a táborejúce vojská a neúnosné povinnosti a dane zhoršovali biedu obyvateľov, ale často krát to boli i rôzne živelné pohromy, povodne (1813), požiare, epidémie moru či cholery (1739, 1831, 1846-1847) a neúrody (1715-1716). Revolúcia v rokoch 1848 – 1849, ktorá zasiahla celú Európu priniesla zrušenie feudalizmu, výkup poddaných z feudálnych povinností a otvorila cestu k vytvoreniu modernej spoločnosti. V uhorských pomeroch však zostalo zachovaných mnoho polofeudálnych prežitkov. Oravský komposesorát, bývalý hlavný feudál, sa po roku 1868 transformoval na moderný veľkostatok a predstavoval vlastne jediný väčší podnik v regióne, v ktorom naďalej prevládala agrárna malovýroba. Nedostatok pracovných príležitostí a politický útlak zo strany vtedajšej uhorskej vlády, viedli k masovému vystáhovalstvu, predovšetkým do USA. Mnohí Oravci v zámorí ostávali natrvalo. Prvá svetová vojna sa územia Oravy priamo nedotkla, ale hospodársky chaos a politické vrenie, ktoré spôsobila, mali v regióne silný ohlas. V roku 1918 sa Rakúsko-Uhorsko rozpadlo a Orava sa stala súčasťou prvej ČSR. Vytváranie a formovanie hraníc nového štátu znamenalo i to, že sa časť Hornej Oravy, spolu 12 obcí, stala v roku 1920 súčasťou Poľska. V podmienkach demokratickej ČSR došlo na Orave k širokému rozvoju kultúry a školstva, vznikli tu prvé stredné školy, na ktorých sa vyučovalo slovensky, založené boli mnohé kultúrne spolky. Hospodárstvo však bolo poznačené absenciou priemyslu a dôsledkami veľkej hospodárskej krízy v medzivojnovom období. Hospodárska kríza a vznik fašistického režimu v Nemecku viedli k rozpadu ČSR. Slovensko sa stalo samostatným štátom, ale pod nemeckou kontrolou. Začiatok 2. svetovej vojny priamo zasiahol Oravu, keď Slovensko po nemeckom útoku na Poľsko znova obsadilo obce odstúpené v roku 1920. Vojnové pomery a odpor voči fašistickému režimu viedli k vytvoreniu odboja a k protifašistickému povstaniu v roku 1944. Orava sa stala povstaleckým územím a partizáni bojovali v lesoch proti fašizmu až do oslobodenia v apríli roku 1945.

Po druhej svetovej vojne a vytvorení komunistického režimu v obnovenej ČSR došlo na Orave k rozsiahlym zmenám. Bola vybudovaná Oravská priehrada a vznikli významné priemyselné podniky ako Oravské ferozliatinárske závody Istebné a Široká, Tesla Orava, SEZ, ktoré dali Orave podobu moderného regiónu.

Geopolitické zmeny po „nežnej“ revolúcii v roku 1989 viedli k rozpadu ČSR a vzniku SR ako demokratického štátu. Napriek tomu, že Oravu poznačili všetky problémy modernej doby, zachovala si svoj osobitý charakter (Floreková, Chmelík, Oravské múzeum P.O.H.).

Do 14. storočia Orava nejstvovala ako samostatný administratívny celok ale bola len súčasťou Zvolenského komitátu. Po definitívnom rozpade zvolenského komitátu sa v druhej polovici 14. storočia vytvorili aj orgány stoličnej samosprávy oravskej šľachty. Prvú listinu vydanú oravskou stolicou poznáme z roku 1382. Oravská stolica sa skladala pôvodne len z dvoch slúžnovských okresov. Bol to tzv. Horný a Dolný. V roku 1777 sa stolica nanovo rozdelila na štyri slúžnovské okresy: Dolnokubínsky, Oravskopodzámsky, Trstenský a Námestovský.

V rámci tzv. jozefínskych reforiem cisára Jozefa II. v roku 1785 boli značne zmenené hranice stolíc a ich funkcia zmenou šľachtických stolíc na moderné štátne stolice. Cisár Jozef II. spojil v rámci svojej reorganizácie v roku 1786 Oravskú a Liptovskú stolicu do jedného celku. Ako mnohé iné cisárove reformy i táto sa po jeho smrti pre odpor šľachty skončila neúspechom. V roku 1790 sa samostatnosť Oravskej stolice znovu obnovila a existovala samostatne až do roku 1850.

Od tohto roku a počas celého obdobia Bachovho absolutizmu bola Oravská stolica premenovaná na župu (všetky stolice na Slovensku sa v tom období premenovali na župy) a pripojená k Turčianskej stolici (teraz už župe), čím vznikla Oravsko – turčianska župa. Tento stav trval až do roku 1867, kedy boli hranice žúp zmenené opäť do podoby spred roka 1848, čím teda Oravská župa nadobudla svoju samostatnosť v rámci administratívneho usporiadania. Takéto administratívne členenie ostalo zachované až do roku 1923. Dokonca na tom nezmenilo nič ani vznik Česko - Slovenska v roku 1918, ktoré prevzalo doterajší právny systém a územné a správne usporiadanie.

Po roku 1923 nasledovalo na Orave veľžupné zriadenie s už sformovanými okresmi (trvanie 1923 až 1928). Územie Oravy bolo začlenené do Župy XVII. sú sídlom v Turčianskom Sv. Martine. na území Oravy boli vytvorené tri okresy: Dolný Kubín, Námestovo a Trstená.

V rokoch 1928 – 1939 bolo v Česko–Slovensku župné usporiadanie nahradené krajinským zriadením. Celé územie Slovenska sa nazývalo Slovenská krajina. Okresy na Orave ostali identické s predošlými troma okresmi.

Po vzniku vojnovnej Slovenskej republiky (1939 – 1945) sa Orava opäť dostala pod župné zriadenie (opäť boli zavedené župy ako administratívne jednotky). Jej názov bol Tatranská

župa so sídlom v Ružomberku. Na Oravu zasahovali tri okresy: Dolný Kubín, Trstená a Námestovo.

Po skončení vojny sa začali kreovať kraje a okresy (obdobie 1949 – 1960). Územie Oravy patrilo do žilinského kraja a na území sa opätovne vytvorili tri okresy: Dolný Kubín, Námestovo, Trstená.

Po roku 1960 až do roku 1990 Orava spadala pod Stredoslovenský kraj so sídlom v Banskej Bystrici s jediným okresom na území celej Oravy, a to okresom Dolný Kubín.

Počas obdobia rokov 1990 až 1996 bolo územie Oravy jedným okresom – okresom Dolný Kubín, ktorý sa členil na 4 obvody: Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín (po prvýkrát v histórii) a Trstená.

K ďalšej reorganizácii miestnej štátnej správy došlo v roku 1996. Bolo zrušených 121 obvodov a opätovne sa zaviedla krajská úroveň štátnej správy. Orava spadala pod správu Žilinského kraja, na svojom území mala 3 okresy: Námestovo, Dolný Kubín a Tvrdošín. Od roku 2002 sa Žilinský kraj premenoval na Žilinský samosprávny kraj, respektíve vyšší územný celok. Vnútorne členenie Oravy ostalo zachované.

Stručná charakteristika jednotlivých obcí Oravského podhradia

Oravský Podzámok

Obec Oravský Podzámok leží na pravom brehu Oravy je vzdialená 11 km od Dolného Kubína. Dopravnú polohu obce možno charakterizovať ako uspokojivú vzhľadom k úrovni vybudovaného cestného spojenia. Okrem toho obyvatelia obce môžu využívať miestne autobusové a vlakové dopravné spojenie. Z administratívneho hľadiska je obec začlenená do okresu Dolný Kubín a Žilinského samosprávneho kraja.

Obec Oravský Podzámok patrí medzi historicky najvýznamnejšie sídla na Orave. Jej dejiny sú neoddeliteľne späté s Oravským hradom. Od prvej písomnej zmienky v 13. storočí Oravský hrad a jeho podhradie udávali tempo vývoja na Orave.

Obec sa spočiatku vyvíjala ako podhradie pod Oravským hradom, neskôr najmä od 18. storočia tu nastal veľký stavebný ruch, ktorého výsledkom bol vznik výstavného mestečka. V podhradí sídlil Oravský komposesorát, ktorý vyše 300 rokov vlastnil a spravoval veľkú časť regiónu. Nový impulz pre dejiny podhradia znamenalo vlastníctvo Oravského hradu aj s panstvom rodinou Thurzovcov, ktorí vybudovali v podhradí niekoľko majerov. Jeden z nich sa stal základom Oravského Podzámku.

V obci, resp. na území neskoršej obce sa usadilo množstvo významných osobností z uhorských, československých, ako aj slovenských politických dejín či kultúrnych činiteľov, lesných inžinierov a personálu, ale aj lekárov, umelcov a množstvo anonymných poctivých ľudí, ktorí sa pričínili o rast obce.

Od 1.1.1974 sa súčasťou Oravského Podzámku stala dovtedy samostatná obec Dolná Lehota. Dolná Lehota sa prvýkrát spomína v písomnom prameni z roku 1420.

Prvá zmienka o obci Oravský Podzámok pochádza z roku 1559, a bola uvádzaná ako Thurzov majetok. Hospodárilo sa tu na Thurzovom majetku, ktorý nepodliehal uhorským správny úradom ani po zavedení tzv. slúžnovských obvodov po roku 1777. Obec Oravský Podzámok bola zo začiatku samostatná. Podliehala len hradnej vrchnosti a len hrad zamestnával jej občanov. Aj po zriadení obcí v roku 1866 administratívnym nariadením mala obecný úrad ustanovený a platený Oravským komposesorátom. Ten uhrádzal aj obecné výdavky. Richtár nemal praktický žiadnu vonkajšiu právomoc a ani prácu v úrade, lebo administratívne a finančné záležitosti vybavovali príslušní zamestnanci komposesorátu.

Geografická poloha a nadmorská výška spôsobujú, že opisované územie leží prevažne v chladnej oblasti. Územie je bohaté na krásy prírody a je rozmanito členené. Návštevníkom dáva množstvo možností na oddych, športovanie a objavovanie histórie obce.

V obci Oravský Podzámok sa každoročne koná množstvo spoločenských a kultúrnych podujatí pre obyvateľov obce. Sú to aktivity miestneho charakteru, ktoré sú spojené s históriou a zvyklosťami obce. V rámci kultúrnych podujatí každoročne organizujeme stávanie mája, deň detí, deň matiek, Deň Oravského Podzámku, fašiangové zábavy. Centrom kultúrneho života je obecný kultúrny dom, kde sa organizujú rozličné kultúrna podujatia. Na organizácii spoločenského života sa podieľa aj obecná samospráva nielen formou poskytovania obecných priestorov pre kultúrne vyžitie obyvateľstva, ale taktiež spolupodieľaním sa na organizovaní kultúrnych, spoločenských a športových podujatí. Spoločenský a kultúrny život sa v obci rozvíja pôsobením viacerých záujmových združení, spolkov a organizovaním kultúrnych podujatí a akcií.

Obec Oravský Podzámok má na svojom území výrazné aktivity a atraktivity, ktoré tvoria potenciál pre rozvoj rekreácie a cestovného ruchu. Charakter krajiny a prírodné podmienky smerujú rozvoj cestovného ruchu predovšetkým na horskú, vidiecku turistiku a zimné športy ale aj na splavy či už na pltiach alebo raftoch, prípadne iných lodiach počas letných mesiacov.

Osobitnú skupinu tvoria pamiatky ľudovej architektúry a archeologické lokality. Národnou kultúrnou pamiatkou je Oravský hrad nachádzajúci sa priamo v obci. Možno konštatovať, že Oravský Podzámok sa nachádza priamo pod Oravským hradom.

Oravský Podzámok – miestna časť Dolná Lehota

Prvá písomná zmienka o existencii obce Dolná Lehota s nachádza v listine z roku 1420. Touto listinou vtedajší uhorský palatín Mikuláš Gara prikázal konventu Panny Márie v Turci, aby z titulu zálohu uviedol do držby Oravy vdovu po Stiborovi zo Stiboríc, Dobrochu spolu s jej synom Stiborom z Beckova. V uvedenej listine sa spomína dedina

„Nowa Lehotha“ – Lehôtka, ktorá patrila k Oravskému hradu. Vzhľadom k týmto skutočnostiam môžeme predpokladať, že obec vznikla niekedy v 2. polovici 14. storočia a vytvorila sa z pôvodných hospodárskych domov, nachádzajúcich sa na majetkoch v bezprostrednej blízkosti Oravského hradu. Obyvatelia tu žijúci patrili k služobnému personálu hradu a tvorili ich predovšetkým strážnici, šafári, poslovia a rôzni dvorní služobníci. Andrej Kavuljak uvádza, že po svojom vzniku bola dedina oslobodená od povinných robôt, furmaniek, rúbania dreva, stavebných prác, od obrábania pôdy a rôznych poplatkov. Dedina mala úľavu či lehotu od odovzdania predpísaných panských povinností, a preto sa aj nazývala Lehotou.

V písomných prameňoch sa dedina uvádzala ako „villa Nowa Lehotha“ (r. 1420), po rozdelení ako „Lehota Nysny“ (r. 1547), „Kis Lehota“ (r. 1598, 1715), „Kys Lehota“ (r. 1604), „Kiss Lehota“ (r. 1619), „Infer Lehota“ (r. 1729), „Lehota“ (r. 1763), „Lehotka“ (r. 1770), „Lehuotka“ (r. 1769, 1772, 1805), „Alsó Lehota“ (r. 1819). V súčasnosti je oficiálny názov dediny Dolná Lehota a od roku 1974 tvorí už súčasť obce Oravský Podzámok.

V roku 1547, v urbári Oravského hradného panstva sa už stretávame s dvoma Lehotami, Hornou a Dolnou, a teda niekedy pred spomínaným rokom sa pôvodná jedna dedina rozdelila a vyvíjala už ako dve samostatné lokality.

Od svojho vzniku bola dedina Dolná Lehota súčasťou majetku pod správou Oravského hradného panstva.

Horná Lehota

Vznik obce Horná Lehota sa datuje pred prvou priamou písomnou zmienkou o jej existencii, kde sa v roku 1420 spomína Lehota patriaca k Oravského hradu. Medzníkom vo vývoji Hornej Lehoty bol príchod šľachtica Jána Abaffyho na Oravu, ktorého Fraňo Thurzo prijal za kapitána Oravského hradu. Neskôr, v roku 1582 mu za verné služby dal do vlastníctva Hornú Lehotu. Koncom 16. storočia rodina Abaffyovcov dala v obci postaviť tri kaštiele, z ktorých sa doposiaľ zachovali dva, vedené ako národné kultúrne pamiatky. Väčšina Abaffyovcov mala právnické vzdelanie a pracovali v službách Oravskej župy alebo Oravského komposesorátu ako správcovia panstva. Od roku 1892 začal tento rod rozpredávať veľkostatok, až nakoniec, keď po roku 1918 stratili šľachtické tituly, v roku 1921 z dediny úplne odišli. Predtým, v roku 1837, uzavreli s obyvateľmi obce urbárnu zmluvu, neskôr svoj majetok predal urbárnikom z Hruštína, Vaňovky a Pribiša. Časť chotára obce dostali do užívania urbárnici zo Sedliackej Dubovej. Od roku 1918 obec začala písať svoje nové samostatné dejiny.

Obec Horná Lehota patrí podľa administratívneho členenia do okresu Dolný Kubín, ktorý je súčasťou Žilinského kraja. Nachádza sa v údolí rieky Oravy obklopený prekrásnymi pohoriami Oravskou Magurou a Oravskou vrchovinou asi 14 km severovýchodne od Dolného Kubína a 26 km od Trstenej - najbližšieho hraničného priechodu do Poľska.

Obec leží na širokej riečnej terase Oravy v nadmorskej výške v strede obce 515 m n. m. Údolie rieky je modelované eróznou činnosťou privalových vôd. Cez obec preteká rieka Orava.

Kataster Hornej Lehoty je značne členitý. Vo výškovom rozpätí 515 – 1050 m n. m. má vrchovinný až hornatinný povrch a orograficky prináleží do Oravskej Magury a Oravskej vrchoviny.

Intravilánom obce vedie cesta 1. triedy, ktorá je súčasťou hlavnej dopravnej tepny z juhu na sever Európy. Obec susedí s obcami Sedliacka Dubová a Dolná Lehota, ktorá je miestnou časťou obce Oravský Podzámok. Spomedzi zaujímavostí obce možno spomenúť dva zrekonštruované kaštiele (horný – renesančno barokový a dolný kaštieľ – renesančný), nedávno zrekonštruovaný kostolík, vhodná poloha pre realizáciu splavov na raftoch, prípadne pltiach.

Sedliacka Dubová

Obec Sedliacka Dubová leží na severe Žilinského kraja, v okrese Dolný Kubín neďaleko Oravského hradu. Prvá písomná zmienka o obci je zachovaná z roku 1397. Prvé stopy, ktoré v chotári dnešnej Sedliackej Dubovej zanechal človek pochádzajú z praveku. Praveké osídlenie (sídlisko Halštatskej kultúry) sa nachádzalo na vyvýšenine, severovýchodne od obce - Na Hrádku, vedľa dnešných zrúcanín niekdajšieho kostola. Toto osídlenie slúžilo možno polovojenskej zložke a malo za úlohu poskytovať bezpečie obyvateľom osady. Zánik tohto opevnenia sa datuje pravdepodobne na 3. až 2. storočie pred n. l. Sedliacka Dubová, označovaná v starých listinách ako Dubova Colonorum, Paraszt Dubova, patrí medzi najstaršie obce na Orave. V 14. storočí bola Sedliacka Dubová významným kultovým strediskom, pravdepodobne vďaka návšteve pápežského legáta. V roku 1333 sa na Orave evidovali 2 fary, na Oravskom hrade a v Tvrdošíne. Okolo roku 1370 zanikla hradná fara, vytvorili sa nové a medzi nimi aj v Sedliackej Dubovej. Prvá zmienka o fare v Sedliackej Dubovej je z roku 1397, čo sa považuje aj za prvú písomnú zmienku o samotnej obci. Jednou z hospodárskych výhod obce je, že cez ňu prechádza cesta E77 (cesta I. triedy s medzinárodným významom). V roku 2009 sa stala obec Sedliacka Dubová najkrajšou obcou Slovenska. V roku 2011 a 2012 vyhrala v kategórii obce v "Súťaži o najkrajšie mesto a obec Slovenska" opäť 1. miesto.

Za najväčšiu historickú pamiatku možno označiť pozostatky vyššie spomínaného osídlenia a dnes už zrúcaninu pôvodného kostolíka, ktorý stál nad obcou na mieste zaniknutého osídlenia nepretržite od roku 1397 (nazývaný aj kostol na Žiari). Tento kostol bol zasvätený sv. Kozmovi a Damiánovi. Od svojej výstavby prešiel niekoľko krát rozsiahlou prestavbou. Avšak v rokoch 1880 až 1886 v obci postavili nový neogotický kostol v dedine a kostol na Žiari začal výrazne upadať (jeho význam začal upadať už od roku 1787 hlavne z dôvodu jeho polohy vysoko na kopci). V starom kostole na znak opustenia kostola demontovali a

uskladnili barokový oltár, strhli strechu a príroda dokonala dielo skazy. V súčasnosti od roku 1998 prebiehajú aktivity na jeho opätovnú záchranu (v rámci aktivít občianskeho združenia DUBOVA COLONORUM), no tie sa dejú len na úrovni dobrovoľníctva, chýba organizovaná a hlavne finančná podpora tohto unikátneho miesta Oravského podhradia.

Dlhá nad Oravou

Územie obce Dlhá nad Oravou patrí v rámci Žilinského kraja do okresu Dolný Kubín. Obec leží v doline rieky Orava a prechádza ňou cesta I/59 (E77) od Trstenej smerom cez Dolný Kubín.

Dlhá nad Oravou sa prvýkrát spomína ako „villa Dluha Luka“ v listine palatína Mikuláša z Góry z roku 1420. Vtedy patrila s mnohými inými mestečkami a obcami panstvu Oravského hradu. Až do 16. storočia uvádza spoločne so Sedliackou Dubovou a až v roku 1593 sa prvýkrát spomína samostatne.

Územie dlhánskeho chotára patrí do systému pohorí Západných Karpát a zasahuje do troch horopisných jednotiek: do Oravskej Magury na severe, do Oravskej vrchoviny (stredná a južná časť katastra) a Skorušinských vrchov v juhovýchodnej časti. Takmer celá plocha chotára má charakter vrchoviny. Masív Oravskej Magury je budovaný predovšetkým pieskovecami a ílmi. Povrch je pokrytý hustými lesmi, kde prevažuje smrek a buk lesný. Najvyšším vrchom v dlžianskom katastri je Prípor (1105,8 m n. m.), ďalej sem patrí Bučina (894 m n. m.) a Poľany (881,8 m n. m.) Vysoký Grúň (848,7 m n. m.), Ostrý Vrch (808,5 m n. m.). Vysoký Grúň (848,7 m n. m.), Ostrý Vrch (808,5 m n. m.), Banský (752 m n. m.), Osičiny (763,1 m n. m.) a Kálaný (852,7 m n. m.) patria do celku Oravská vrchoviny a z obdobia starších tretohôr je Turínok (1003,5 m n. m.) a Lysec (943,6 m n. m.), ktoré patria do Skorušinských vrchov. Rozloha katastrálneho územia je 2 431 ha.

Časť samotnej obce Dlhá nad Oravou leží na riečnej nive v údolí rieky Orava na severovýchodnej časti Oravskej vrchoviny, ktorá sa rozprestiera po oboch stranách rieky Orava. Nájdeme tu aj najnižšie položené miesto obce na riečnej nive, neďaleko sútoku Chlebnického potoka do rieky Oravy (525 m n. m.).

V katastri je niekoľko geologicky zaujímavých úkazov. V severnej časti sa nachádza krasová jaskyňa ľudovo nazývaná Kozia diera. V južnej časti chotára v odkryvoch bradiel, vo vrstvách vápencov a v horninách bradlového obalu sa nachádzajú početné fosílie (skameneliny) živočíchov, ktoré tu žili v mori v období druhohôr (cca pred 200 mil. rokov). V katastrálnom území Dlhej nad Oravou, na lokalite „Makovisko – Ivanovo“, asi 2,5 km na sever od obce, sa nachádza aj minerálny prameň.

Zaujímavý prírodný ráz, s pekným lesným porastom, ktorý nie je ohrozovaný priemyselnou výrobou a tiež dobrými klimatickými podmienkami vytvárajú výborné prostredie pre rozvoj vidieckeho turizmu a rodinné rekreácie.

Intravilán obce Dlhá nad Oravou poskytuje podmienky na rozvoj chalupárstva a ubytovania v súkromí so zázemím nenáročnej turistiky. Okolie obce predstavuje zmiešaná krajina, ktorá na juhu zasahuje do Chočských vrchov a na severe do Oravskej Magury.

Z hľadiska rekreácie je zaujímavý priestor tzv. Magury. Je to oblasť v časti Oravskej Magury, kde z obce vedie čiastočne upravená komunikácia. Oblasť je veľmi vhodná na rekreačné športy ako turistiku, cyklistiku a bežecké lyžovanie.

V obci sa nachádza jedna ubytovňa Agrodružstva Dlhá s kapacitou cca 70 lôžok spolu s jazdeckým areálom Húst, kde si môžu návštevníci zajazdiť na koni, či nechať sa previezť na koči.

Obec Dlhá nad Oravou má veľmi dobré predpoklady na rozvoj vidieckeho turizmu spojeného s agroturistikou a ekorekreáciou.

V obci vychádzajú štvrtročne noviny s názvom Dlhánske zvesti. O ich vydávaní rozhodlo obecné zastupiteľstvo a ich cieľom je poskytovať občanom neskreslené informácie z prvej ruky o celkovom dianí v obci, uverejňovať výstupy zo zasadnutí obecného zastupiteľstva, informácie zo Základnej školy s materskou školou, ako aj z ostatných spoločenských organizácií, inštitúcií a podnikateľských subjektov. Dlhánske zvesti si môžu občania pozrieť aj na internetovej stránke obce Dlhá nad Oravou.

Obec Dlhá nad Oravou má partnerov aj v zahraničí. V českej republike je to obec Velká Polom a v Poľsku Gmina Dobra.

Krivá

Obec Krivá sa nachádza v najvýchodnejšej časti okresu Dolný Kubín – je hraničnou obcou okresu, jej kataster susedí s obcou Podbiel v námestovskom okrese. Obec sa nachádza v nadmorskej výške 545 m n. m. na úpätí Oravskej vrchoviny. Obcou preteká Krivský potok, ktorý v blízkosti obce ústi do rieky Orava. Obcou prechádza dôležitá cesta prvej triedy medzinárodného významu číslo 59 – E77, ktorá je v súčasnosti extrémne vyťažená ako osobnou, tak aj nákladnou dopravou. V blízkosti obce taktiež vedie regionálna železničná trať z Kralovian do Trstenej, ktorá má v Krivej zastávku.

Tak ako i iné oravské obce nemá obec Krivá pevný jednotný dátum vzniku, pretože vznikala postupne, ale pre zjednodušenie bol prijatý dátum prvej písomnej zbierky - v tomto prípade je to rok 1550 a potom následne rok 1575. Niektorí miestny znalci dejín Krivej sa domnievajú, že počiatky obce sú spojené s lokalitou Majer (je tu aj osadená pamätná tabuľa). Z korešpondencie Juraja Thurzu so svojou manželkou sa dozvedáme o návštevách majera Krivá Jurajom Thurzom. V roku 1575 sa spomínajú valasi čo potvrdzuje, že títo mali v Krivej svoju komunitu, svoje salaše a časť chotára bola využívaná panstvom, kde bol panský majer. Keďže vieme, že poddaní žijúci v povodí rieky Oravy povinne

odovzdávali pre hradnú kuchyňu aj ryby, môžeme predpokladať, že takéto rybníky slúžili na sústreďovanie ulovených rýb.

V roku 1926 tu bol postavený súčasný kostol v novorománskom slohu. V roku 1925 bol v obci založený Dobrovoľný hasičský spolok, oficiálne zapísaný v roku 1928. Na konci druhej svetovej vojny 3. apríla 1945 do dediny vstúpili vojaci Červenej armády – čím bola oslobodená od fašistických okupantov. 20. februára 1960 tu založili JRD (jednotné roľnícke družstvo).

Chlebnice

Obec Chlebnice sa nachádza na juhovýchodnej hranici okresu Dolný Kubín. Z juhozápadu susedí obec s katastrom obce Malatiná, zo západu s katastrom Pribiš, zo severozápadu z Hornou Lehotou a Sedliackou Dubovou, zo severu s katastrom Dlhej nad Oravou a zo severovýchodu s Krivou. V úseku od Mlynovej po Cengárku hraničí s Liptovom. Z východu je to obec Malé Borové a z juhovýchodu kataster Veľkého Borového. Kataster Chlebníc má rozlohu 25,3 km². Najnižšie miesto je 560 m n. m. (sútok Chlebnického a Klepetovho potoka v Lúžku) a najvyššie 1138 m n. m. (Cengálka zvaná aj Blato). Výškový rozdiel chotára je cca 600 m, čo poukazuje na veľkú členitosť terénu.

Z geologického hľadiska patrí celý kataster obce do podtatranskej skupiny vnútrokarpatského flyšového pásma. Na väčšine územia sa vyskytujú tzv. zuberecké súvrstvia v typickom flyšovom vývoji. Okolie Chlebníc je veľmi členité. Plochý, rovinatý terén je veľmi málo rozšírený. Nachádzame ho najmä pozdĺž vodných tokov a na plochých hrebeňoch v strednej časti katastra obce. Chlebnice ležia na dne kotliny s členitým dnom, ktorá vznikla eróziou Chlebnického potoka a jeho prítokov v mäkkých flyšových ílovcoch. Na základe súčasného geomorfologického členenia sa chlebnický kataster nachádza v Alpsko-himalájskej sústave, podsústave Karpaty, provincii Západné Karpaty a v subprovincii vonkajšie Západné Karpaty. Podstatná časť katastra Chlebníc sa nachádza v oblasti Stredné Beskydy, v celku Oravská vrchovina.

Zachované písomné pramene potvrdzujú existenciu Chlebníc v polovici 16. storočia. Obec vznikla pred príchodom Fraňa Thurzu na Oravu, pred rokom 1556. Doterajšie archeologické nálezy v bezprostrednej blízkosti obce (Pucov, Podbiel, Pribiš, Or. Podzámok) potvrdzujú, že praveký človek dobre poznal okolie dnešných Chlebníc, o čom svedčí aj časť obce, pod názvom Žiar, v ktorej mohlo byť jeho kultovné miesto.

Obec Chlebnice sa v písomných prameňoch prvý raz spomína v roku 1554 ako „Chlewnica“, valašská osada. V roku 1358 sa Chlewnica ešte nespomína ako dedina. Chlewnica ako „dedina Walachi Arvensis“ sa spomína až v r. 1564.

Z cirkevných materiálov zo 16. storočia sa dozvedáme že sa názov obce menil. Najprv je známa ako „Chlewnicza“, „Chlevnicz“, roku 1604 však už „Chlebnicz“. Takto sa Chlebnice prvý raz dostali do hradného zoznamu.

V minulosti sa v obci nachádzalo až 5 mlynov. V súčasnosti však nie je zachovaný ani jeden z nich.

Chlebnice sú územím s priaznivými prírodnými podmienkami na celoročnú rekreáciu a sezónnu rekreáciu (kataster sa nachádza v Oravskej vrchovine a Skorušinských vrchoch, je tu blízkosť Roháčov, Oravskej Magury, Chočských vrchov, Prosieckej a Kvačianskej doliny a pod.). Návštevník môže vyskúšať zjazdové a bežecké lyžovanie, letnú aj zimnú turistiku, cykloturistiku (6 neznačených cyklistických trás a 1 značená cyklotrasa), rekreáciu, agroturistiku, takisto aj niektoré druhy extrémnych športov, akými sú napríklad paragliding. Najväčší potenciál tu má agroturistika a vidiecky cestovný ruch, ktoré nie sú v súčasnosti využité.

Na rozdiel od prírodných predpokladov, kultúrno – historické atraktivity neponúkajú až takú vysokú možnosť využitia v okolí. Priamo v obci sa nenachádzajú žiadne kultúrno – historické pamiatky, ktoré by mali vyšší spoločenský význam a plnili by funkciu kultúrno – historických predpokladov určených na rozvíjanie cestovného ruchu v území. To isté možno konštatovať aj o materiálo – technickej základni ako o jednej zo zložiek realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v území, ktorá je veľmi slabá až žiadna. To znamená, že sa tu nachádza minimum ubytovacích, stravovacích zariadení, zariadení na zabezpečovanie doplnkových služieb v cestovnom ruchu. Obec sa môže pochváliť dostatočným množstvom kultúrnych a športových podujatí. Avšak minimum týchto podujatí má vyšší význam, ktorý by prilákal väčšie množstvo turistov alebo návštevníkov všeobecne.

Zaujímavosťou katastra obce je minerálny prameň (ide o studňu viazanú na flyšové zuberecké súvrstvia. Je málo výdatný s teplotou okolo 10 °C, slabo zásaditej reakcie (pH 7,6), s mineralizáciou 0,63 g/l a s obsahom CO₂ 42,9 mg/l a H₂S od 0,0 do 3,16 mg/l) a jaskyňa Hunkovo (jaskyňa vznikla tektonickými poruchami, posúvaním horniny a rozostupovaním jej dvoch priliehajúcich častí. Nachádza sa od hranice s Liptovom, od Malatinej smerom k Chlebniciam po hrebeni).

Medzibrodie nad Oravou

Obec Medzibrodie nad Oravou sa nachádza v mieste sútoku rieky Oravy a Pucovského potoka, vo vytvorenej prirodzenej ochrane meandra rieky s prítokmi, masívu Kubínskej hole s predhorím zo Severozápadnej strany a členitými kopcami Oravskej vrchoviny z ostatných strán.

V rámci Vonkajších Západných Karpát sa územie Medzibrodia orograficky začleňuje do oblasti Stredných Beskýd, celku Oravskej Vrchoviny. Katastrálne územie sa rozprestiera po obidvoch stranách rieky Oravy, má rozlohu 658 ha a hraničí s katastrálnymi územiami Bzín, Kňážež, Oravského Podzámku, Pribiša a Pucova. Hoci väčšia časť územia je v nadmorskej výške 500-600 m n. m., vymedzujú toto územie aj podstatne vyššie končiare ako napríklad na severnej až severovýchodnej strane Kýčera (806 m n. m.) a Turíkov žiar, t.j. Žiar (851 m n. m.) a na juhovýchodnej strane Čelo (718 m n. m.).

Obec bola osídlená už v praveku. Nachádzalo sa tu halštatské sídlisko – Hrádok. Najstaršia zmienka o obci je z roku 1357 a spomína sa ako poddanská obec oravského panstva, keď užívala valaské právo. Obec spravovali dediční richtári. V daňových súpisoch z roku 1547 sa osada spomína pod menom „Meczybrogh“. Žilo tu osem valachov a traja želiari. Výsadnú listinu oravských valachov prepísal a potvrdil kráľ Ferdinand I. V roku 1624 mala asi 110 obyvateľov. Za kuruckých vojen osada spustla.

Obec Medzibrodie nad Oravou nedisponuje až tak výrazne aktívnym prírodným prostredím. Nezachovali sa ani fragmenty hodnotnej urbanistickej a architektonickej štruktúry pôvodnej zástavby. V zmysle rajonizácie cestovného ruchu je obec vo väzbe na samotné okresné mesto Dolný Kubín a stredisko cestovného ruchu Kubínska hoľa. Intravilán obce nie je v kategorizácii rekreačných obcí. Obyvatelia väčšinou pracujú v okolitých priemyselných podnikoch. Niektorí sa zaoberajú aj poľnohospodárstvom a to najmä chovom hovädzieho dobytku. Rozvíja sa tu tiež ľudová architektúra – tkanie kobercov, pletenie košíkov z vrbového prútia a drevorezbárstvo. Obnovuje sa tiež výroba osiel.

Pribiš

Obec Pribiš sa nachádza v okrese Dolný Kubín, v bezprostrednej blízkosti obce Oravský Podzámok, s ktorým ho spája Pribíšska dolina. Reliéf je značne členitý a lesnatý, čo má za následok miernu izoláciu obce v porovnaní s ostatnými obcami Oravského podhradia. Preberá funkciu akéhosi satelitu obce Oravský Podzámok.

Osada vznikla pred príchodom Františka Thurza na Oravu. Prvá historická zmienka je z roku 1567. Uvádza sa tu novozriadená osada „Prybiss“, ktorej obyvatelia neplatili zemepánovi žiadne dávky a ani nerobotovali. Svoje domy stavali v pustých a veľmi hustých lesoch. Obyvatelia obce sa v minulosti živili roľníctvom, chovom oviec a dobytku. Obzvlášť dobre sa tu darilo pestovateľom mrkvy, pôda tu je pre mrkvu obzvlášť vhodná. Práve z tohto dôvodu dnes obyvateľov Pribiša prezývajú „mrkvári“. V obci sa nachádza katolícky barokový kostol sv. Kataríny, postavený v roku 1780.

Pokryváč

Pokryváč je jedna z najmenších obcí na Slovensku, situovaná v Žilinskom kraji, v okrese Dolný Kubín. Leží v údolí Chočských vrchov a Oravskej vrchoviny. Je koncovou obcou smerom od Medzibrodia nad Oravou a Pucova. Cesta III/05921 síce pokračuje ďalej z Pokryváča smerom na Osádku, no tá ma mimo obce charakter skôr spevnenej poľnej cesty a je v nevyhovujúcom technickom stave, využívaná miestnymi skôr len ako skratka medzi obcami Osádka a Pokryváč. Obec vznikla počas prvej valašskej kolonizácie. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1593. Za jej zakladateľa sa považuje valach Ďurkovič zo Bzín. Pomenovania, ktoré sa s ňou spájajú – Rástočná, Nová Osada (1596), či názov Pokrywacz (1598). Kurucké vojny obec spustošili. V chotári bolo veľa pieskovca a to zabezpečilo ďalší zdroj obživy – kamenárstvo – popri tradičnom plátenníctve a roľníctve. Nepriaznivé polohové podmienky boli obyvateľstvu aj na úžitok, lebo boli oslobodení od platenia poddanských dávok. V roku 1933 obec kompletne vyhorela.

Potenciál rozvoja je možný hlavne v oblasti cykloturistiky, zberu lesných plodov, bežeckého lyžovania a nenáročnejších výletov do prírody.

Malatiná

Obec je administratívne začlenená do okresu Dolný Kubín a Žilinského samosprávneho kraja. Obec sa rozprestiera v dolnej časti Oravy na rozhraní Oravy a Liptova. Obec leží v Malatinskom údolí. Geomorfologicky je územie obce súčasťou Oravskej vrchoviny, Podtatranskej brázd a čiastočne Chočských vrchov. Kvalita ovzdušia je vynikajúca.

Dedina vznikla na obchodnej ceste z Liptova na Oravu, po ktorej sa vozila soľ a iné tovary z Poľska. Leží na severnom svahu Chočských vrchov v nadmorskej výške 803 m n. m. Miestny potok Sestrč sa vlieva do Liptovskej Mary.

Roku 1313 sa spomína ako Malocharyta (Malotha – réte, t. j. Malotova lúka), kedy bola vlastníctvom liptovských zemanov. Od roku 1319 bola dedina zemianska. Dlhé obdobia sa viedli spory či obec patrí do Oravskej alebo Liptovskej župy. Neoddeliteľnou súčasťou tak v minulosti ako aj dnes je ľudová výroba plátne a kobercov. Podmienky obce na kultúrno-spoločenské akcie sú veľmi vhodné aj vzhľadom na bohatú históriu pastierskej (valašskej) kultúry. Obec podporuje veľa kultúrnych a športových tradícií. V obci sa pravidelne konajú v letných mesiacoch Dni tradičnej kultúry Bačovské dni s prezentáciou minulosti a súčasnosti valašskej kultúry (mimo kultúrnych a spoločenských akcií organizovaných celoročne na Oravskom hrade sú Bačovské dni najväčším kultúrnym a spoločenským podujatím Oravského podhradia). Kultúrne a spoločenské akcie umocňuje aj amfiteáter, ktorým obec disponuje.

Fenoménom obce je tradičné tkanie kobercov (podľa zdroja až 80 % domácností). Tejto činnosti sa venujú obyvatelia na rôznej úrovni (väčší podnikatelia, živnostníci). Vzhľadom na pastiersku tradíciu a polohu obce ďalšou reprezentatívnou činnosťou je výroba tradičných syrových špecialít (korbáčiky, bryndza, oštiepky,...). v minulosti existovali 3 salaše. Vzhľadom na polohu obce možno predpokladať ekonomický rozvoj v oblasti služieb (turistika, agroturistika, ubytovanie, bežecké lyžovanie...).

1.3 Geografická charakteristika

Geologický vývoj, geomorfologické členenie a geomorfologická stavba

Geologický a geomorfologický vývoj (ako aj geomorfologické členenie – tabuľka č. 1) opísaného územia je veľmi zložitý. Začiatkom štvrtohôr nastali veľké zmeny v podnebí zemskeho povrchu. Silné ochladenie klímy viedlo ku vzniku ľadových dôb. V severnej a strednej Európe existoval rozsiahly ľadovcový štít, ktorý v čase najväčšieho rozsahu siahal zo Škandinávie až k severnému úpätiu Karpát a Sudet. Opísaná oblasť ležala vtedy v tzv. príľadovcovej (periglaciálnej) zóne, kde vládlo studené tundrové podnebie. V krátkych letných obdobiach sa horské potoky menili na mocné prívalové toky a z dolín vynášali materiál. Pri vyústení potokov do Oravskej kotliny sa so zmenšením spádu zmenšila aj unášacia sila vody a materiál sa ukladal. Vznikli tak náplavové kužele. Zvlášť výrazný je náplavový kužel v Oravskej kotline. Väčšie toky, ako Orava, ukladali materiál na dne svojich dolín v podobe širokých aluviálnych nív. V medziľadových dobách mali rieky menej materiálu, ale zato väčšiu eróziu energiu, takže rozrezali a odniesli materiál, ktorý uložili v ľadových dobách. Tým sa sformovali riečne terasy. Pozdĺž rieky Oravy sa v pleistocéne vytvorilo niekoľko terasových stupňov. Najzreteľnejšie sú vo výške 4-10, 20, 70 až 80 m nad nivou Oravy. V mladších štvrtohorách sa na modelovaní a pretváraní povrchu i naďalej podieľala významnou mierou tečúca voda a povrchové toky si neustále prehľbovali svoje korytá. Okrem nej to bola erózia pôdy, najmä zosuny a vôbec procesy svahovej modelácie, ktoré sú veľmi časté vo flyšovej časti opísanej oblasti. Čím ďalej, tým väčšiu reliéfovú úlohu v súčasnosti zohráva človek a v posledných desaťročiach stojí medzi reliéfovými činiteľmi na prvom mieste.

Tabuľka 1: Geomorfologické členenie územia Oravského podhradia

Sústava	Podsústava	Provincia	Subprovincia	Oblasť	Celok
Alpsko - Himalájska	Karpaty	Západné Karpaty	Vonkajšie Západné Karpaty	Stredné Beskydy	Oravská vrchovina, Oravská Magura
				Podhôľno - magurská oblasť	Skorušinské vrchy, Podtatranská brázda
			Vnútorne Západné Karpaty	Fatransko - tatranská oblasť	Malá Fatra, Chočské vrchy

Zdroj: Geomorfologické členenie SSR a ČSSR, 1986 Atlas krajiny SR, 2002

Geomorfologická skladba opisovaného územia je členitá, o čom svedčí aj výškové rozpätie 500 – 1 186 m n. m. Najvyšší bod územia sa nachádza v katastri obce Krivá a je ním kóta Kopec v juhovýchodnej časti katastra s nadmorskou výškou 1 251 m n. m. a najnižší bod sa nachádza v nadmorskej výške 500 m n. m. v koryte rieky Orava v obci Oravský Podzámok - Široká. Orientácia reliéfu je v opisovanom území prevažne severozápad - juhovýchod, sklonitosť svahov územia sa pohybuje v rozmedzí od 2,6° do 21,0°; vo vrcholových častiach Oravskej Magury je to viac ako 21,0°. Pokiaľ sledujeme horizontálnu členitosť, tak môžeme konštatovať, že záujmové územie sa člení nasledovne: roviny, pahorkatiny, vrchoviny a nižšie hornatiny. Roviny sa vertikálne členia na nerozčlenené roviny; pahorkatiny sa vertikálne členia na mierne členité a stredne členité; vrchoviny sa vertikálne členia na veľmi silne členité vrchoviny; nižšie hornatiny sa členia na stredne členité, silne členité. V území sa takisto nachádzajú vrcholové chrbty (hrebeň v Oravskej Magure), ale aj eliptické kopy (v Oravskej vrchovine), široké chrbty (taktiež v Oravskej vrchovine) a zrázy (v Oravskej Magure), normálne a úzke úžľabia.

Klimageografická charakteristika

Jedným zo znakov podnebia opisovaného územia je jeho vnútrozemský charakter, pre ktorý sú typické veľké rozdiely teploty v januári a v júli. Veľká členitosť reliéfu v území spôsobuje v zimných mesiacoch vznik teplotných zvrátov - inverzií. Inverzia vzniká tak, že ťažší studený vzduch vyplňa často i niekoľko dní kotliny a doliny a podmieňuje vznik hmlistého mrazivého počasia, zatiaľ čo vo vyšších polohách môže byť jasné a teplejšie počasie.

Geografická poloha a nadmorská výška spôsobujú, že opisované územie leží v dvoch klimatických oblastiach:

1. mierne teplá oblasť s mierne teplým, veľmi vlhkým vrchovinovým okrskom (teplota v júli viac ako 16°C) – súčasťou tohto okrsku je povodie rieky Orava,

2. chladná oblasť s okrskom mierne chladným (s teplotami v júli pohybujúcimi sa od 12°C do 16°C) – tento okrsok zaberá prakticky celú časť sledovaného územia, okrsok chladný horský (v júli sa pohybujú teploty od 10°C do 12°C), ktorý zaberá hrebeň Oravskej Magury) a okrsok studený horský (v júli sa pohybuje teplota do 10 °C).

Hydrogeografická charakteristika

Do povrchových vôd môžeme zaradiť tečúce a stojaté vody. Medzi tečúce vody v území patrí rieka Orava so svojimi prítokmi (v území sú to významnejšie prítoky Pucov, Racibor, Račová, Pribiš, Chlebnický potok, Dubový potok, Dlžiansky Cickov, Krivský potok).

Na území sa nenachádzajú žiadne väčšie vodné plochy stojatých vôd. Pokiaľ sledujeme výdatnosť a výskyt podzemných vôd vhodných na geotermálne využitie oravského potenciálu, tak môžeme konštatovať, že oblasť je chudobná na geotermálnu energiu v porovnaní s inými oblasťami Slovenska. Na minerálne vody je sledované územie v porovnaní s ostatnými územiaми Slovenska relatívne bohaté, no ich význam je len lokálny, pretože majú malú výdatnosť a ich existencia závisí do značnej miery klimatickým pomerom a antropogénnym vplyvom v území (rôzne vajcovky, kyselky, sírnaté pramene s malým, lokálnym významom). Najznámejší minerálny prameň sa nachádza v obci Chlebnice.

Pedogeografická charakteristika

V území sa nachádzajú nasledovné pôdne typy: fluvizem, kambizem rendzina a pseudoglej. Tieto **pôdy nemajú z poľnohospodárskeho hľadiska veľký význam**, sú však dôležitým akumulátorom zrážkovej vody. Pokiaľ sledujeme zrnitostné frakcie pôd (čiže pôdne druhy), tak územie je zastúpené týmito druhmi: hlinité pôdy (stredne ťažké pôdy) a ílovito hlinité pôdy (ťažké pôdy).

Ochrana prírody a krajiny

Ochrana prírody znamená zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života v regióne, vytváranie podmienok na trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického zvlášť krajiny a na dosiahnutie a udržanie ekologickej stability. Ochrana životného prostredia a prírody zvyšuje kultúrny a turistický potenciál územia, čo má za následok prílev turistov nielen do chráneného územia ale aj do širšieho okolia (ubytovanie, stravovanie, cykloturistika...)

Veľkoplošné chránené územia: Do sledovaného územia nezasahujú žiadne veľkoplošné chránené územia, no celé záujmové územie leží prakticky na hranici TANAP-u, CHKO Horná Orava, Národného park Malá Fatra.

Maloplošné chránené územia: V opisovanom území sa nachádzajú nasledovné maloplošné chránené územia (tabuľka č. 2).

Tabuľka 2: Maloplošné chránené územia na území Oravského podhradia

Kategória	Názov
CHA	Rieka Orava
PR	-
NPR	-
PP	-
NPP	Oravské hradné bralo

Zdroj: ŠOP SR, vlastné spracovanie, 2023

NATURA 2000

NATURA 2000 predstavuje doposiaľ najkomplexnejšiu právnu normu na ochranu prírody vo svete. V území sa nachádzajú nasledovné lokality NATURA 2000 (tabuľka č.3).

Tabuľka 3: Lokality NATURA 2000 v území Oravského podhradia

Kategória	Názov lokality NATURA 2000
Územia európskeho významu (ÚEV)	Prosečné, Orava
Chránené vtáčie územia (CHVÚ)	Malá Fatra

Zdroj: ŠOP SR, vlastné spracovanie, 2023

Chránené stromy: Do maloplošnej ochrany možno zahrnúť aj chránené stromy, ktoré majú určitú historickú alebo kultúrnu hodnotu a zaslúžia si osobitný prístup v rámci ochrany prírody. V sledovanom území sa nachádzajú nasledovné chránené stromy (tabuľka č. 4).

Tabuľka 4: Chránené stromy na území Oravského podhradia

Obec	Druh stromu
Dlhá nad Oravou	Lipa oproti budove kultúrneho strediska
Chlebnice	Smrekovec na cintoríne
Krivá	Tuja pri dome č. 72
Pokryváč	Lipa na cintoríne
Oravský Podzámok	Topoľ pri SOU, Topoľ na nábřeží pri parkovisku

Zdroj: ŠOP SR, vlastné spracovanie, 2023

1.4 Demografia a trh práce

Demografické ukazovatele sú významným prvkom v analýze procesov určitého územia. Dokážu nám dať výborný pohľad na endogénne procesy, ktoré sa dejú vo vnútri opisovaného územia a ktoré sú zodpovedné za smerovanie, vývoj a budúce napredovanie regiónu. Na základe nich možno predikovať a pripraviť sa na scenáre, ktoré je možné v blízkej budúcnosti očakávať, pokiaľ daný trend bude aj naďalej pokračovať.

Vývoj počtu obyvateľov Oravského podhradia

Sledovaním vývoja počtu obyvateľov Oravského podhradia (tabuľka č. 5, graf č. 1) jasne vidieť, že vývoj celkového počtu obyvateľov opisovaného územia kontinuálne narastal z počtu 7951 obyvateľov v roku 2001 na 8184 obyvateľov v roku 2010. Po roku 2010 zaznamenávame pokles na hodnotu 8094 obyvateľov (pokles o 90 obyvateľov) – čo však nepredstavuje žiadny nepriaznivý trend, prípadne negatívny jav, ktorý by mal byť determinujúcim faktorom v budúcom období. V ďalších rokoch je viditeľný rast počtu obyvateľov až na 8143 v roku 2014.

Z tabuľky č. 1 je vidieť, že medzi najväčšie obce patria Chlebnice (s počtom obyvateľov 1612 v roku 2014), Dlhá nad Oravou (s počtom obyvateľov 1394 v roku 2014) a Oravský Podzámok (s počtom obyvateľov 1318 v roku 2014). Naopak najmenšie obce Oravského podhradia sú Pokryváč (s počtom obyvateľov 174 v roku 2014), Pribiš (s počtom obyvateľov 450 v roku 2014) a Medzibrodie nad Oravou (s počtom obyvateľov 503 v roku 2014).

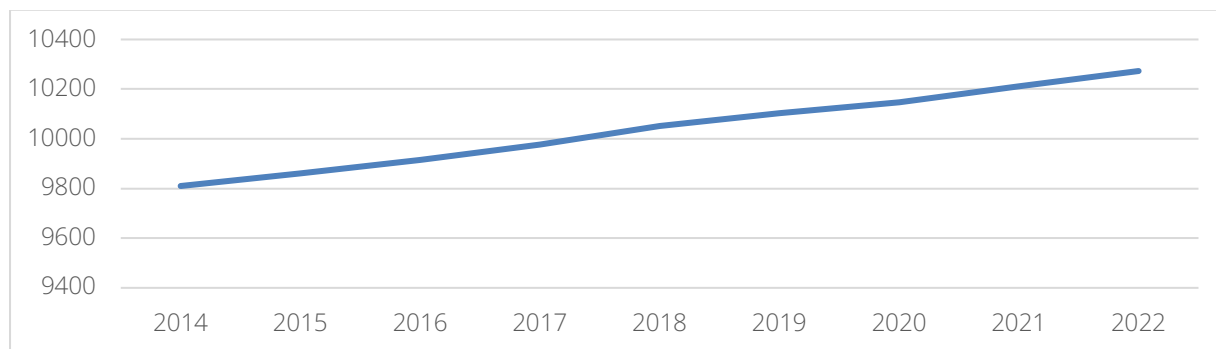
Tabuľka 5: Vývoj počtu obyvateľov obcí Oravského podhradia (2014 - 2022)

Obec	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dlhá nad Oravou	1403	1387	1394	1401	1430	1441	1445	1442	1436
Horná Lehota	558	567	552	546	556	553	553	566	574
Chlebnice	1615	1611	1624	1623	1630	1625	1615	1596	1621
Krivá	798	805	805	811	806	803	801	816	818
Malatiná	821	816	806	814	829	828	825	824	825
Medzibrodie nad Oravou	495	506	518	526	535	535	569	574	594
Oravský Podzámok	1317	1334	1362	1373	1359	1361	1366	1361	1362
Párnica	853	862	871	883	903	922	931	952	963
Pokryváč	177	174	172	163	165	164	163	173	174
Pribiš	448	450	453	454	451	455	462	477	474
Pucov	810	835	840	863	853	878	879	889	896
Sedliacka Dubová	515	515	519	521	535	538	539	541	536

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023 – vlastné spracovanie

Obce mali pomerne vyrovnaný počet obyvateľov počas 8 rokov sledovania. Takmer vo všetkých obciach bol zaznamenaný kladný prírastok obyvateľov, ktorý je **spolu 463** obyvateľov oproti roku 2014. Najväčší prírastok obyvateľov zaznamenala obec Párnica, ktorý sa zvýšil za 8 rokov o 110 obyvateľov (čo môže mať za následok aj blízkosť k mestu Dolný Kubín, v ktorom pokračuje migračný úbytok do satelitných obcí okresu). Z rovnakého dôvodu došlo k zvýšeniu obyvateľstva aj v obci Medzibrodie nad Oravou.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov Oravského podhradia (2014 - 2022)

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023 – vlastné spracovanie

Pri detailnejšom pohľade na prirodzený pohyb obyvateľov (prirodzený prírastok, resp. úbytok obyvateľstva, ktorý tvorí rozdiel medzi živonarodenými a zomretými obyvateľmi za určitý čas v určitej jednotke; tabuľka č. 6) je možné sledovať, že počas sledovaného obdobia 8 rokov ani raz nedošlo v sumáre za všetky obce Oravského podhradia k prirodzenému úbytku. Taktiež pri pohľade na jednotlivé obce evidujeme prirodzený prírastok obyvateľov. Okrem obce Pokryváč, kde počas sledovaného obdobia zaznamenávame prirodzený úbytok o 7 obyvateľov a obce Pribiš kde je prirodzený úbytok o 1 obyvateľa v porovnaní s rokom 2014. Najväčší prirodzený prírastok je vidieť v obci Chlebnice (45 obyvateľov). Z uvedeného vyplýva jednoznačná reprodukčná sila územia, nakoľko prevyšuje počet živonarodených nad počtom zomretých obyvateľov.

Tabuľka 6: Prirodzený pohyb obyvateľov obcí Oravského podhradia (2014 - 2022)

Obec	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dlhá nad Oravou	7	4	4	4	7	-1	1	10	-4
Horná Lehota	2	1	2	3	-1	-1	2	2	3
Chlebnice	2	5	6	5	10	1	2	6	8
Krivá	3	4	7	-1	-3	3	5	8	2
Malatiná	0	5	5	2	3	8	-4	-10	2
Medzibrodie nad Oravou	-7	7	3	3	1	10	5	1	5
Oravský Podzámok	0	2	-2	3	2	4	-2	3	0
Pokryváč	-1	-4	0	-1	1	1	0	-2	-1
Pribiš	4	-2	3	-4	0	1	3	-1	-5

Sedliacka Dubová	1	2	4	8	-5	8	3	-8	-2
SPOLU	11	24	32	22	15	34	15	9	8

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023 – vlastné spracovanie

Ak budeme sledovať migračný pohyb obyvateľov (rozdiel medzi prisťahovanými a odťahovanými obyvateľmi za určitý čas v určitej jednotke; tabuľka č. 7), ktorý je taktiež jednou zo zložiek celkového pohybu obyvateľov v regióne, vidíme, že len počas sledovaného obdobia bola dosiahnutá len v jednom roku negatívna hodnota (počet vystáňovaných prevyšoval nad počtom prisťahovaných). Bol to rok 2017. Vo všeobecnosti možno konštatovať že migračný pohyb obyvateľstva je kladný – počet prisťahovaných prevyšuje počet vystáňovaných. Kumulatívne za posledné roky sa **prisťahovalo o 132 osôb viac ako sa odťahovalo**.

Tabuľka 7: Migračný pohyb obyvateľov obcí Oravského podhradia (2014 - 2022)

Obec	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dlhá nad Oravou	2	0	-4	13	22	-5	9	2	-12
Horná Lehota	-4	4	-16	-4	-4	5	15	13	5
Chlebnice	-5	4	1	-11	-14	-1	-5	-9	3
Krivá	0	1	-1	0	-5	-5	3	4	0
Malatiná	-6	-10	0	5	-5	-4	4	1	-3
Medzibrodie nad Oravou	10	1	11	-1	2	19	11	5	21
Oravský Podzámok	11	25	29	-16	5	3	-10	11	-4
Pokryváč	0	4	-10	0	0	-2	-1	1	4
Pribiš	2	1	1	1	4	6	3	1	-1
Sedliacka Dubová	-4	-1	4	3	1	-4	-2	5	0
SPOLU	6	29	15	-10	6	12	27	34	13

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023 – vlastné spracovanie

Celkový pohyb obyvateľov (rozdiel medzi prirodzeným a migračným pohybom, tabuľka č. 8) je kladný. Celkový pohyb bol najvyšší v roku 2016 (+ 48 obyvateľov), v roku 2020 (+ 41 obyvateľov a v roku 2018 (+ 36 obyvateľov).

Pri pohľade na jednotlivé obce podhradia vidíme, že najväčší celkový nárast je počas 8 rokov zaznamenaný v obci Pribiš (+73) a Oravský Podzámok (+ 64 obyvateľov).

Tabuľka 8: Celkový pohyb obyvateľov obcí Oravského podhradia (2014 - 2022)

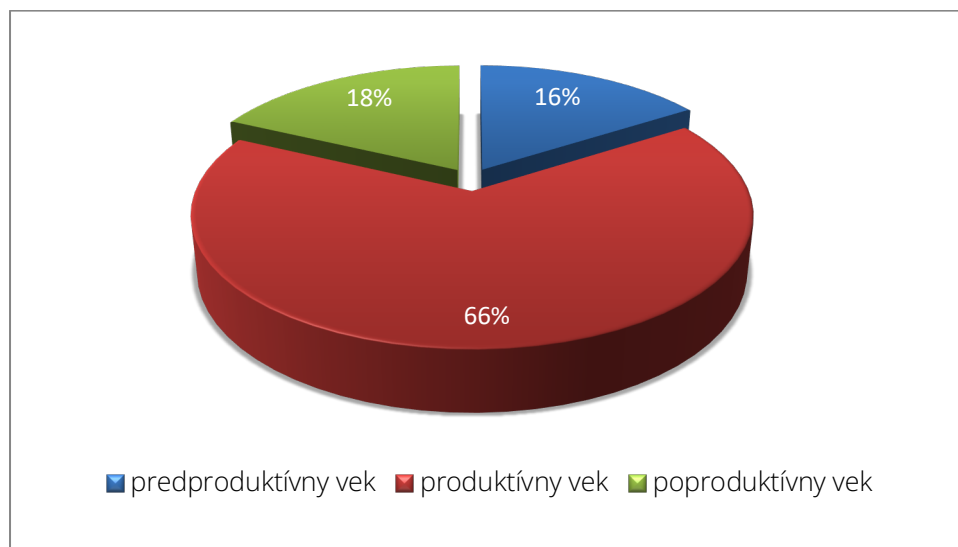
Obec	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dlhá nad Oravou	9	4	0	17	29	-6	10	12	-16
Horná Lehota	-2	5	-14	-1	-5	4	17	15	8
Chlebnice	-3	9	7	-6	-4	0	-3	-3	11
Krivá	3	5	6	-1	-8	-2	8	12	2
Malatiná	-6	-5	5	7	-2	4	0	-9	-1
Oravský Podzámok	11	27	27	-13	7	7	-12	14	-4
Pokryváč	-1	0	-10	-1	1	-1	-1	-1	3
Pribiš	6	-1	4	-3	4	7	6	0	-6
Pucov	23	9	15	5	18	-5	15	-13	6
Sedliacka Dubová	-3	1	8	11	-4	4	1	-3	-2
SPOLU	37	54	48	15	36	12	41	24	1

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023 – vlastné spracovanie

Veková štruktúra obyvateľstva

Sledovaním počtu obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín (graf č. 2) vidíme, že počet obyvateľov predproduktívneho veku (0 – 14 rokov) tvorí najmenej početnú skupinu 16% celkového počtu obyvateľov v roku 2022. Druhou najmenej početnou skupinou obyvateľstva sú obyvatelia v poproduktívnom veku (počet obyvateľov v poproduktívnom veku prevyšuje obyvateľov predproduktívneho veku – bežný jav na Slovensku v posledných rokoch), ktorí tvoria 18% celkového počtu obyvateľov. Najpočetnejšou skupinou obyvateľstva je obyvateľstvo v produktívnom veku, ktoré tvorí až 66 % celkového počtu obyvateľov.

Graf 2: Veková štruktúra obyvateľstva Oravského podhradia v roku 2022

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023 – vlastné spracovanie

Štruktúra obyvateľstva podľa vierovyznania

Obyvateľstvo regiónu možno považovať z hľadiska vierovyznania za homogénne (tabuľka č. 9). prevažná väčšina obyvateľov sa hlási k rímskokatolíckej cirkvi (7643 obyvateľov), nasleduje evanjelická cirkev augsburského vyznania (163 obyvateľov). Bez vyznania je 104 obyvateľov obcí Oravského podhradia a nezistený počet tvorí 159 obyvateľov. Najviac obyvateľov sa hlásilo k rímskokatolíckej cirkvi v najväčšej obci podhradia, a to obci Chlebnice (1562 obyvateľov), naopak najmenej v obci Pokryváč (46 obyvateľov – najmenšia obec podhradia). Ku evanjelickej cirkvi augsburského vyznania sa hlásilo najviac obyvateľov v obci Pokryváč (až 130 z celkového počtu 176 v roku 2011). Naopak zástupcovia ECAV sa nenachádzali v obci Dlhá nad Oravou a Medzibrodie nad Oravou. Najviac obyvateľov bez vyznania evidujeme v obci Oravský Podzámok (60 obyvateľov) a taktiež aj najviac obyvateľov s nezisteným vyznaním (78 obyvateľov).

Tabuľka 9: Štruktúra vierovyznania obcí Oravského podhradia podľa SOBD 2011

RKC	gréckokat.	pravosl.	ECAV	ref. kat. cirkev	svedkovia Jehovovi	iné	bez vyznania	nezistené
7643	2	4	163	1	2	4	104	159

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023 – vlastné spracovanie

Štruktúra obyvateľstva podľa národnosti

Národnostné zloženie tiež možno považovať za homogénne v území (tabuľka č. 10). Najviac obyvateľov sa hlásilo ku slovenskej národnosti (7991 obyvateľov), nasledovala česká národnosť (8 obyvateľov) a poľská národnosť (7 obyvateľov). Ako ostatnú národnosť uviedlo 14 obyvateľov a nezistené národnosť je evidovaná pri 75 obyvateľoch.

Tabuľka 10: Národnostné zloženie obyvateľov obcí Oravského podhradia podľa SOBD 2011

slovenské	české	ukrajinské	rómske	poľské	ostatné	nezistené
7991	8	2	3	7	14	75

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023 – vlastné spracovanie

Štruktúra obyvateľstva podľa dosiahnutého vzdelania

Z hľadiska vzdelanostného zloženia obyvateľstva Oravského podhradia (tabuľka č. 11) možno vidieť, že najviac obyvateľov sledovaného územia má dosiahnuté úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou (spolu 1567 obyvateľov). Za nimi nasleduje základné vzdelanie (celkovo 1448 obyvateľov s týmto vzdelaním v regióne) a obyvatelia s učňovským vzdelaním bez maturity (1122 obyvateľov).

Pokiaľ budeme sledovať vysokoškolské vzdelanie tak 521 obyvateľov dosiahlo druhý stupeň vysokoškolského vzdelania, 188 obyvateľov 1. stupeň vysokoškolského vzdelania a 21 obyvateľov dosiahlo 3. stupeň vysokoškolského vzdelania (len v jednej obci – Pokryváči sa nenachádza žiadny obyvateľ s týmto stupňom vzdelania).

Bez vzdelania bolo evidovaných až 1414 obyvateľov (čo je v percentuálnom vyjadrení 17,5% obyvateľov v roku 2011). Nezistené vzdelanie bolo uvedené pri 150 obyvateľoch.

Tabuľka 11: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva Oravského podhradia podľa SOBD 2011

Obec	základné	učňovské (bez mat.)	stredné odborné (bez mat.)	úplné stredné učňovské (s mat.)	úplné stredné odborné (s mat.)	úplné stredné všeob.
Dlhá nad Oravou	248	165	188	86	270	42
Horná Lehota	84	72	77	22	118	27
Chlebnice	330	244	198	44	279	36
Krivá	130	107	72	35	190	27
Malatiná	203	151	96	20	133	17
Medzibrodie nad Oravou	59	69	61	36	105	17
Or. Podzámok	183	133	166	47	261	53
Pokryváč	44	42	8	4	32	5
Pribiš	100	79	41	15	85	12
Sedl. Dubová	67	60	57	27	94	36
SPOLU	1448	1122	964	336	1567	272

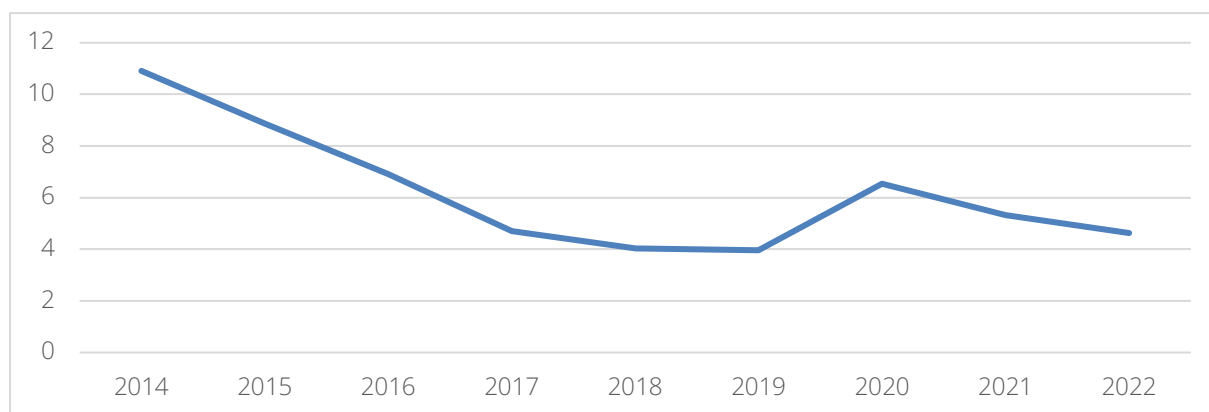
Obec	úplné stredné všeob.	vyššie odborné	VŠ 1. stupeň	VŠ 2. stupeň	VŠ 3. stupeň	Bez vzdel.	nezist.
Dlhá nad Oravou	42	20	41	76	3	228	12
Horná Lehota	27	6	9	47	2	79	9
Chlebnice	36	11	30	51	2	322	40
Krivá	27	10	23	52	3	147	5
Malatiná	17	6	15	24	1	164	7
Medzibrodie nad Oravou	17	5	7	22	1	83	10
Or. Podzámok	53	24	31	148	7	207	49
Pokryváč	5	2	3	17	0	19	2
Pribiš	12	2	14	24	1	90	3
Sedl. Dubová	36	7	15	60	1	75	13
SPOLU	272	93	188	521	21	1414	150

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023 – vlastné spracovanie

Vývoj nezamestnanosti

Ak sledujeme vývoj miery evidovanej nezamestnanosti (graf č. 3), tak vidíme, že od roku 2014 až do roku 2022 mala nezamestnanosť klesajúci charakter z pôvodných 10,91% v roku 2014 na 4,63% v roku 2022, kedy nezamestnanosť počas sledovaného obdobia dosiahla svoje minimum. K poklesu významne prispel aj príchod nových firiem, ktoré dodávajú súčiastky a komponenty do automobilového priemyslu a rozširovanie výroby už existujúcich podnikov v území.

Graf 3: Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti obcí Oravského podhradia (2014 - 2022)

Zdroj: ŠÚ SR, 2023

1.5 Občianska infraštruktúra

Bývanie

Občianska infraštruktúra týkajúca sa bývania a bytovej problematiky je v sledovanom území tvorená prevažne individuálnou bytovou výstavbou (rodinné domy v súkromnom vlastníctve, tabuľka č. 12) podľa dotazníkového šetrenia v obciach Oravského podhradia. Okrem nich sa v troch obciach nachádzajú aj bytové jednotky pre občanov. V obci Sedliacka Dubová je to obecná 8 bytová jednotka, v obci Dlhá nad Oravou je k dispozícii občanom taktiež 8 obecných bytov a v obci Chlebnice 6 bytov v majetku obce. Fond opráv má zriadený obec Dlhá nad Oravou a obec Oravský Podzámok. Až 70 % obcí Oravského podhradia nedisponuje infraštruktúrou obytných budov v majetku obce. Pokiaľ budeme sledovať vlastníctvo pozemkov vhodných pre výstavbu bytov podľa územného plánu, tak len v obci Dlhá nad Oravou, Oravský Podzámok a Krivá sa takéto pozemky nachádzajú, až 70 % územia predmetnými pozemkami nedisponuje. Sledovaním záujmu o bývanie v obci vidíme, že v každej obci podhradia obyvatelia prejavili záujem o bývanie. Počet žiadateľov o výstavbu rodinných domov bol v roku 2023 v sledovanom území 89. Naopak počet žiadateľov o výstavbu nájomných bytov bol v území 1 (v obci – Sedliacka Dubová). Na území Oravského podhradia sa ku koncu roka 2023 nenachádzali voľné byty vo vlastníctve obce.

Tabuľka 12: Počet IBV v obciach Oravského podhradia SOBD 2021

Obec	Dlhá nad Oravou	Horná Lehota	Chlebnice	Krivá	Malatiná	Medzibrodie nad Oravou	Oravský Podzámok	Pokryváč	Pribiš	Sedliacka Dubová
Budovy s jedným bytom	410	181	436	226	305	160	392	71	165	175

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023 – vlastné spracovanie

Školstvo

Na území Oravského podhradia pôsobilo v školskom roku 2022/2023 9 materských škôl, ktoré navštevuje spolu 310 detí predškolského veku. Jedinou obcou podhradia, v ktorej sa nenachádza materská škola je obec Pokryváč (najmenšia obec v opisovanom území).

Počet obcí, v ktorých je zriadená základná škola so stupňom 1 – 4 (školský rok 2023/2024) je štyri a to Oravský Podzámok, Dlhá nad Oravou, Chlebnice, Malatiná.

Škôl s vyučovacím stupňom 1 – 9 (šk. rok 2023/2024) je v území celkovo 4. Spoločne ich navštevuje 606 žiakov. Tri zo základných škôl disponujú aj vlastnou telocvičňou, ktoré prešli kompletnou alebo čiastočnou rekonštrukciou. Sedem obcí má k dispozícii aj vonkajšie športoviská pre žiakov základných škôl

⇒ *Charakteristika ZŠ a MŠ Oravsky Podzámok*

Škola zefektívnila výučbu anglického jazyka už od 3. ročníka ZŠ, Od 5. ročníka rozvíja získané jazykové schopnosti v 1. cudzom jazyku a to anglický jazyk a ruský jazyk.

Na škole je kladený dôraz na rozvoj kreativity, talentu, pohybových schopností poskytovaním záujmových útvarov, v priestoroch školy uskutočňuje svoju činnosť Základná umelecká škola I. Ballu; obor výtvarný, hudobný, tanečný, vzdelávanie a starostlivosť o integrovaných žiakov v bežnej ZŠ zabezpečuje odborný pracovník pre začlenených žiakov, činnosť ŠKD ja zabezpečená do 16,00 hodiny. Školu navštevujú žiaci z Oravského Podzámku, z Pribiša, z Hornej Lehoty a z iných obcí

Škola si k roku 2023 zaobstarala nové športové potreby, kombinovanú hraciu zostavu pre projekt "Najdetskejšie ihrisko"

Počet žiakov: ZŠ – 187, MŠ – 45

⇒ *Charakteristika ZŠ a MŠ Dlhá nad Oravou 110*

Škola prešla kompletnou rekonštrukciou. V súčasnosti vie zabezpečiť kvalitnú prípravu žiakov v cudzích jazykoch so zreteľom na možnosti školy a schopnosti žiakov. Hlavným cieľom školy je formovať u žiakov zdravý životný štýl, ktorý im umožní odolávať rôznym negatívnym javom, učiť žiakov ako sa učiť a motivovať ich k celoživotnému vzdelávaniu, rozvíjať schopnosť sebapoznania a sebahodnotenia žiakov, viesť žiakov k tvorivému

myslení, kritickému myslení, naučiť ich tímovo pracovať, komunikovať a vzájomne sa rešpektovať, vytvárať vedomie národnej príslušnosti a vlastenecké cítenie, formovať u žiakov pozitívny vzťah k regiónu a národu, k ich histórii i súčasnosti.

Počet žiakov: ZŠ – 128, MŠ – 40

⇒ *Charakteristika ZŠ a MŠ Chlebnice*

Škola má najväčší počet žiakov v Oravskom podhradí. K roku 2023 prešla čiastočnou rekonštrukciou. Nadviazala spoluprácu s Katolíckou Univerzitou z Ružomberka, kde na škole budúci učitelia vykonávajú svoju prax.

Počet žiakov: ZŠ – 206, MŠ – 63

⇒ *Charakteristika ZŠ a MŠ Malatiná*

Patrí medzi najmenšie školy na Orave (v šk. roku 2022/2023) Škola sa zameriava aj na regionálnu výchovu, ktorou bola známa v minulosti (1992 ako prvá škola v SR zavedený projekt Regionálnej výchovy s viacerými predmetmi týkajúcimi sa regiónu). V súčasnosti sa predmet reg. výchova učí na I. aj II. stupni ZŠ.

Počet žiakov je ustálený. Do školy chodia aj žiaci zo susedných obcí. Obec podporuje rozvoj školy. V poslednom období boli zrealizované - úprava podkrovných priestorov (dielne, kuchynka a knižnica), nová trieda v MŠ a výmena kotlov v kotolni a viaceré menšie úpravy.

Počet žiakov ZŠ - 85, MŠ - 34

Vo väčšine škôl je pomerne dobré technické vybavenie. Školy sú vybavené počítačovými miestnosťami, jazykovými učebňami, interaktívnymi tabuľami, dataprojektormi či videoprojektormi, tlačiarňami, skenermi, TV a majú prístup na internet. Nezastupiteľné miesto má na základných školách aj profesia asistent učiteľa, ktorý sa podieľa na utváraní podmienok nevyhnutných na prekonávanie zdravotných a sociálnych bariér žiaka, resp. viacerých žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami pri zabezpečení výchovno-vzdelávacieho procesu.

Súkromné základné umelecké školy sú v území zastúpené jednou školou nachádzajúcou sa len v obci Chlebnice s počtom žiakov 195. A v obci Oravský Podzámok má svoje zastúpenie umelecká škola I. Ballu, kde vyučuje obor výtvarný, hudobný a tanečný.

Stredné školy, gymnáziá, materské centrá (jasle) ani vysoké školy, prípadne detašované pracoviská vysokých škôl sa v obciach podhradia nenachádzajú (najbližšie sa takéto vzdelávacie inštitúcie nachádzajú v Dolnom Kubíne, Nižnej, Trstenej a Tvrdošíne).

Tabuľka 13: Školské zariadenia na území Oravského podhradia v šk. roku 2022/2023

Obec	Dlhá nad Oravou	Horná Lehota	Chlebnice	Krivá	Malatiná	Medzibrodie nad Oravou	Oravský Podzámok	Pribiš	Sedliacka Dubová
Počet MŠ/počet detí v MŠ	1/30	1/18	1/58	1/24	1/20	1/20	1/43	1/23	1/15
Počet ZŠ (1. – 4. roč.)/ žiakov v ZŠ (1. – 4. roč.)	-/-	-/-	-/-	1/33	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-
Počet ZŠ (1. – 9. roč.)/ žiakov v ZŠ (1. – 9. roč.)	1/174	-/-	1/186	-/-	1/150	-/-	1/162	-/-	-/-
Počet súkromných ZUŠ/počet žiakov	-/-	-/-	1/193	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-
Počet stredných škôl/počet žiakov	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-

Zdroj: vlastné spracovanie, 2023

Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Poskytovanie sociálnych služieb na úrovni SR vymedzuje zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), ktorý upravuje právne vzťahy pri poskytovaní sociálnych služieb, financovaní sociálnych služieb a dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb. Hlavnými činnosťami sociálnych služieb sú opatrovateľské, rehabilitačné, terapeutické a poradenské procesy, ktoré sa nezaobídu bez ľudského vzťahu, odbornej profesionality personálu, ošetrovateľskej a opatrovateľskej technológie a v neposlednom rade bez profesijnej etiky. Cieľom poskytovania sociálnych služieb je rozpoznať a vyplniť čo najkvalitnejšie požiadavky prijímateľov sociálnych služieb a v prípade zmenených potrieb rýchlo reagovať a odborne a kvalifikovane poskytnúť služby, ktoré si stav klienta vyžaduje. Jedným z cieľov poskytovania sociálnych služieb je aj prevencia vzniku, riešenie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie osôb, podporenie schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a prevenciu sociálneho vylúčenia, zabezpečenie podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb. Podľa najnovších štatistík, prípadne na každú druhú osobu v skupine generácie od 40 do 60 rokov najneskôr v roku 2050 jedna osoba staršia ako 80 rokov.

Sociálna starostlivosť o obyvateľov v regióne je zabezpečovaná aj prostredníctvom poskytovania sociálneho bývania vďaka obciam Oravský Podzámok, Sedliacka Dubová a Dlhá nad Oravou (primárne určené pre mladé rodiny a seniorov).

Väčšia ponuka sociálnych služieb sa nachádza v blízkych mestách Dolný Kubín, Trstená alebo Tvrdošín (komunitné centrá, centrá a domovy sociálnych služieb, denné stacionáre a podobne). V súvislosti so starnutím populácie sa okrem zvýšenej potreby inštitucionalizovanej starostlivosti očakáva rozšírenie terénnych sociálnych služieb. Súčasné trendy dávajú do popredia rastúcu dôležitosť domácej a komunitnej dlhodobej starostlivosti. Dostupnosť terénnej opatrovateľskej služby je v území nedostatočná, čo je v rozpore s trendmi EÚ a strategickými zámermi MPSVR SR v tejto oblasti. Výkon týchto služby v súčasnosti čiastočne nahrádzajú samosprávy obcí, ktoré však nemajú na výkon týchto činností dostatočné materiálno-technické ani personálne kapacity. Obce Oravského podhradia, ktoré poskytujú terénne sociálne služby (prevažne opatrovateľskú službu pre občanov) sú nasledovné: Pribiš, Malatiná, Medzibrodie nad Oravou, Dlhá nad Oravou, Chlebnice, Oravský Podzámok, Krivá, Sedliacka Dubová, Horná Lehota, Pokryváč. V území existuje prvé pobytové zariadenie sociálnej starostlivosti (zariadenie podporovaného bývaniam denný stacionár s kapacitou 19 miest) CSS Sv. Jozefa v Oravskom Podzámku.

Každá z obcí využíva aj inštitút verejno-prospešných prác, s ktorým má pozitívne skúsenosti. Bezbariérovosť verejných inštitúcií (obecných úradov, škôl...) má zabezpečenú len jedna obec v území – Horná Lehota.

Zdravotnú starostlivosť je možné vykonávať v Nemocnici s poliklinikou v Dolnom Kubíne, Trstenej a Námestove. Ak sledujeme zdravotnícke zariadenia nachádzajúce sa priamo na území podhradia, vidíme, že sú tvorené:

- Obvodným zdravotným strediskom v Dlhej nad Oravou (obvodný lekár, detský lekár),
- Obvodným zdravotným strediskom v Oravskom Podzámku (obvodný lekár, stomatólog), sídlo rýchlej zdravotnej služby

Okrem týchto zariadení sa v území nachádzajú aj dve lekárne, konkrétne v obciach Dlhá nad Oravou a Oravský Podzámok. Až 50% zástupcov samospráv Oravského podhradia uviedlo, že súčasná zdravotnícka infraštruktúra v území nie je dostatočná (buď chýba v obci úplne, prípadne chýba ambulancia určitého špecialistu, za nedostatok je považované aj dochádzanie za takýmito službami a zlé technické vybavenie existujúcich zariadení a ambulancií).

Šport a kultúra

Okrem samospráv sa na zabezpečovaní športových a kultúrnych aktivít spolupodieľa aj množstvo neziskových organizácií, ktoré pôsobia na území podhradia. Na svoje aktivity využívajú kultúrne domy, klubovne, športoviská (futbalové ihriská, multifunkčné ihriská, telocvične v základných školách a podobne), ktoré sa nachádzajú na území každej samosprávy. Sú to hlavne nasledovné mimovládne neziskové a neštátne organizácie (nadácie, občianske združenia a ďalšie právne formy neziskových združení – tabuľka č. 14).

Tabuľka 14: Športové a kultúrne organizácie v obciach Oravského podhradia

Obec	Organizácia venujúca sa kultúre a športu
Krivá	<ul style="list-style-type: none"> - Úsmev pre Andrejka - Združenie bývalých urbarialistov a obyvateľov obce Krivá - Športový strelecký klub Krivá - Športový strelecký klub M.R.Štefánika - Hokejový Klub Krivá (HK Krivá) - Klub priateľov volejbalu Krivá - Turistický klub Strieborná Podkova Krivá - Telovýchovná jednota Družstevník Krivá - Dobrovoľný hasičský zbor Krivá
Sedliacka Dubová	<ul style="list-style-type: none"> - Telovýchovná jednota - Dobrovoľný hasičský zbor - Klub dôchodcov - Lyžiarsky oddiel - Stolnotenisový oddiel - Poľovnícky spolok
Oravský Podzámok	<ul style="list-style-type: none"> - OZ Podzámčok - MAS Orava o.z. - Eko-Centrum o.z. - FC TJ Oravský Podzámok - Dobrovoľní hasiči
Dlhá nad Oravou	<ul style="list-style-type: none"> - Športový klub, o.z., - Telovýchovná jednota, o.z., - Poľovnícke združenie Turín, - základná organizácia Jednoty dôchodcov Slovenska, - Dlhánik o.z., - Oravskí richtári o.z., - Dobrovoľný hasičský zbor, - Jazdecký areál Húšť,
Chlebnice	<ul style="list-style-type: none"> - DRACO - klub historického šermu - Poľovnícke združenie Háj - Telovýchovná jednota Tatran Chlebnice - Chrámový spevokol P.M. Nanebovzatej - Detský a mládežnícky folklórny súbor
Malatiná	<ul style="list-style-type: none"> - Klub slovenských turistov PAJTA Malatiná - PZ, dobrovoľný hasičský zbor - Folklórne súbory - Skalka, Grúnik a Grúň - spevácke zbory
Pribiž	<ul style="list-style-type: none"> - Obecný športový klub Pribiž - Urbárske pozemkové spoločenstvo Pribiž - Pozemkové a pasienkové spoločenstvo Davčovka - Šinálband
Horná Lehota	<ul style="list-style-type: none"> - Charita-folklór,

-
- Široň-divadelný súbor,
  - Červený kríž,
  - DHZ Horná Lehota-hasiči,
  - Klub dôchodcov -KDS

Medzibrodie nad Oravou

- Miestny spolok červeného kríža,
- DHZ,
- TJ Družstevník,

Zdroj: vlastné spracovanie, 2023

30% samospráv v území nedisponuje knižnicou, jedna obec nemá kultúrny dom (Medzibrodie nad Oravou), v jednej obci podhradia je vybudovaný amfiteáter (Malatiná), 70% samospráv vydáva pravidelne alebo občasne aj obecné noviny, prípadne spravodaje o diania v obci.

1.6 Technická infraštruktúra

Doprava

Dopravná sieť je v území tvorená cestami I/59 (E 77 – cesta 1. triedy s medzinárodným významom; od Oravského Podzámku cez Hornú Lehotu, Sedliacku Dubovú, Dlhú nad Oravou až po Krivú), I/78 (cesta 1. triedy z Oravského Podzámku smerom na Námestovo), III/2250 (od Medzibrodia nad Oravou do Pokryváča), III/2251 (z Oravského Podzámku do Pribiša), III/2253 (z Dlhej nad Oravou do Chlebníc) a III/2247 z (Vyšného Kubína do Malatinej; do Malatinej je možné dostať sa aj cestou III/2250, ktorá vedie do Pokryváča z Medzibrodia nad Oravou a pokračuje až do obce Osádka a napojí sa na spomínanú cestu III/2247). V území sa nachádza nedobudovaná cesta R3 s jedným dostavaným úsekom Oravský Podzámok – Horná Lehota, dostavaná len v polovičnom profile.

Územím prechádza aj železničná trať. Je to jednokoľajová trať číslo 181 Kraľovany – Trstená. V dotknutom území sa nachádza 6 jej zastávok (Medzibrodie nad Oravou, Oravský Podzámok, Horná Lehota, Sedliacka Dubová, Dlhá nad Oravou, Krivá).

Hromadnú dopravu osôb (mestskú aj prímestskú) na území regiónu zabezpečuje ARRIVA, a.s. so svojimi 31 linkami prímestskej dopravy. ARRIVA, a.s., prevádzkuje 196 autobusov s priemerným vekom 5,39 roka. Okrem ARRIVA, a.s. pôsobí v regióne aj niekoľko súkromných autobusových dopráv, ktorá prepravuje obyvateľov v rámci regiónu ale aj mimo neho.

Nemotorová doprava (cyklistická doprava a cyklotrasy) má na území významnú pozíciu s vhodným predpokladom rozvoja do budúcnosti. V súčasnom členení sa v území nenachádza súbor cyklotrás určených výlučne na dochádzku do práce a za nákupmi; pomerne veľký súbor cyklotrás s kombinovanou funkciou - na dochádzku do práce a na turistiku lokalizovaný na cestách I., II., III. triedy a miestnych komunikáciách a pomerne veľký súbor cyklotrás s výlučne turistickou funkciou, lokalizovaný väčšinou na lesných a poľných cestách.

V rámci existujúcej cestnej siete sa dá bicyklovať skoro v celom území, či už prostredníctvom cestných alebo horských bicyklov.

V rámci Žilinského samosprávneho kraja bola realizovaná Cyklostratégia ŽSK 2014, ktorá podrobne pojednáva o možnostiach ďalšieho rozvoja cyklistickej dopravy, navrhuje nové cyklotrasy a určuje determinanty budúceho rozvoja cyklistiky v celom Žilinskom kraji. V rámci tejto cyklostratégie bolo na území Oravy vytypovaných a navrhnutých celkovo 13 cyklotrás, ktoré by viedli po už vybudovaných cyklotrasách, niekde by bolo nevyhnutné cyklotrasy vybudovať kvôli hustej cestnej premávke, na niektorých miestach by museli vzniknúť premostenia vodných tokov a podobne. V tabuľke č. 15 prinášame prehľad cyklotrás, ktoré sú navrhované pre územie Oravského podhradia.

Tabuľka 15: Navrhované cyklotrasy v Oravskom podhradí v rámci Cyklostratégie ŽSK

Farba	Názov cyklotrasy	Dĺžka cyklotrasy v metroch
červená	Zázrivsko – Oravská cyklomagistrála, Dolný Kubín - Trstená	45 428
žltá	Oravský Podzámok – križovatka pod Príslopom	3 799

Zdroj: Cyklostratégia ŽSK, 2014

50% samospráv Oravského podhradia považujú súčasný stav obslužnosti obce verejnou dopravou za dostačujúci. Za nedostatočné považujú obce zlú dostupnosť do vzdialenejších miest, okresných miest a krajských miest. Ako nedostatočné bolo identifikované spojenie autobusmi a vlakom v nočných hodinách a autobusové spojenie medzi koncovými obcami regiónu. Len 30% obcí sa podieľa na svojej dopravnej obslužnosti. Ako najväčšie problémy dopravy boli identifikované: nedostatočné pokrytie obslužnosti regiónu autobusmi, zlá kvalita ciest III. triedy, preťaženosť cesty I. triedy, absencia dobudovania R3, zlé alebo chýbajúce bezpečnostné prvky pre spomaľovanie dopravy v obciach, vysoký pomer tranzitnej dopravy cez intravilán obcí, hustota dopravy, chýbajúce autobusové zastávky a pruhy pre autobusy k nim.

Telekomunikácie, pošta a miestny rozhlas

Celé územie partnerstva je pokryté signálom mobilných operátorov Orange, T-Com, O2, 4-ka avšak niektorí mobilní operátori nedokážu pokryť svojim signálom celé územie (kvôli náročným geomorfologickým podmienkam). Najproblematickejšie mobilné pokrytie je v obci Malatiná, Chlebnice a Pokryváč. V 20% samospráv je zavedená káblová televízia (Sedliacka Dubová a Oravský Podzámok). Televízny signál sa šíri aj prostredníctvom samostatne zriadených prijímačov v jednotlivých domácnostiach (satelity, internet). Pokrytie internetom je takmer 100% - či už prostredníctvom kábla alebo wifi (chýba v zle dostupných oblastiach, kde je problém s príjmom signálu). 100% samospráv má vybudovaný miestny rozhlas. Len v obci Krivá sa nachádza ešte verejná telefónna budka. Sledovaním počtu pôšt a ich zastúpením vidíme, že v štyroch obciach z desiatich sa nachádza pošta. V každej z týchto obcí jedna (Dlhá nad Oravou, Malatiná, Oravský Podzámok, Chlebnice).

Elektrifikácia a plynofikácia

Plynofikácia pokrýva 80 % osídleného územia (v obciach Pribiš, Medzibrodie nad Oravou a Pokryváč plynofikácia obce nie je vybudovaná). Dodávky plynu zabezpečuje SPP – distribúcia a.s. Žilina. Okrem SPP poskytuje služby distribúcie plynu aj množstvo alternatívnych dodávateľov, akými sú napríklad ČEZ Slovensko a.s., ELGAS, RWE gas Slovensko, Vaša energia s.r.o. atď.

Pokrytie elektrickou energiou územia je 100 %. O jej distribúciu a servis prenosových zariadení sa stará Stredoslovenská energetika, a.s. Dolný Kubín. Samozrejme aj v tomto segmente existuje viacero dodávateľských alternatív, ktorými sú napríklad AC energia s.r.o., ČEZ Slovensko s.r.o., Energia Slovakia s.r.o., Right power energy s.r.o. atď. 20% samospráv uviedlo v dotazníkovom prieskume, že stav a kapacita vedení elektrickej energie nie je vyhovujúci. Technický stav vedenia elektrického napätia neje vyhovujúci iba v obci Sedliacka Dubová, vyšná časť územia ho považuje za vyhovujúci. Kapacita a technický stav trafostaníc však nevyhovuje v 50% samospráv (Oravský Podzámok, Dlhá nad Oravou, Chlebnice, Pribiš).

Verejným osvetlením disponuje každá samospráva. Vo väčšine prípadov jeho technický stav však už nedosahuje potrebných kvalít, preto samosprávy pristupujú na jeho postupné zrekonštruovanie a efektívizáciu, čo prináša nemalý komfort v jeho využívaní a veľkým finančným úsporám.

Technický stav elektrifikácie v území nie je teda vo všetkých samosprávach dostačujúci, preto je nevyhnutné pristúpiť k jej modernizácii, rekonštrukcii a rozširovaniu do nových častí, v ktorých prebieha výstavba IBV.

Zásobovanie vodou a kanalizácia

Za posledné roky bol v regióne Oravského Podhradia dosiahnutý mierny pokrok v odvádzaní a čistení komunálnych odpadových vôd. Napriek dosiahnutému nárastu pripojenia obyvateľstva na verejnú kanalizáciu, úroveň odkanalizovania obyvateľstva naďalej zaostáva za rozvojom verejných vodovodov.

Efekty tohto procesu sa prejavujú postupným nárastom obyvateľov bývajúcich v domoch pripojených na verejnú kanalizáciu, ale najmä zlepšovaním parametrov vypúšťaných vyčistených odpadových vôd, resp. znižovaním vypúšťaného znečistenia do vodného prostredia.

Prístup k pitnej vode v území mikroregiónu zabezpečuje v 100% miere Oravská vodárenská spoločnosť. V dvoch obciach používajú obyvatelia na zabezpečenie pitnej vody aj vlastné studne. Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z vodovodu v sledovanom území je pomerne vysoký – 92,7 %. Z dotazníkového prieskumu zástupcov samospráv podhradia je zrejmé, že až 90% samospráv považuje kapacitu vodovodu za dostačujúcu.

Pre obce Chlebnice, Dlhá nad Oravou, Sedliacka Dubová sa pripravoval projekt SKK a ČOV, ktorý rieši odkanalizovanie obcí Chlebnice, Dlhá nad Oravou a Sedliacka Dubová, čistenie splaškových odpadových vôd, výstavbu kanalizačných odbočiek pre obyvateľstvo, hlavné kanalizačné zberače a spoločnú čistiareň odpadových vôd.

Väčšina obyvateľov ma vybudované iba žumpy, ktoré majú často nevyhovujúci stav a sú netesné alebo vypúšťajú odpadové vody priamo do tokov, čo má nepriaznivý vplyv na kvalitu podzemných vôd, vodných tokov a okolité prostredie. Vybudovaním tejto stavby a jej uvedením do prevádzky bude tento nevyhovujúci stav odstránený.

Odpadové hospodárstvo

Nakladanie s komunálnym odpadom má riešené každá samospráva samostatne. Pri zbere sa využívajú viaceré možnosti, či už žetónový systém, vrecový systém, systém zberu do kuka nádob, veľkoobjemových kontajnerov, paušálne platby za odpad a podobne. Dodávatelia týchto služieb sú v regióne taktiež rôzni. Ide o Technické služby mesta Dolný Kubín, Lúpčianka s.r.o., TS Ružomberok

Z Zberný dvor si zriadila obec Dlhá nad Oravou a Oravský Podzámok si zriadil zberný dvor začiatkom roku 2023 bol zriadený na účely bezplatného legálneho uloženia niektorých zložiek komunálneho odpadu.

100 % samospráv má na svojom území zavedený triedený zber odpadu, chýba ale vybudované kompostovisko, kde by sa sústredil biologicky rozložiteľný odpad vo väčšom množstve a koordinovane pre väčšie územie.

Ak sledujeme veľkých potenciálnych znečisťovateľov ovzdušia, tak je identifikovaný jeden, a síce OFZ Široká v katastrálnom území obce Oravský Podzámok.

1.7 Hospodárstvo regiónu

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa výberového zisťovania pracovných síl zahŕňa všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich v civilnom sektore, nezamestnaných alebo príslušníkov ozbrojených zložiek. Celkový počet zamestnaných je v roku 2021 - 3520 obyvateľov.

Sledovaním počtu fyzických a právnických osôb (tabuľka č. 16) vidíme, že najväčšie zastúpenie spomedzi právnických osôb majú ziskové organizácie, naopak spomedzi fyzických osôb sú to živnostníci. Najviac podnikateľských subjektov bolo v roku 2022 v obci Oravský Podzámok – 184 subjektov, naopak najmenej ich evidujeme v obci Pokryváč.

Tabuľka 16: Štruktúra PO a FO na území Oravského podhradia v roku 2022

Obec	Dlhá nad Oravou	Horná Lehota	Chlebnice	Krivá	Malatiná	Medzibrodie nad Oravou	Oravský Podzámok	Pokryváč	Pribiš	Sedliacka Dubová
PO ziskové	28	12	14	22	19	9	69	6	9	9

PO neziskové	6	2	6	6	4	2	14	1	3	4
FO živnostníci	112	44	139	49	77	37	95	11	34	34
FO slobodné povolania	4	2	0	2	0	1	4	0	2	1
SHR	1	0	3	1	1	2	2	1	0	0
Subjekty spolu	151	60	162	80	101	51	184	19	48	48

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023

V súčasnosti sú v obciach Oravského podhradia identifikovaní nasledovní zamestnávateľa v poľnohospodárskych, priemyselných a nevýrobných odvetviach:

Malatiná

- Pozemkové spoločenstvo urbarialistov Malatiná

Chlebnice

- PS Urbariát obce Chlebnice
- SD SHR Chlebnice

Horná Lehota

- StrojSros spol. s.r.o., strojárenská výroba, 40 zamestnancov
- Podielnícke družstvo Horná Lehota, IČO 31583806, služby súvisiace s rastlinnou a živočíšnou výrobou, 10 zamestnancov.
- Tradysyr, IČO 47695234, prevádzka mliekárni a výroba syrov, 8 zamestnancov"
- Poľnohospodárske družstvo Horná Lehota
- Propack – drevovýroba Horná Lehota
- Pozemkové spoločenstvo Horná Lehota

Pokryváč

- Ovčia farma, s.r.o.

Mezdibrodie nad Oravou

- Píla,
- Autoservis

Oravský Podzámok

- OFZ, a.s. - hutníctvo,
- AMICO Drevo - drevospracujúci podnik,
- PD Horná Lehota - poľnohospodárstvo,
- STAVIVÁ Garaj- stavebniny,

- Pneuservis Vlček ,
- Lesy SR š.p. - lesné hospodárstvo
- Michal Polunc – mäsovýroba
- Minipivovar Kastelán

Dlhá nad Oravou

- Agrodružstvo Dlhá, cca 35 zamestnancov

Pribiš

- Jozef Šlachta – SHR
- Vladimír Juriga – SHR
- Pohostinstvo Kováčik
- Obecný podnik Pribiš
- PPD Pucov

Krivá

- MTS, spol. s r.o., IČO 36001368, projektovanie a výroba elektronických systémov;
- MK Orava s.r.o., IČO 36475220, výroba mliečnych výrobkov;
- Pozemkové spoločenstvo bývalí urbarialisti obce Krivá, IČO 14223872, starostlivosť o les, spracovanie dreva;
- Drevodom Orava s.r.o., IČO 00693910, drevárska výroba;
- Agrodružstvo Krivá, IČO 36384046, poľnohospodárska prvpvýroba;
- ATONAJ, IČO 50 109 821, Opracovanie drevnej hmoty a výroba komponentov z dreva;
- Autoservis - Zatko, s.r.o., IČO 36 418 862, opravy cestných motorových vozidiel;
- JPAgro s. r. o., IČO 53 585 461, Chov vybraných druhov zvierat;
- ST Mont Krivá – stavebná firma
- RW Orava Sedliacka Dubová – realizácia okrasných záhrad a parkov

Sedliacka Dubová

- Zámočníctvo - Klampiarstvo Zrnčík,
- Záhradkárstvo – Kudla
- Spolok urbáru Sedliacka Dubová
- Agrodružstvo Sedliacka Dubová

Ekonomickú silu sledovaného územia v oblasti poľnohospodárstva nám dobrým spôsobom demonštruje aj zloženie, resp. charakter pôdy v dotknutom území. Takáto klasifikácia nám poskytuje informácie o využívaní pôdneho zdroja (tabuľka č. 17). Ako môžeme vidieť, tak najväčšie zastúpenie majú trvalé trávne pozemky až 77,928 km², ďalej nasledujú lesné pozemky 61,730 km² a ostatná plocha 10,477 km². Orná pôda má výmeru len 9,247 km², čo predstavuje osemnásobne menšiu rozlohu ako trvalé trávnaté porasty.

Územie partnerstva je známe svojou tradíciou výroby syrárskych a mliekarenských výrobkov a špecialít akými sú korbáčiky, uzlíky, oštiepky a množstvo iných syrárskych

výrobkov, ktorých výroba zamestnáva nemalý počet obyvateľov, prevažne na vidieku, kde má táto tradícia silné korene. Nemalý počet pracovných miest vytvárajú remeselné služby a drobné živnostenské služby, ktorými je región tiež známy. Sú tu zastúpení hrnčiari, košíkari, drotári, tkáči oravských kobercov, výrobcovia fujár, stolári, murári, korytári, mäsiari, šitie ľudových krojov, plátenníctvo a podobne. Poľnohospodárska výroba bola na vidieku zameraná prevažne na pestovanie zemiakov (Orava je tradičným zemiakárskym regiónom), ovsu, jačmeňa. Dôležitou úlohou v zložke hospodárstva bol a aj v súčasnosti je chov hospodárskych zvierat takzvanej veľkej pätky (ošípané, hovädzí dobytok, kozy, ovce a kone) práve vďaka veľkej výmere trvalo trávnatých porastov a klimatickým podmienkam v opisovanom území.

Tabuľka 17: Štruktúra pôdneho fondu v Oravskom podhradí

Druh pôdy	Výmera v km ²
orná pôda	9,247
chmeľnica	0,000
vinica	0,000
záhrada	0,565
ovocný sad	0,012
trvalý trávny porast	77,928
lesný pozemok	61,730
vodná plocha	3,064
zastavaná plocha a nádvoría	5,716
ostatná plocha (okrasná zeleň, cintorín, neplodná pôda, povrchová ťažba, ihrisko, štadión, kúpalisko, športová dráha, autokemp, táborisko, botanická a zoológická záhrada, skanzen, amfiteáter, pamätník a iné)	10,477

Zdroj: datacube.statistics.sk, 2023

Dotazníkovým prieskumom v území bolo zistené, že väčšina samospráv považuje ponuku poskytovaných služieb za vyhovujúcu. Chýbajú im predovšetkým bankové služby (bankomat), stravovacie a ubytovacie zariadenia, ekonomické poradenské služby, a služby stolárov, elektrikárov). Zvyšné samosprávy považujú ponuku poskytovaných služieb za dostatočnú, prípadne za takú, ktorá sa poskytuje v bezprostrednom zázemí obce (buď v susedných obciach alebo okresných mestách Dolný Kubín a Tvrdošín).

Cestovný ruch

Sledované územie spadá v rámci regionalizácie cestovného ruchu Slovenska do Oravského regiónu. Tento sa ďalej člení na subregióny. Sú to subregióny: Oravská priehrada, Roháče, Oravský Podzámok – hrad, Oravská Magura.

Región je destináciou, ktorá disponuje potenciálom turistických hodnôt, ubytovacích, stravovacích, informačných a ďalších doplnkových služieb. Ich správnym a vhodným spojením do atraktívnych produktov a zabezpečením ich vhodnej prezentácie na trhu

cestovného ruchu sa môže stať Oravské podhradie rovnako atraktívne ako ktorákoľvek iná turistická oblasť na Slovensku či v Európe. Orava je neustále sa rozvíjajúci región, pričom cestovný ruch tejto oblasti vychádza hlavne so silných historických, kultúrnych a geografických hodnôt. Disponuje totiž nielen lokalizačnými predpokladmi, ale i historickým, kultúrnym či ľudským potenciálom, ktoré mu dávajú predpoklad uspieť na trhu s produktmi cestovného ruchu. Avšak za predpokladu vytvorenia komplexných balíčkov služieb, resp. uceleného produktu cestovného ruchu v širšom kontexte pre všetky segmenty cestovného ruchu.

Lokalizačné predpoklady územia

Cestovný ruch sa orientuje na využívanie kultúrno-historických kapacít vidieckej, ale aj mestskej zóny (bezprostredná blízkosť miest Trstená, Dolný Kubín, Tvrdošín). Región je taktiež známy ako lokalita uprostred hôr, ktorá ponúka návštevníkom mnoho príležitostí na využitie voľného času, či už je to turistika, lyžovanie alebo iné alternatívne formy trávenia voľného času. Turistická sezóna je v letnom a aj zimnom období, kedy najviac návštevníkov navštívi lyžiarske centrá (Lyžiarske stredisko Oravská Magura – Racibor a v malej vzdialenosti Kubínska hoľa, Vasiľovská hoľa, Šport Centrum Lučivná – Párnica, SKI centrum Nižná. Vo väčšej vzdialenosti sú tu potom strediská SKIPARK Janovky Zuberec, Meander Ski Park Oravice, Skicentrum Vitanová, Zuberec – Milotín, Zverovka – Spálená, Lyžiarske stredisko Habovka a Podbiel), Oravský hrad (absolútna TOP destinácia Oravského podhradia s ročným počtom návštevníkov 175 000), Oravskú priehradu, dva akvaparky (Aquarelax Dolný Kubín a Meander park Oravice) a termálne kúpalisko (Oravice), múzeá a galérie v okresných mestách. Ďalším z významných lokalizačných faktorov je lesnatosť územia, sklon reliéfu, takisto aj expozícia lyžiarskych svahov. Spomedzi lokalizačných faktorov, ktorých je v opisovanom území taktiež dostatok, možno uviesť vodné plochy, či už prírodné alebo umelé (Vodopád na Poľane v Krivej, rieka Orava a blízkosť Oravskej priehrady) a aj cyklotrasy, ktoré sú určené pre zdatných a menej zdatných cyklistov, vedú krásnou oravskou prírodou a je ich z roka na rok čoraz viac. Rieka Orava sa využíva na splavy, rafting, či rybolov, ako aj ďalšie vodné športy a atrakcie. V území sú k dispozícii aj možnosti horolezectva v okolí Malatinej a vzdialenejších Roháčov, extrémnejšie formy športu: downhill, vyhliadkové lety a podobne.

Do lokalizačných predpokladov môžeme zaradiť takisto aj kultúrne a architektonické pamiatky, akými sú napríklad Oravský hrad, Múzeum v Zuberici, dva drevené kostolíky v blízkosti územia zapísané v UNESCO (Tvrdošín a Leštiny), kostoly, kaplnky a iné sakrálne stavby v území (Dolný kaštieľ v Hornej Lehote, nedávno zrekonštruovaný kostolík v Hornej Lehote, Reštaurácia Mlyn v Krivej, dva zrekonštruované kaštiele (horný – renesančno barokový a dolný kaštieľ – renesančný), drevená zvonica z konca 18. storočia v Medzibrodí nad Oravou, Pajta v Malatinej, Kostol sv. Kataríny Alexandrijskej v Pribiši, Amfiteáter na Skalke a kostol v Malatinej, zrúcanina kostola nad Sedliackou Dubovou, Oravská hradné

bralo, množstvo sakrálnych a svetských kultúrnych pamiatok v obci Oravský Podzámok (sochy, budovy, kaplnky,) zapísaných v Zozname kultúrnych pamiatok Slovenska, kostol sv. Jána Nepomuckého Oravský Podzámok, Kaplnka nepoškvrneného počatia Panny Márie Oravský Podzámok miestna časť Dolná Lehota, drevené domy v Oravskom Podzámku miestnej časti Dolná Lehota a drevené sypárne v Dlhej nad Oravou, budova bývalej Prefektúry Oravského komposesorátu v Oravskom Podzámku, Kostol sv. Ladislava v Dlhej nad Oravou, Súsošie Korunovania P. Márie v Dlhej nad Oravou, Reliéf sv. Jána Nepomuckého na pilieri v Dlhej nad Oravou, Kamenné náhrobníky, Fatimská kaplnka, Kaplnka sv. Anny, Kaplnka Ružencovej P. Márie - všetko v Dlhej nad Oravou). Veľmi významnú úlohu pri lokalizačných faktoroch zohrávajú aj kultúrne podujatia. Spomedzi nich môžeme spomenúť Medzinárodný festival valaskej kultúry - Bačovské dni v Malatinej, Obecné slávnosti pod Ostrým vrchom v Dlhej nad Oravou, Mrkvárske hody v Pribiši, najrôznejšie obecné jarmoky, najrôznejšie lokálne obecné slávnosti ako napríklad: dni obcí, fašiangové slávnosti, lyžiarske prechody (Krivská podkova – budúci rok 40. roční prechodu), hasičské slávnosti a súťaže, plesy a mnoho ďalších podujatí, ktoré majú ako regionálny, tak aj nadregionálny význam.

Územím prechádza aj jeden náučný chodník, konkrétne katastrom obce Krivá v dĺžke 8 km. Okolie Krivej je vhodné na rekreačné športy, cykloturistiku, bežecké lyžovanie (Krivská podkova) a je východiskovým bodom pre turistické aktivity smerované na Liptov a Hornú Oravu. Aktivity tu možno vykonávať prostredníctvom zokruhovaných trás aj počas leta a aj počas zimy. Taktiež sa tu nachádza niekoľko cyklotrás (4 obce uviedli, že nimi neprechádzajú žiadne cyklotrasy), no žiadna hipotrasa (avšak pohyb osôb na koňoch je v niektorých katastroch zaznamenaný, dokonca v obci Dlhá nad Oravou sa nachádza jazdecký areál Húšť – predpoklady pre rozvoj hipoturistiky, tak v území sú).

Vzhľadom na charakter územia Oravy je nevyhnutná existencia Horskej záchranej služby (HZS), ktorá sídli v Dolnom Kubíne (náčelníctvo) a Zuberci (Západné Tatry Sever). Samozrejmosťou sú turistické informačné kancelárie (Turistické informačné centrum Trstená, Turistická informačná kancelária Dolný Kubín a Zuberec), ktorých úlohou je informovať o možnostiach ubytovania, stravovania, podujatiach a podobne.

Územie Oravského podhradia je známe aj ako rodisko významných osobností, ktoré sa zaslúžili o spoločenský, kultúrny a sociálny rozvoj tohto územia. Sú to napríklad:

- Jozef Libor Matoška - redaktor, spisovateľ, františkánsky kňaz, publicista, vydal viac literárnych diel divadelných hier
- Žofia Thelová – spisovateľka a poetka z Hornej Lehoty
- Andrej Polák – kňaz a misionár v Egypte a Libanone z Hornej Lehoty
- Ján Dieška – jezuita, teológ, filozof prekladateľ z Oravského Podzámku
- Štefan Chomistek – právnik a rozhlasový redaktor z Oravského Podzámku

- Mária Jančová – učiteľka a spisovateľka z Oravského Podzámku
- Emil Joštiak – učiteľ, publicista z Oravského Podzámku
- Karol Anton Medvecký – etnograf, historik, cirkevný hodnostár, signatár Martinskej deklarácie z Oravského Podzámku
- František Paňák – rímskokatolícky kňaz, publicista a prekladateľ z Oravského Podzámku
- Jozef Benický – notár a prozaik z Oravského Podzámku
- Prof. ThDr. Jozef Janota – publicista, kňaz, profesor na gymnáziu
- Štefan Suroviak - poslanec, redaktor
- Zdenka Schelingová – rehoľníčka, obeť prenasledovania katolíckej cirkvi v Česko-Slovensku
- Rímskokatolícki kňazi – Vdp. Čižmár Martin, Vdp.Čižmár Ondrej, Vdp. Daňko Jozef, Vdp. Haviar Jozef, Vdp. Kaučiarik Jozef, Vdp. Korbeľ Peter, Vdp. Kováč Anton, Vdp. Matis Peter, Vdp. Ťapák Peter, Vdp. Zošťák Jozef, P. Kováč Ján SVD (všetci Dlhá nad Oravou)
- Anton Gvora rodák zo Sedliackej Dubovej, dobrodinec, ktorý svoj majetok investoval a venoval podiely zo svojho majetku každoročne obciam Sedliacka Dubová a Dlhá nad Oravou, nakoľko jeho manželka pochádzala z Dlhej nad Oravou.
- Hudec Ján – páter pôsobiaci v Indonézii, rodák z Chlebníc
- Prof. JUDr. Peter Colotka – dlhoročný predseda vlády SR, Sedliacka Dubová
- Jozef Staško – bojovník za ľudské práva Sedliacka Dubová
- Prof. JUDr. Jozef August Mikuš – diplomat, politológ, publicista, spisovateľ, univerzitný profesor z Krivej
- Generálporučík Jozef Kováčik z Krivej
- Prof. PhDr. Jozef Daniel, DrSc. – vedec a psychológ z Krivej
- PhDr. Anton Habovštiak, CSc. – spisovateľ, jazykovedec z Krivej
- Ing. Ján Marušák – ekonóm, zastával vedúce pozície na Ministerstve financií SSR z Krivej
- MUDr. Augustín Hrbka – lekár, virológ z Krivej
- doc. Ing. Peter Zajac, CSc. – vedecký pracovník v oblasti chémie z Krivej
- PhDr. Alojz Habovštiak, DrSc. – vedecký pracovník v Archeologickom ústave SAV z Krivej

- PhDr. Peter Maruniak – pracovník Matice Slovenskej z Krivej
- ThDr. Jozef Ligoš – spišský kapitulný vikár a profesor v Spišskej Kapitule z Chlebníc
- Alojz Furjel, Ondrej Gerát, Ondrej Suľa, Jozef Mikuška, Andrej Čižmár, Jozef Straka, Jozef Strapec, Július Chalupka, páter Blažej Ferančík, páter Alojz Sojčák – kňazi - rodáci z Chlebníc

Realizačné predpoklady územia

Až pôsobením realizačných predpokladov môžeme hovoriť o plne fungujúcom cestovnom ruchu. Do tohto typu predpokladov môžeme zaradiť pozemné komunikácie a všetky zariadenia, ktoré potrebuje účastník cestovného ruchu na rekreáciu (hotely, ubytovne, ubytovanie v súkromí, apartmány, penzióny ale napríklad aj lanovky). V území sa nachádza jedno novovybudované turistické informačné stredisko (pod Oravským hradom v Oravskom Podzámku)

Sledované územie má veľmi perspektívnu polohu pre rozvoj cestovného ruchu. Prechádzajú ním cesty E 77 (I/59), I/78 a R3, takisto železničná trať regionálneho významu č. 181. V relatívne malej vzdialenosti sa nachádzajú aj letiská – Žilina a Poprad. Taktiež letisko v Krakove. Čo sa týka zariadení potrebných na vykonávanie cestovného ruchu, tak potrebám návštevníkov cestovného ruchu slúži niekoľko hotelov, penziónov, kempingov a ubytovaní v súkromí. Len v obciach Oravský Podzámok a Dlhá nad Oravou sa nachádza dostatočný počet ubytovacích zariadení, vo zvyšných častiach podhradia je počet ubytovacích zariadení nedostatočný.

Počty a kapacity ubytovacích zariadení na území Oravského podhradia (tabuľka č. 18) za sledované obdobie 2018-2022 možno oficiálne evidovať len za obec Oravský Podzámok, nakoľko za obce Dlhá nad Oravou a Horná Lehota sú oficiálne štatistiky označené písmenom „D“, čo znamená dôverný údaj a za iné obce Oravského podhradia Štatistický úrad SR ubytovacie zariadenia neeviduje. Preto je možné detailnejšie analyzovať kapacity v ubytovacích zariadeniach len v obci Oravský Podzámok. Tu vidíme nárast ubytovacích zariadení, nárast lôžok a aj počtu izieb. Počet zariadení narástol z 4 v roku 2018 na 5 v roku 2022. Počet izieb v nich stúpol z 39 v roku 2018 na 45 v roku 2022. Počet lôžok stúpol zo 108 v roku 2018 na 133 v roku 2022.

Z uvedenej tabuľky jasne vyplýva ustálený trend vo vývoji ubytovacích zariadení v regióne.

Tabuľka 18: Počty a kapacity ubytovacích zariadení na území Oravského podhradia (2018-2022)

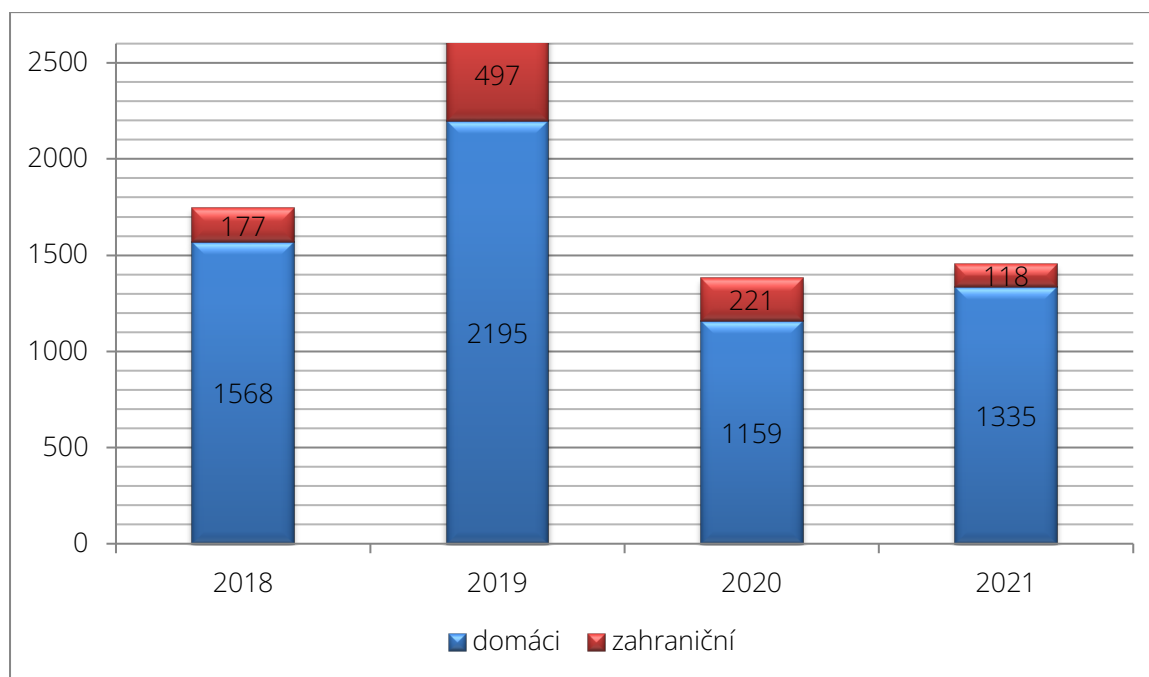
Rok	Ubytovacie zariadenia	Izby	Lôžka spolu	Stále lôžka	Príležitostné lôžka	Miesta na voľnej ploche
2018	4	39	110	110	0	0
2019	4	39	108	108	0	0

2020	4	39	108	108	0	0
2021	5	48	133	133	0	0
2022	5	45	133	133	0	0

Zdroj: ŠÚ SR, 2023

Ak sledujeme počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach, tak už z vyššie uvedeného môžeme vychádzať len z ubytovacích zariadení nachádzajúcich sa v obci Oravský Podzámok, nakoľko zvyšné dve obce uvádzajú tieto údaje ako dôverné (graf č. 4). V prvých dvoch rokoch sledovania stúpal počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach z 1745 v roku 2018 na 2692 v roku 2019. V tomto období stúpal aj počet domácich návštevníkov, aj počet zahraničných návštevníkov. V roku 2020 zaznamenávame výrazný pokles počtu návštevníkov v ubytovacích zariadeniach na 1380, čo je absolútne minimum v sledovanom období (z dôvodu prepuknutia pandémie COVID-19). Najviac domácich návštevníkov bolo v roku 2019-2195 a taktiež najviac návštevníkov zo zahraničia evidujeme v roku 2019-497.

Graf 4: Vývoj počtu návštevníkov ubytovacích zariadení Oravského podhradia (2018-2021)

Zdroj: ŠÚ SR, 2023

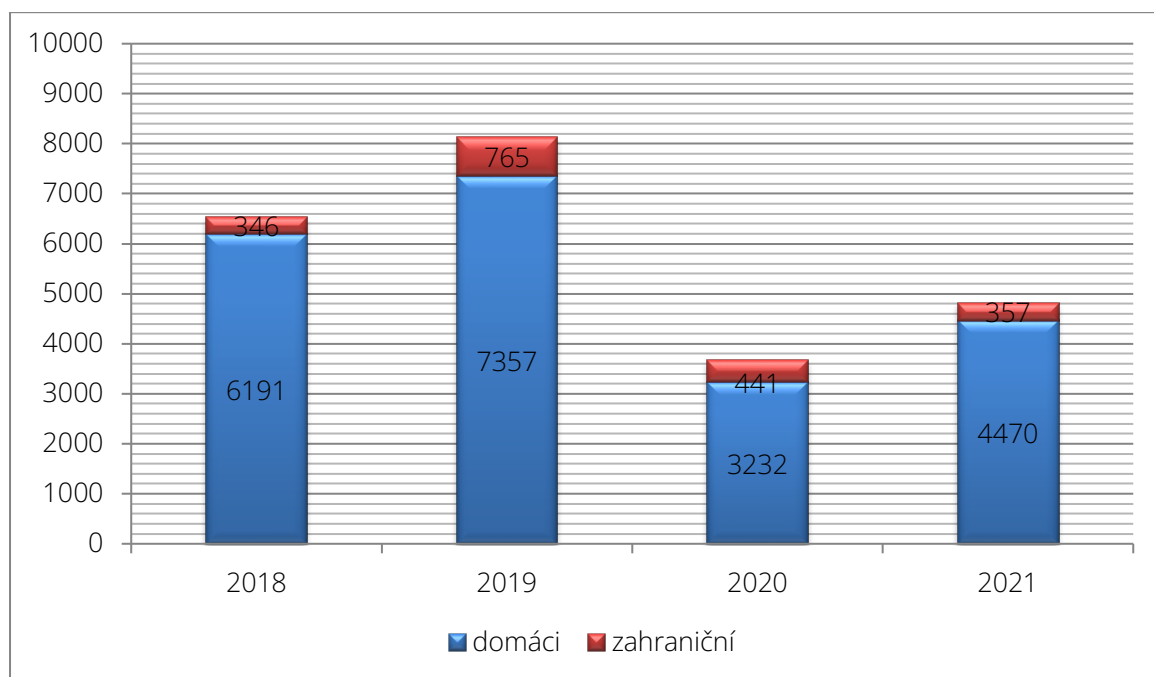
Sledovaním vývoja počtu prenocovaní v dotknutom území (graf č. 5) vidíme, že vývojový trend je identický s predchádzajúcimi dvoma grafmi. Prvé dva roky sledovania kontinuálny rast z 6537 prenocovaní v roku 2018 až na 8122 prenocovaní v roku 2019. Po roku 2020 pokles až na 3673 prenocovaní, čo predstavuje pokles v oproti roku 2019 o 56% prenocovaní. Napriek tomu, že počet lôžok a izieb sa v tomto období až tak dramaticky nezmenil, prenocovanie ovplyvnila výrazne pandémia COVID-19. Najviac domácich

návštevníkov bolo zaznamenaných v roku 2019–7357 návštevníkov, naopak najmenej v roku 2020–3232 návštevníkov.

Najviac zahraničných návštevníkov bolo taktiež zaznamenaných v roku 2019–765 návštevníkov, naopak najmenej v roku 2021–357 návštevníkov.

Vidíme teda, že roky 2019 a 2020 sú vo svojej podstate extrémami. Rok 2019 je najsilnejší z pohľadu prenocovania domácich a zahraničných obyvateľov a rok 2020 je najslabší z pohľadu prenocovania domácich a zahraničných návštevníkov - čo sa premietlo do zníženia celkového počtu prenocovaní v období 2019-2020 až o 55%. Od júna 2022 (po dvojročnej pandémie COVID-19) sledujeme postupný návrat hostí do ubytovacích zariadení.

Graf 5: Vývoj počtu prenocovaní návštevníkov Oravského podhradia (2018-2021)

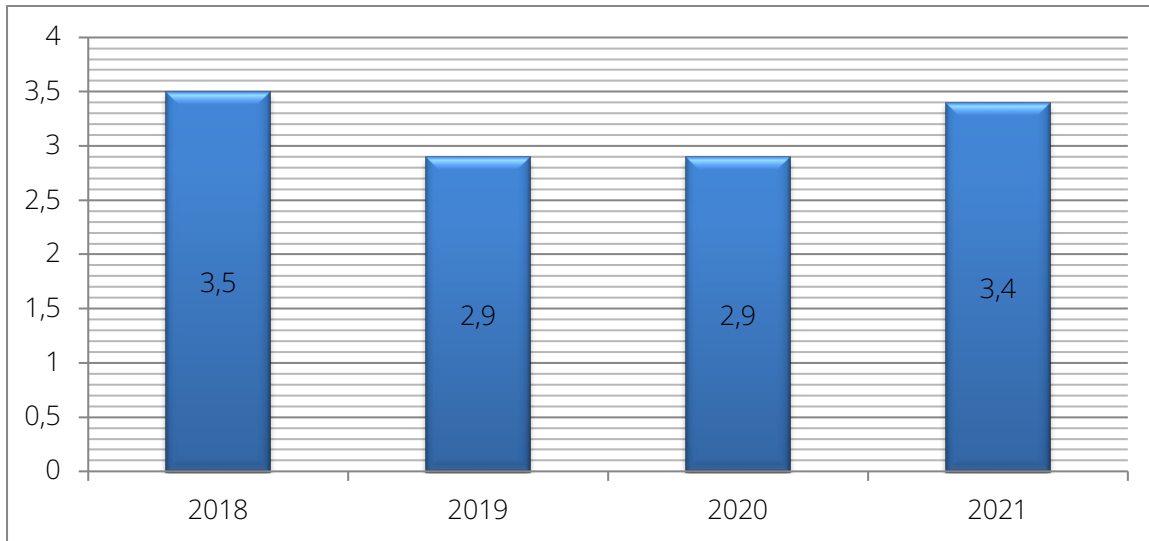

Zdroj: ŠÚ SR, 2023

Ak budeme analyzovať priemerný počet prenocovaní v období 2018-2021 (graf č. 6), tak vidíme, že tento ukazovateľ sa počas sledovaného obdobia nejako výrazne nemenil. Tí návštevníci, ktorí sa rozhodli využiť ubytovacie služby v opisovanom území sa v priemere zdržali v ubytovacích zariadeniach 2,9 až 3,5 noci.

Graf 6: Vývoj priemernej dĺžky počtu prenocovaní v Oravskom podhradí (2018-2021)

Zdroj: ŠÚ SR, 2023

Selektívne predpoklady územia

Tieto predpoklady nám hovoria o tom, kto a ako často sa môže cestovného ruchu zúčastniť a z akého dôvodu sa cestovného ruchu zúčastňuje. V letných mesiacoch trávi obyvateľstvo regiónu svoj voľný čas na záhradách alebo chatkách. Niektorí z nich navštevujú Oravský hrad, Vodnú nádrž Oravská priehrada, rôzne obecné kultúrne podujatia a taktiež obľubujú turistické výlety do okolia. Tento druh voľnočasovej aktivity vykonávajú ako počas pracovného dňa, tak aj cez víkendy. V zimných mesiacoch navštevujú niekoľko lyžiarskych stredísk, klziská v mestách, veľkej obľube sa teší bežecké lyžovanie, ktoré má na území partnerstva priam ideálne podmienky pre rozvoj a podobne.

Pokiaľ budeme hovoriť o pasívnom cestovnom ruchu, tak u obyvateľstva regiónu prevláda navštevovanie oblastí Stredozemného mora počas letných mesiacov (snáď aj z toho dôvodu, že tieto destinácie nie sú až tak finančne náročné). V zimných mesiacoch sa niektorí obyvatelia vydávajú do lyžiarskych stredísk v rakúskych Alpách, prípadne poľskej strany Tatier, akvaparkov.

Selektívne predpoklady sú úzko spojené s hustotou obyvateľstva, vekovou štruktúrou obyvateľstva, jeho kúpyschopnosťou, celkovými sociálnymi pomermi, vzdelaním, vlastníctvom auta alebo objektu cestovného ruchu, priemerného mesačného príjmu rodiny a podobne.

Trendy v cestovnom ruchu Oravského podhradia

Najnovšie trendy v oblasti cestovného ruchu by sa dali zhrnúť do niekoľkých bodov:

- neustále skracovanie dĺžky dovolenky, viac kratších dovolení do roka (predĺžené víkendy),
- zvyšuje sa dopyt po dovolenkách na objednávku, vplýva na to aj väčšia možnosť používania informačných technológií a tzv. Generácia Y,

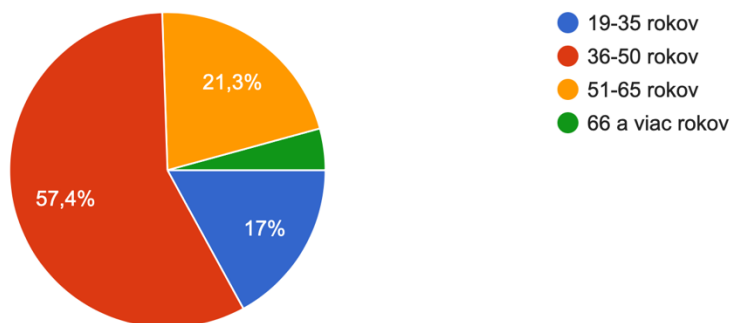
- nárast záujmu o nehotelové ubytovanie (penzióny, kempy, ubytovanie v súkromí...),
- rastie počet turistov v poproduktívnom veku, čomu treba prispôbiť aj ponuku,
- aktívne prežitie dovoleniek: cykloturistika, adrenalínové športy (rafting, bungee jumping, hipoturistika...),
- neustály nárast foriem cestovného ruchu, akými sú agroturistika a vidiecky cestovný ruch,
- tematicky zamerané náučné okruhy (pivná cesta, cesta remesiel, cesta tradičnej kuchyne a výrobkov...),
- hipoturistika, animoterapia,
- wellness cestovný ruch,
- lyžovanie a letná turistika v kombinácii napríklad s wellness a podobne,
- predstava ideálnej dovolenky (7-14 dňovej) – kombinácia hôr a kúpania v regiónoch a návštev hradov, múzeí, kultúrno – historických pamiatok,
- znižovanie počtu ubytovacích zariadení, lôžok a izieb,
- znižovanie počtu prenocovaní domácich návštevníkov v sledovanom území,
- zvyšovanie počtu prenocovaní zahraničných návštevníkov v sledovanom území,
- priemerné výdavky obyvateľa regiónu na domáci dovolenkový pobyt síce rastú, sú však neustále v priemere až trojnásobne nižšie ako výdavky na dovolenkový pobyt v zahraničí,
- záujem zahraničných návštevníkov sa sústreďuje na zimné športy v lyžiarskych strediskách, dovolenky na horách a pri vode, wellness pobyty, poznávanie pamiatok,
- nárast mobility a dopytu po požičovniach áut, motocyklov a bicyklov,
- význam kamenných cestovných agentúr klesá, balíky služieb budú stále viac nakupované cez internet,
- nutnosť identifikácie regiónu ako jednotného a uceleného produktu cestovného ruchu (spoločná značka kvality a pod, zľavové karty, jedna vstupenka platí do viacerých zariadení...),
- v oblasti zimných športov je významný nárast rekreačného bežeckého lyžovania,
- výrazné tendencie posilňovať cykloturistiku aj na medzištátnej úrovni (najmä s Poľskom).

1.8 Dotazníkový prieskum a šetrenia

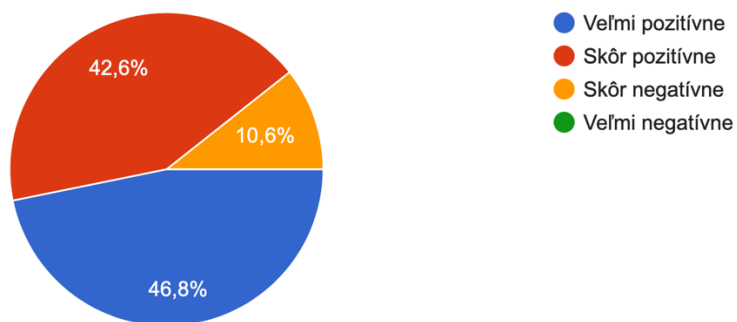
Okrem dotazníkov, ktoré boli určené starostom obcí, rovnako boli vytvorené neanonymné dotazníky aj pre volených zástupcov jednotlivých samospráv – poslancov obecných zastupiteľstiev. Tieto dotazníky mohol taktiež vyplniť ktokoľvek z obyvateľov obce prostredníctvom svojho voleného zástupcu. Zámerom bolo čo najefektívnejším spôsobom zapojiť obecných poslancov do procesu tvorby dokumentu a delegovať komunikáciu ohľadom celého dokumentu na poslancov. Z takto zozbieraných dotazníkov

bolo možné získať relevantné údaje pre strategickú časť. Menej rozsiahle odpovede na otázku z dotazníka uvádzame priamo v tejto podkapitole.

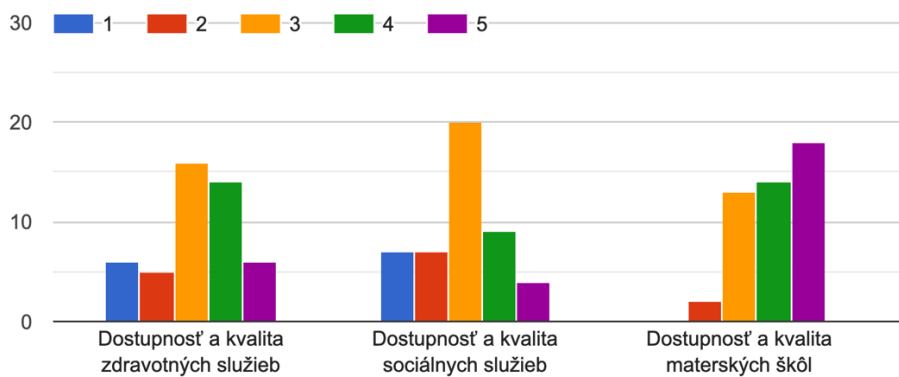
 Veková kategória respondentov:

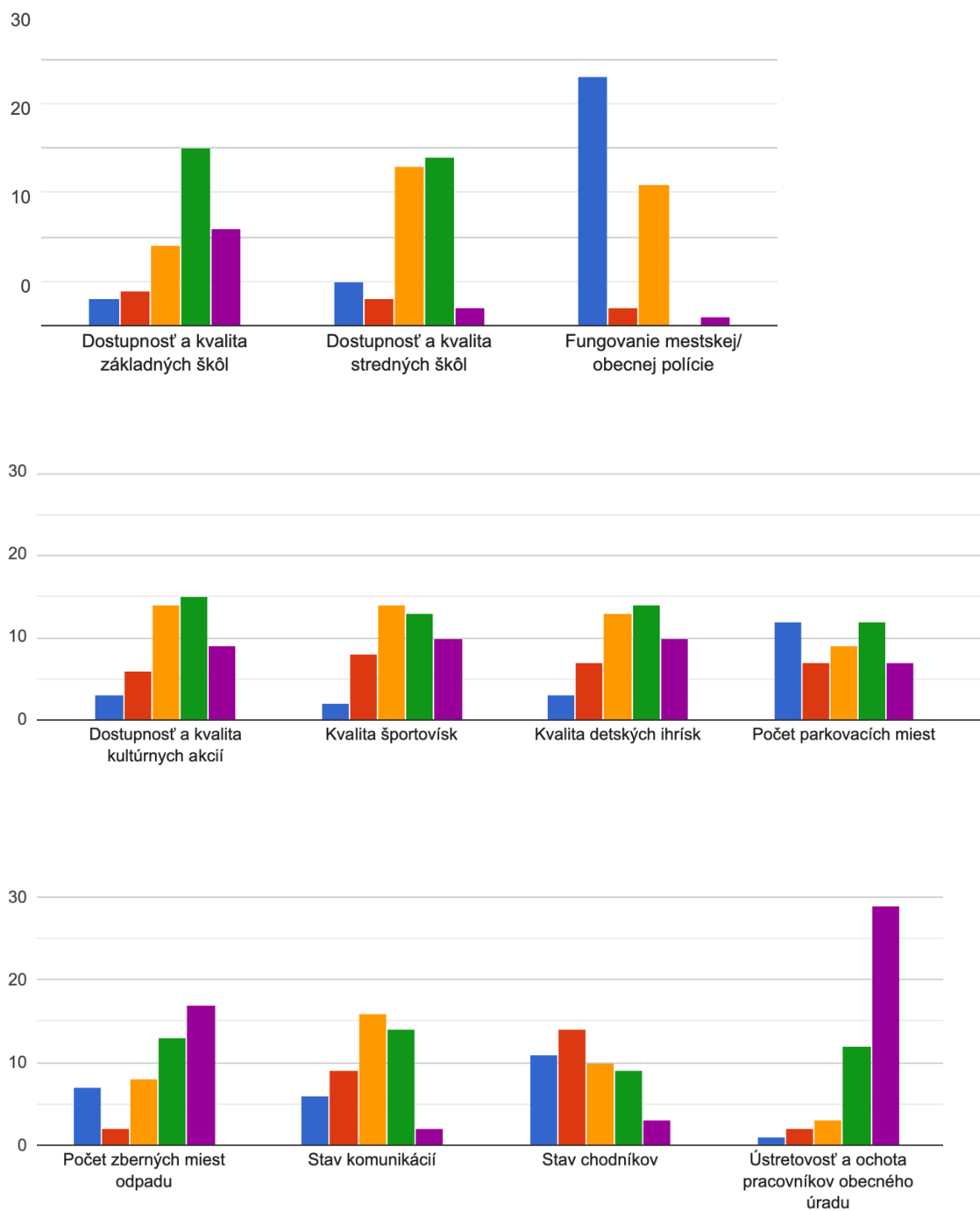

 Celkové vnímanie rozvoja obce:

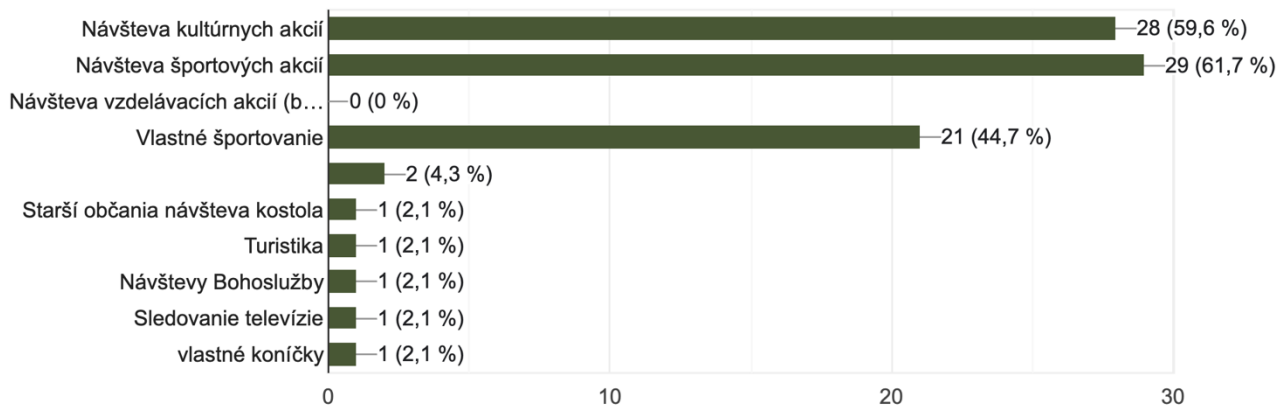
 Hodnotenie dostupnosti a kvality služieb (1 najlepšie, 5 najhoršie):

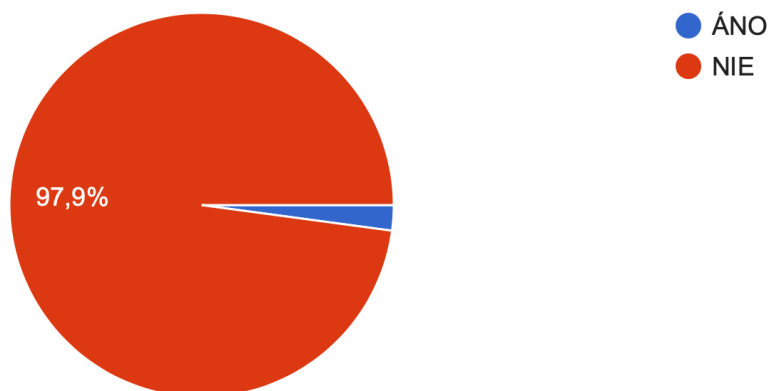
Z prieskumu spokojnosti s jednotlivými témami najviac rezonuje nespokojnosť v oblasti dostupnosti materských škôl, základných škôl, problematika zberných miest odpadov a často sa opakujú výhrady voči ústretovosti a ochote pracovníkov obecných úradov. Jedná sa pritom o poslanecký prieskum.

 Aký je najobľúbenejší spôsob trávenia voľného času?

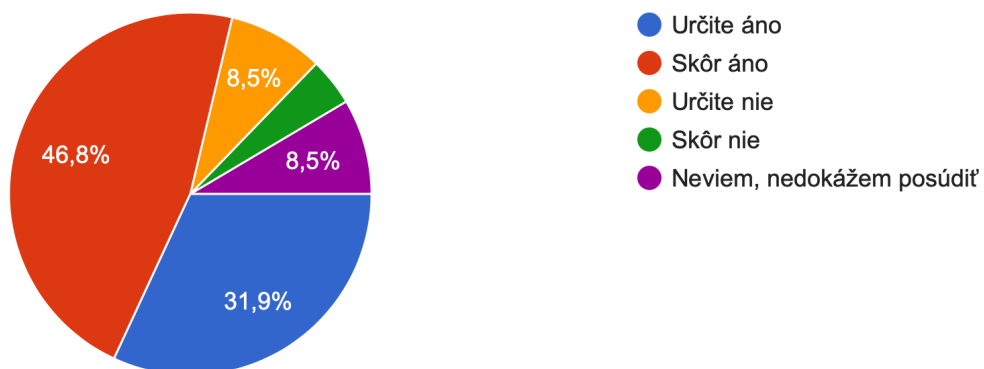
Najväčší záujem v rámci využitia voľného času sa javí ako návšteva športových akcií. Záujem je aj o kultúrne akcie obce.

 Korupcia (či sa respondent stretol s korupciou):

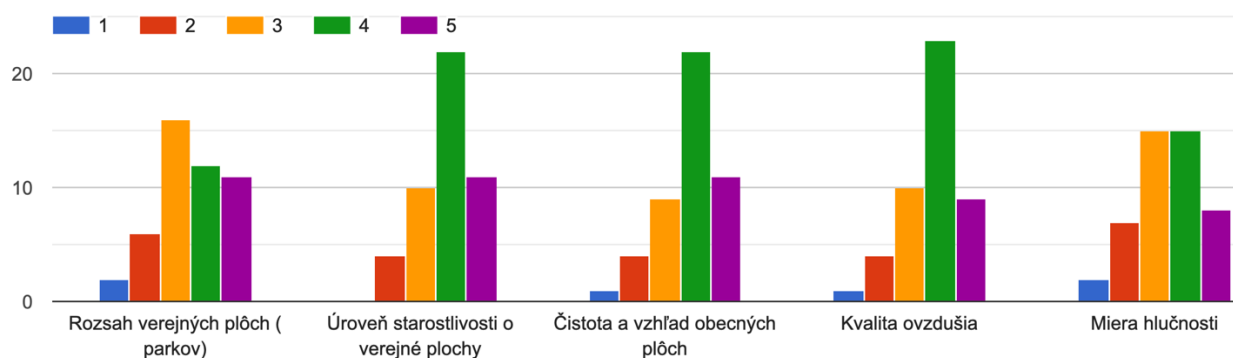

 Spokojnosť so starostlivosťou o zeleň za posledné dva roky.

Respondenti odpovedali či vnímajú že sa zlepšila.

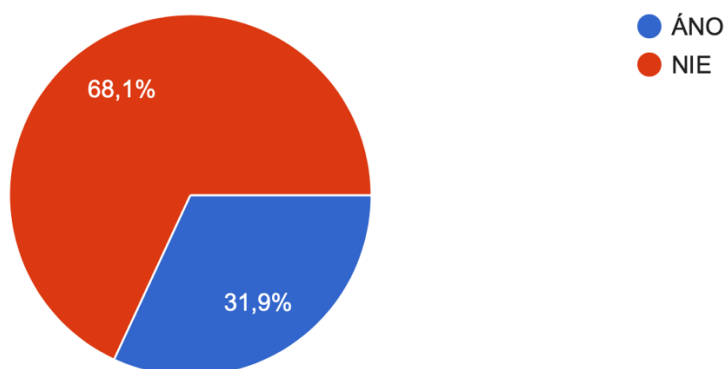

 Hodnotenie kvality životného prostredia

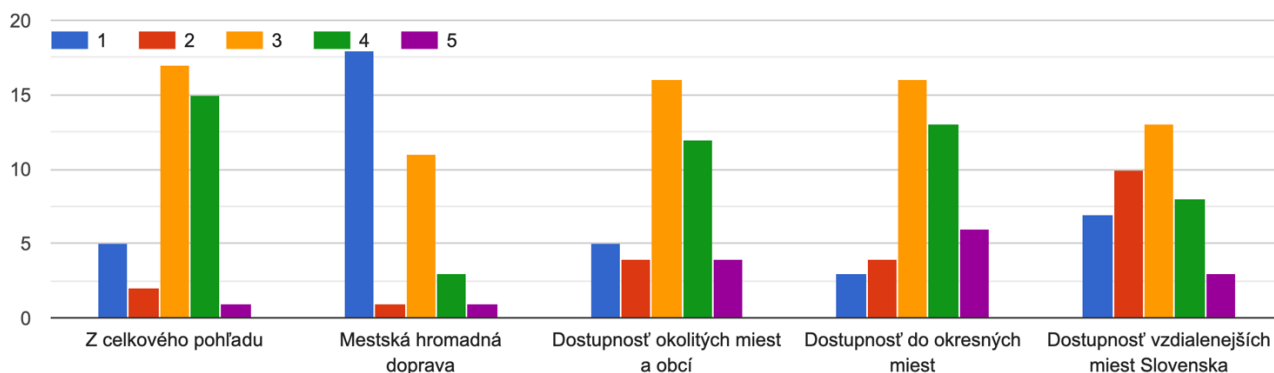

Z prieskumu vychádza jednoznačná potreba zvýšenia úrovne starostlivosti o verejné a obecné plochy a potreba zvýšenia kvality ovzdušia, najmä v zimných mesiacoch.

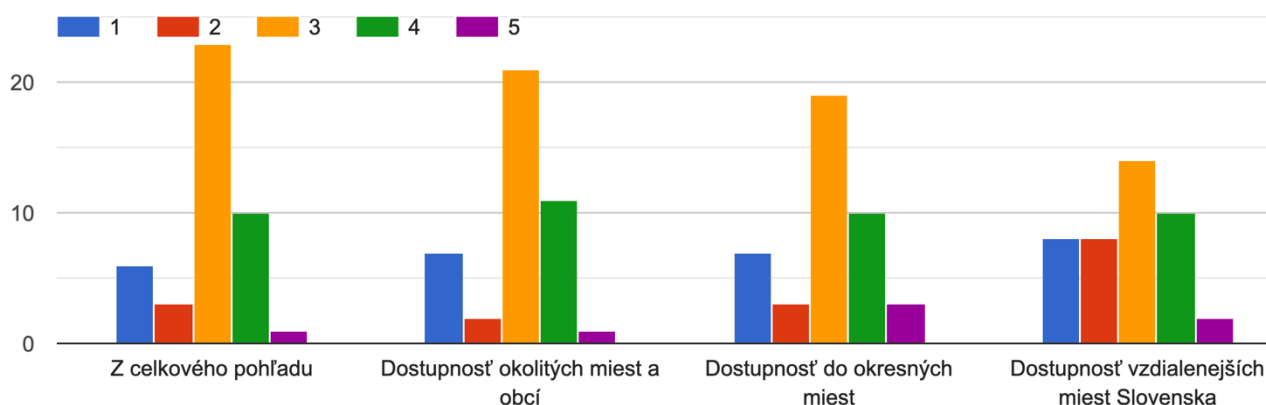
 Percento populácie ktoré využíva verejnú dopravu. Verejnú dopravu využíva len 31,9 % respondentov.

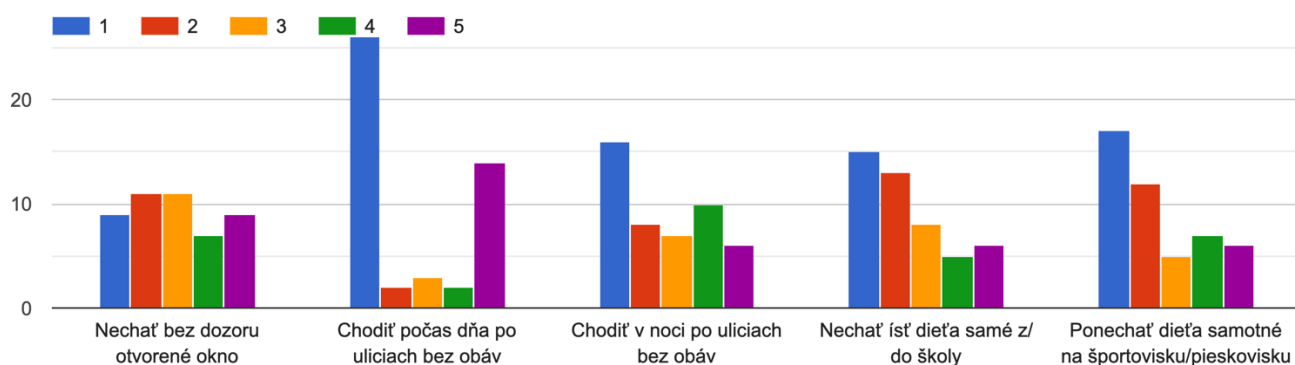
 Spokojnosť s autobusovými spojami:

Spokojnosť s vlakovými spojmi:

Otázky bezpečnosti v obciach:

Otázka čo je najväčším problémom obce:

Najčastejšie odpovede respondentov:

- 49% respondentov uviedlo nedostatok možností trávenia voľného času
- 32% respondentov uviedlo nedostatočnú vybavenosť službami a obchodmi
- 8% respondentov uviedlo nedostatok pracovných príležitostí

V obci Dlhá nad Oravou uviedli respondenti, že za najväčší problém považujú pretiaženú cestu I. triedy vedúcej cez obec (absencia obchvatu R3), absencia inžinierskych sietí v niektorých častiach obce, nedostatok pracovných príležitostí a nedostatok možností trávenia voľného času.

Respondenti z Hornej Lehoty uviedli ako najväčšie problémy obce nedostatočnú vybavenosť obchodov a služieb, nedostatok trávenia voľného času a nedostatok pracovných príležitostí.

Bývajúci v Chlebniciach sa vyjadrili, že najväčšími problémami obce sú nedostatok možností trávenia voľného času, nedostatočná vybavenosť obchodmi a službami, nedostatok pracovných príležitostí a nedostatočná kapacita materskej školy.

Obyvatelia obce Krivá uviedli ako najväčšie problémy obce nedostatok možností trávenia voľného času, nedostatočnú vybavenosť obchodov a služieb a preťaženosť cesty I. triedy vedúcej cez obec.

Obyvateľov Medzibrodia nad Oravou najviac trápi zlý stav miestnych komunikácií a nedostatok pracovných príležitostí a podobne.

Opýtaných v obci Oravský Podzámok najviac trápi nedostatočná kanalizácia, chýbajúce chodníky, nedostatočná vybavenosť obchodmi a službami, vysoké poplatky za obecné služby.

Respondenti z obce Pribiš sa vyjadrili, že medzi najväčšie problémy obce patrí nedostatok pracovných príležitostí a nedostatok možností trávenia voľného času.

Obyvatelia Sedliackej Dubovej považujú za najväčšie nedostatky hlavne preťaženosť cesty I. triedy vedúcej cez obec a nedostatočnú vybavenosť obchodov a služieb v obci.

Otázka: Aké najväčšie pozitíva nachádzate v obci?

Obyvatelia Dlhej nad Oravou uviedli, že najväčšie pozitíva obce sú dobrá sociálna vybavenosť, dostupnosť obchodov a služieb, vybudované detské ihriská a športový areál, zdravé a čisté prostredie.

Opýtaní z Hornej Lehoty uviedli, že najväčšie pozitíva obce sú jej lokalizácia, je to malá a tichá obec v zaujímavom kultúrnom a životnom prostredí.

Respondenti z Chlebníc uviedli ako pozitíva peknú prírodu, čisté životné prostredie, rozvoj športu, nízku kriminalitu a málo frekventovanú dopravu.

Obyvatelia Krivej uviedli ako pozitíva pracovné príležitosti, dlhoročnú kultúrnu a športovú tradíciu, angažovanosť obyvateľov a nízku kriminalitu.

V Medzibrodí nad Oravou opýtaní uviedli, že pozitíva v obci sú hlavne v existencii športových aktivít, kultúrnych a spoločenských podujatí, dobrej lokalite s krátkou vzdialenosťou do okresného mesta, pekným prostredím a odkanalizovaním obce.

Respondenti z Oravského Podzámku uviedli ako pozitíva pomerne fungujúce služby, množstvo kultúrnych akcií spojených s Oravským hradom a rozvoj turizmu.

V obci Pribiš vidia pozitíva v tichosti a v čistote obce.

Obyvatelia Sedliackej Dubovej vidia pozitíva v kvalite životného prostredia a vytvorených podmienkach pre športové aktivity.

Otázka: Čo by sa v obci malo rozhodne zmeniť?

V obci Dlhá nad Oravou respondenti uviedli, že treba odľahčiť cestu I. triedy, dobudovať a modernizovať detské ihriská a relaxačné zóny, pokračovať s výsadbou obecnej zelene.

V obci Horná Lehota opýtaní uviedli, že treba vybudovať inžinierske siete k novým stavebným lokalitám, vybudovať zberný dvor a začať s výstavbou cyklotrás.

V Chlebniciach obyvatelia určili, že treba rozhodne vytvoriť podmienky pre výstavbu rodinných domov, vybudovať detské a športové ihriská, dobudovať chodníky, zlepšiť poskytovanie sociálnych služieb, napríklad zriadením Denného stacionára pre seniorov a zdravotne znevýhodnených občanov. Zlepšiť komunikáciu samosprávy s občanmi, zapojiť ich do vecí verejných a organizovať viacej kultúrnych podujatí.

Občania Krivej uviedli, že treba zlepšiť kvalitu a okolie ciest a chodníkov, zlepšiť prístup občanov k spoločenskému daniu a k spoločnému verejnemu majetku. Vytvoriť podmienky pre športové aktivity a voľnočasové aktivity mládeže.

Opýtaní v Medzibrodí nad Oravou vidia zmenu v zrekonštruovaní miestnej komunikácie.

Respondenti Oravského Podzámku uviedli, že treba rozhodne vybudovať kanalizáciu v celej obci, vybudovať ČOV a zberný dvor. Zároveň je nevyhnutné riešiť opravu obecných budov v zlom technickom stave a zlepšiť reguláciu parkovania.

V Pribiši opýtaní uviedli, že treba rozhodne vybudovať športoviská pre trávenie voľného času.

V Sedliackej Dubovej obyvatelia uviedli, že je nevyhnutné vybudovať obchvat obce (R 3), nakoľko je obec neúnosne preťažená automobilovou dopravou.

1.9 SWOT analýza

SWOT analýza je nástroj strategického plánovania používaný na hodnotenie silných a slabých stránok, príležitostí a hrozieb, ktoré spočívajú v danom projekte, obchodnej príležitosti, území, prípadne v inej situácii, v ktorej sa nachádza organizácia alebo územie so snahou uskutočniť určitý cieľ. Zahrňuje monitorovanie marketingového interného aj externého prostredia:

- Silné stránky (**S**trengths) – interné / vnútorné atribúty / vlastnosti, ktoré jej môžu napomôcť k dosiahnutiu cieľa,
- Slabé stránky (**W**eaknesses) – interné / vnútorné atribúty / vlastnosti, ktoré sťažujú dosiahnutie cieľa,
- Príležitosti (**O**pportunities) – externé podmienky, ktoré môžu dopomôcť k dosiahnutiu cieľa,
- Ohrozenia (**T**hreats) – externé podmienky, ktoré môžu sťažiť dosiahnutie cieľa.

Životné prostredie

Silné stránky

- zachovalé životné prostredie mimo urbanizovaných priestorov
- čisté životné prostredie
- rieka Orava a jej prítoky
- existencia maloplošných chránených území a lokalít NATURA 2000
- územie sa nachádza v bezprostrednej blízkosti CHKO a národných parkov
- bohatá fauna a flóra, vysoká biodiverzita
- existencia drobných minerálnych prameňov
- množstvo verejnej zelene
- autenticnosť prírodného potenciálu v území
- zavedený triedený zber odpadu
- vysoká lesnatosť územia,
- dobrý vplyv škôl a školských zariadení na formovanie environmentálneho vedomia a postoja
- žiakov k problematike životného prostredia
- dostatočné zdroje pitnej vody

Slabé stránky

- existencia čiernych skládok v regióne a environmentálnych záťaží
- slabé environmentálne povedomie hlavne u starších ročníkov
- neustále sa rozvíjajúca priemyselná a hospodárska výroba
- obnova a údržba zelene v intravilánoch
- pôda ohrozená vodnou a veternou eróziou
- používanie vysokých dávok priemyselných hnojív
- tranzitná doprava s medzinárodným významom, ktorá sa neustále zahusťuje

Príležitosti

- zlepšenie separovaného zberu odpadu
- udržanie a systematická obnova verejnej zelene,
- budovanie nových parkov, vytváranie oddychových zón, detských ihrísk a parkov (skultúrnenie prostredia)
- zlepšenie systému zberu komunálneho odpadu a triedeného odpadu v území partnerstva
- výstavba kompostární alebo priestorov na likvidáciu bioodpadu,
- rozvoj ekologického poľnohospodárstva,
- zvyšovanie podielu využívania OZE smerom k ochrane ŽP,
- dobudovanie kanalizácie, ČOV a dokončenie vodovodov v obciach

Ohrozenia

- čierne skládky a staré environmentálne záťaže
- nedobudovanie R3 v plnom profile
- živelné a nepredvídateľné udalosti
- možnosť kontaminácie podzemných vôd a pôdy priemyselnou výrobou
- nesystematický rozvoj priemyslu a iných miest priemyselnej výroby
- zvyšovanie kapacít tranzitnej dopravy
- legislatívne zmeny v oblasti ochrany prírody a krajiny

Doprava a infraštruktúra

Silné stránky

- výhodná geografická poloha, dostupnosť regiónu
- existencia cestnej a železničnej dopravy
- existencia R3
- existencia siete značených a neznačených cyklotrás
- dobré napojenie na cestnú sieť do Poľskej republiky

Slabé stránky

- zlý technický stav ciest II. a III. triedy
- nedobudovaná R3
- tranzitná kamiónová doprava
- zahusťovanie cestnej dopravy
- zlý technický stav autobusových zastávok
- slabé využívanie železničnej dopravy
- absencia kanalizačnej siete v obciach
- nevyhovujúci stav poľných a lesných ciest

- spokojnosť so stavom verejnej dopravy v regióne
- zrekonštruované verejné osvetlenia

- opotrebovaný stav miestnych komunikácií,
- nedostatok parkovacích miest, chýbajúce cyklistické chodníky, ktoré by prepájali jednotlivé urbanizované časti okresu a jeho okolia (nadväznosť na rekreačne oblasti okresu)
- absencia, resp. nedobudovanie prvkov technickej infraštruktúry v niektorých obciach regiónu
- slabšia dopravná dostupnosť niektorých obcí regiónu (prevažne koncových obcí)
- chýbajúce bezpečnostné prvky pre spomaľovanie dopravy v obciach

Príležitosti

- presun prepravovaných objemov tovarov z cesty na železnicu
- dobudovanie kanalizácie a vody v niektorých častiach regiónu
- rekonštrukcia ciest III. triedy
- vybudovanie základnej infraštruktúry k centráram
- cestovného ruchu (chodníky, cyklochodníky, parkoviská, cesty, voda, kanalizácia)
- využívanie alternatívnych spôsobov dopravy (elektromobilita)
- pokračovanie v rekonštrukcii a rozširovaní verejného osvetlenia
- budovanie bezpečnostného kamerového systému na ochranu verejného majetku

Ohrozenia

- pretrvávajúci nezájem o rekonštrukciu ciest v správe VUC
- zvyšovanie kapacít tranzitnej dopravy
- upadanie významu železničnej dopravy
- marginalizovanie prihraničného regiónu
- nevysporiadané pozemky v prípade budovania dopravnej infraštruktúry
- nedostatok finančných prostriedkov na udržanie technického stavu infraštruktúry

Kultúra, tradície, šport, voľný čas

Silné stránky

- periodicky sa opakujúce podujatia športového, kultúrneho a spoločenského charakteru s národným i medzinárodným významom
- rázovitý región Slovenska
- priamo v území sa nachádza Oravský hrad
- existencia amfiteátrů
- kultúrne územie s vysokou hodnotou naviazané na históriu a historické pamiatky
- dlhodobo pretrvávajúci záujem o kultúrne a spoločenské tradície
- tradičné remeslá, kroje, jedlá, zvyky
- dobre vybudovaná sieť športových, kultúrnych a spoločenských organizácií
- vybudované cezhraničné partnerstvá
- územie bohaté na svetské a sakrálne stavby
- existencia niekoľkých národných kultúrnych pamiatok

Slabé stránky

- nedostatok spoločenských a kultúrnych podujatí nadregionálnej alebo národnej úrovne
- existencia vandalizmu
- zlý technický stav kultúrnych a historických pamiatok (opotrebovanie)
- náročná údržba kultúrnych domov
- zlý technický stav budov
- slabá propagácia kultúrnych a spoločenských podujatí
- starnutie obyvateľstva
- nedostatok finančných prostriedkov na kultúru
- v niektorých obciach regiónu chýba telocvičňa pri základnej škole

- zrekonštruované kultúrne pamiatky
- rodisko významných dejateľov a osobností
- tradícia v poskytovaní remeselných služieb a výrobkov
- existencia množstva plôch vhodných na športovú činnosť (futbalové ihriská, multifunkčné ihriská...)
- existencia občianskych združení a neziskových organizácií, ktoré sa spolupodieľajú na kultúrnom, športovom a voľnočasovom vyžití v území
- územie je vhodné na vykonávanie pešej turistiky, cykloturistiky, bežeckého lyžovania

Príležitosti

- efektívizácia nadviazaných partnerstiev na Slovensku ale aj v zahraničí
- rozvoj kultúry a športu
- vytváranie nových mikroregionálnych väzieb
- revitalizácia sakrálnych a svetských pamiatok v regióne
- využitie kultúrnych pamiatok pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu
- podpora tradičných ľudových zvykov, remesiel, kulinárskych špecialít, spracovanie produktov
- rozvinúť marketing a zviditeľnenie kultúrnych podujatí a potenciálu územia
- využitie existujúceho kultúrno-historického a prírodného potenciálu v rozvoji aktívneho zahraničného a domáceho cestovného ruchu orientovaného na vidiecky turizmus, mestský a konferenčný cestovný ruch
- vybudovať centrum kultúrneho turizmu
- rozvoj animačných aktivít a kultúrnych podujatí
- zachovanie tradičného koloritu vidieka

Ohrozenia

- nezáujem o veci verejné
- odchod mladých z regiónu
- pretrvávajúca devastácia technického stavu kultúrnych pamiatok z titulu nezájmu a nedostatku finančných zdrojov
- nevyužívanie materiálnych zdrojov územia (kultúrne pamiatky s historickým významom)
- strata záujmu o svoju históriu
- neuchovanie kultúrnych hodnôt
- nedostatok finančných zdrojov na podporu športu a voľnočasových aktivít obyvateľov regiónu

Cestovný ruch

Silné stránky

- výhodná geografická poloha na medzinárodnom rozhraní, ktorá predstavuje výborné možnosti pre cezhraničnú spoluprácu
- blízkosť hranice s významným zdrojovým zahraničným trhom CR (Poľskou republikou)
- z hľadiska Regionalizácie cestovného ruchu patrí územie do Oravského regiónu, ktorý má

Slabé stránky

- pokles počtu prenocovaní domácich návštevníkov
- pokles počtu ubytovacích zariadení (a s tým spojený pokles izieb a lôžok)
- absencia dostatočného počtu ubytovacích zariadení (len v obci Oravský Podzámok a Krivá)
- konkurencieschopnosť a kvalita poskytovaných

<p>prevažne národný význam (región II. kategórie zo IV. možných)</p> <ul style="list-style-type: none"> - región má charakter prevažne vidiecky - región je bohatý na kultúru, tradície, zvyky, gastronómiu - na území pôsobia dva klastre cestovného ruchu (Klaster Orava a Klaster Oravaregion) - Oravský hrad s múzeom (návštevnosť pamiatky cca 175 000 návštevníkov ročne) - vysoká lesnatosť územia (vhodné podmienky pre rozvoj drobného lesného hospodárstva, zber lesných plodov, hubárčenie, silvituristika) - kontrastný reliéf partnerstva (lúka – les, vodná plocha – kopce, kotliny – vysoké vrchy) - autenticnosť prírodného potenciálu v území (do partnerstva zasahujú maloplošné územia, lokality NATURA 2000, nachádzajú sa tu chránené stromy a blízkosť národných parkov a CHKO) - vybudovaná a značená sieť turistických trás a chodníkov, vhodné podmienky pre horskú turistiku, extrémne športy (skalolezectvo, rafting, splavy, downhill a podobne) - silná koncentrácia lyžiarskych stredísk (ich dĺžka ako aj rôzna náročnosť), čo predstavuje výborné podmienky pre zjazdové a bežecké lyžovanie, ako aj pre skialpinizmus - blízkosť dvoch akvaparkov a termálneho kúpaliska - periodicky sa opakujúce podujatia športového, kultúrneho a spoločenského charakteru s národným i medzinárodným významom - vhodné lokalizačné a realizačné podmienky pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky - a cykloturistiky - udržiavanie tradícií, folklóru, ľudovej architektúry - a neustály nárast záujmu o všetky formy kultúrneho dedičstva najmä medzi mladými ľuďmi, - existencia turistickej informačnej kancelárie, - existencia jaskýň a vodopádov dotvárajúca krajinoobrazársky ráz vidieka v území - zrúcanina starého kostolíka nad Hornou Lehotou - nárast počtu prenocovaní zahraničných návštevníkov 	<ul style="list-style-type: none"> - služieb, ktorá sa odráža v nepomere medzi kvalitou poskytovaných služieb a cenou - nedostatok doplnkových služieb s celoročným využitím, ktoré by dosahovali európsky štandard, - ako aj potreba vylepšenia produktov pre zážitkový - cestovný ruch - chýbajúca koncepčná marketingová stratégia, značka a imidž destinácie ako celku - z hľadiska priemernej dĺžky pobytu návštevníkov - prevládajú krátkodobé pobyty - ponúkané balíky služieb je potrebné inovovať za účelom zvýšenia kvality európskeho štandardu - častokrát slabá jazyková vybavenosť pracovníkov v cestovnom ruchu - odliv mladých mozgov z regiónu, ktorí majú skúsenosti v poskytovaní služieb a cestovnom ruchu - chýbajúci jednotný informačný, rezervačný a distribučný systém na regionálnej úrovni - absencia medzinárodných hotelových reťazcov (predstavujú trvalú značku kvality) i napojenia hotelov na medzinárodné informačné a rezervačné systémy - spolupráca subjektov zainteresovaných na rozvoji vidieckeho cestovného ruchu v území ešte stále nie je v ideálnom stave a mala by v budúcnosti napredovať - chýbajúce vyhliadky, odpočívadlá a ďalšia doplnková infraštruktúra cestovného ruchu (odpadkové koše, stojany na bicykle, - informačné tabule, smerové tabule, značenia a podobne) - absencia medzinárodného letiska priamo v regióne
---	--

- absencia bezpečných cyklotrás a cyklochodníkov (nemotorová doprava) a s tým súvisiacej doplnkovej infraštruktúry

Príležitosti

- predpoklady pre celoročné využitie ponuky cestovného ruchu v území
- vhodné predpoklady pre zavedenie efektívneho destinačného manažmentu
- pohostinnosť a ochota miestneho obyvateľstva
- podieľať sa na cieľavedomom rozvoji cestovného ruchu
- vhodné podmienky pre rozvoj cezhraničnej spolupráce s Poľskou republikou v rámci cyklo dopravy a budovania infraštruktúry vidieckeho cestovného ruchu, so zameraním sa na poľskú klientelu
- dobudovanie R3
- vytváranie nových pracovných príležitostí v odvetví cestovného ruchu a vplyvom multiplikačného efektu aj v ostatných odvetviach hospodárstva
- podpora vzdelávania v cestovnom ruchu formou školení, rekvalifikačných kurzov a workshopov
- zavedenie karty zliav pre návštevníkov s cieľom
- poskytovať kvalitné komplexné služby za výhodnejšiu cenu
- snaha vytvárať nové produkty a aktivity pre vybrané segmenty
- možnosti spolupráce s okolitými OOCR (Orava, Liptov, Liptovský Ján, Vysoké Tatry, Kysuce, Malá Fatra, Turiec – Kremnicko) ale aj medzi sebou navzájom (samosprávy partnerstva + podnikatelia v CR a službách)
- zmeny v nákupnom správaní obyvateľov SR, viac krátkodobých pobytov v roku, rast záujmu o zdravý životný štýl, pobyt v prírode, horách,
- ochutnanie a zažitie pravej domácej kultúry a podobne
- lepšie využitie kultúrneho potenciálu sakrálnych a svetských stavieb v obciach
- využitie súčasného trendu návratu k pôvodným zvykom, tradíciám, ku starej kuchyni, ku zážitkom v urbánnom prostredí s jeho históriou a aktivitami vykonávanými priamo v tomto prostredí
- rozvoj rodinnej rekreácie
- možnosti získania finančných zdrojov z EÚ
- podpora ubytovania v súkromí

Ohrozenia

- rast cestovateľských skúseností návštevníkov spôsobil rast ich očakávaní, preto častokrát vyžadujú vyššiu pridanú hodnotu za poskytnuté služby
- nedostatočný počet cestovných kancelárií a agentúr so zameraním na domáci, vidiecky a aktívny zahraničný (príchodový) cestovný ruch
- zaostávanie infraštruktúry cestovného ruchu za potrebami rozvoja cestovného ruchu v súlade s aktuálnym trendmi v cestovnom ruchu
- nepomer v počte vybudovaných náučných trás a chodníkov vo vzťahu k prírodným podmienkam
- cenová úroveň pre domácich, ale aj zahraničných návštevníkov (konkurencia na poľskej strane ponúka nižšie ceny)
- sezónnosť vo využívaní zariadení cestovného ruchu
- nedostatočne spracovaný kalendár podujatí (respektíve jeho absencia)
- potreba neustálej spolupráce subjektov
- zainteresovaných na rozvoji cestovného ruchu (destinačný manažment, marketing a branding destinácie a podobne), chýbajúca nadväznosť a kontinuita v prípade nosných produktových línií a ich napojení na ostatné doplnkové služby
- absencia napojenia regionálnych produktov
- destinácie na produkty ostatných okolitých destinácií (regiónov)
- úzka špecifikácia produktu, väčšina podnikateľov ponúka veľmi podobné balíky služieb (absentuje jedinečnosť)
- kvalita ciest druhej a tretej triedy i miestne komunikácie
- zimy bez snehu
- nekvalifikovaný a zle ohodnotený personál
- pretrvávajúci odliv mladých mozgov z regiónu
- ochranné ekologické a urbanistické limity v krajine
- nedostatok relevantných štatistických údajov pre potreby cestovného ruchu

- zvýšenie záujmu domáceho obyvateľstva
- podnikanie vo vidieckom cestovnom ruchu
- výstavba a rekonštrukcia ubytovacích a stravovacích zariadení + budovanie doplnkovej infraštruktúry (cyklotrasy, chodníky, autokemping, prístavisko lodí, ktoré splavujú rieku Oravu...)
- prezentácia územia partnerstva ako jednotnej destinácie na výstavách a veľtrhoch CR

Ekonomika

Silné stránky

- fungujúci systém územného plánovania na všetkých plánovacích úrovniach
- definované a v praxi realizované programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- vybudovaný systém pre zabezpečenie riadenia projektového cyklu eurofondov
- 64% obyvateľov v produktívnom veku
- vyrovnaný počet obyvateľov
- zvyšujúca sa kúpyschopnosť obyvateľstva
- existencia silných zamestnávateľov v regióne
- blízkosť štátnej hranice s ČR, čo posilňuje migráciu obyvateľstva a tovarov
- vhodná poloha k okresným mestám
- blízkosť priemyselných parkov
- existencia dvoch klastrov cestovného ruchu
- záujem investorov o toto územie

Slabé stránky

- legislatívne a vecne nedobudovaný systém na podporu regionálneho rozvoja
- nedostatočná ponuka práce v opisovanom regióne
- poproduktívne obyvateľstvo prevyšuje nad obyvateľstvom v predproduktívnom veku
- nedostatočne rozpracovaná národná stratégia regionálneho rozvoja
- mnoho prípadov neaktuálnych plánovacích dokumentov na úrovni VUC a obcí
- nízka miera koordinácie medzi aktivitami podpory regionálneho rozvoja a eurofondmi
- nedostatočné využívanie partnerstva verejného a súkromného sektora v rámci podpory regionálneho a miestneho rozvoja
- periférny prihraničný región
- nízka technická a technologická vybavenosť obcí
- slabnúce ekonomicky aktívne obyvateľstvo
- starnúce obyvateľstvo
- zvyšujúca sa migrácia a odliv vzdelanej pracovnej sily
- krátenie podielových daní
- nedostatočne využitý existujúci potenciál ekonomických zdrojov v rozvoji vidieka (cestovný ruch, malé a stredné podnikanie...)
- absencia živnostenských služieb v niektorých obciach
- zlá dopravná dostupnosť niektorých obcí regiónu (hlavne koncových obcí)

Príležitosti

- využiť orientáciu európskej regionálnej politiky na integrované prístupy a využívanie územnej koncentrácie na dobudovanie systému podpory regionálneho a miestneho rozvoja
- vytvoriť dostatočné konzultačné a rozhodovacie platformy (fóra) pre zabezpečenie efektívnej

Ohrozenia

- nedostatok ochoty sektorových plánovacích systémov zapojiť sa do integrovaných prístupov k územnému rozvoju
- vytváranie paralelného plánovacieho prostredia z eurofondov a následné zvyšovanie neprehľadnosti v plánovacích procesoch

---

<p>vertikálnej a horizontálnej koordinácie v rámci plánovacieho prostredia SR</p> <ul style="list-style-type: none"> - posilniť väzby medzi územným plánovaním, podporou regionálneho rozvoja a sektorovým plánovaním v záujme ich zefektívnenia a skvalitnenia - zvýšiť efektivitu informačného zabezpečenia plánovacích procesov, hlavne čo sa týka dostupnosti a kvality disponibilných údajov, ako aj dostupnosti plánových výstupov pre verejnosť - podporiť plánovacie aktivity v regióne ako celku a aj obciach a mestách samostatne - efektívny manažment územia - rozvoj ekologického hospodárstva s dôrazom na obnoviteľné zdroje energie a trvalo udržateľný rozvoj - využitie ekonomického potenciálu návštevníkov z ČR, PL, UA, RUS 	<ul style="list-style-type: none"> - prehnaná integrácia plánovacieho prostredia - nedostatok finančných zdrojov - odchod investorov - príliš jednostranné zameranie krajskej ekonomiky na automobilový priemysel spojený so subdodávkami pre automobilový priemysel - nerovnomerne rozvinuté podnikateľské prostredie - nedostatok kvalitnej pracovnej sily - nedostatočná podpora podnikateľov - nedostatočné finančné zdroje na rozvoj podnikateľských aktivít - útlm poľnohospodárstva v území - byrokracia - zlé čerpanie finančných zdrojov v novom programovacom období 2014-2020 - negatívny vývoj nezamestnanosti - starnutie obyvateľstva
--	--

---

2. STRATEGICKÁ ČASŤ

2.1 Stanovenie kľúčových faktorov a disparít rozvoja územia

Zaoberať sa faktormi rozvoja je potrebné, pretože aj prebiehajúce plánovacie obdobie v EÚ (2021-2027) je zamerané na špecifický a nový spôsob využívania regionálnych a štrukturálnych financií.

Ciele politiky súdržnosti, ktoré sú stanovené v nariadeniach Európskej únie, Partnerskej dohode SR a OP Slovensko na programové obdobie 2021 – 2027, sú:

1. Inteligentnejšia Európa
2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa
3. Prepojenejšia Európa
4. Sociálnejšia Európa
5. Európa bližšie k občanom

V programovom období 2021-2027 sa predpokladá zapojenie regionálnych partnerov, sociálnych partnerov do programovania, implementácie a monitoringu nástrojov regionálnej i štrukturálnej politiky. Z tohto kontextu vyplýva potreba vysokého dôrazu na určenie kľúčových faktorov rozvoja a kľúčových disparít.

Zo SWOT analýzy a z dotazníkového prieskumu vyplynuli nasledovné **faktory rozvoja** územia Oravského podhradia:

Za oblasť hospodárstva

- rozvíjanie poľnohospodárstva a starostlivosť o krajinu
- rozvíjanie cestovného ruchu
- tvorba pracovných miest
- prilákanie mladých rodín z okolitých miest a obcí za zaujímavým bývaním
- sofistikované výroby s vysokou pridanou hodnotou
- rozvoj kvalitného obchodu a služieb poskytnutím priestorov podnikateľom s rôznym zameraním obchodných aktivít, požadovaných obyvateľmi
- prítomnosť firiem v okolí a v meste s ekologickou výrobou
- intenzívna cielená propagácia nehnuteľností, ktoré sú vhodné na prenájom, prestavbu, podnikanie
- aktívna spolupráca samosprávy a podnikateľských subjektov pôsobiacich na území regiónu

- prilákajú investorov predovšetkým z oblastí s vysokou pridanou hodnotou (sofistikované činnosti s dôrazom na vyššie vzdelanie pracovnej sily)

Za oblasť technickej infraštruktúry

- zvýšená pozornosť k údržbe miestnych komunikácií
- pravidelná obnova dopravného značenia v obci (vodorovné aj zvislé značenie)
- vybudovanie parkovacích plôch v obciach
- dobudovanie rýchlostnej cesty R3 na Orave
- rekonštrukcia, výstavba a modernizácia miestnych komunikácií a chodníkov
- cyklistické trasy a pásy a pešie komunikácie pozdĺž ciest v regióne
- budovanie verejnej kanalizácie a ČOV v nedobudovaných častiach obcí
- vytvoriť vhodné podmienky pre rozvoj výstavby bytových domov, rodinných domov a priemyselných objektov
- budovanie vodovodu, elektrifikácie a osvetlenia v nedobudovaných častiach obcí
- vybudovanie bezpečnostných prvkov v obci pre zachovanie nízkeho stavu kriminality (kamerové systémy)
- oprava kultúrnych pamiatok v regióne

Za oblasť cestovného ruchu

- ochrana a rozvoj hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva v obci
- podpora občianskych, spolkových a voľnočasových aktivít
- uplatňovanie spoločných postupov pri rozvoji cestovného ruchu
- podporovanie a propagácia existujúcich hmotných aj nehmotných podmienok rozvoja cestovného ruchu v území
- budovanie doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu (oddychové miesta, náučné trasy, cyklochodníky, cyklotrasy, stojany na bicykle, informačné tabule, útulne, ohniská, hipotrasa...)
- vytvorenie kalendára podujatí v regióne
- využívanie dvoch klastrov cestovného ruchu pôsobiacich v území

Za oblasť občianska infraštruktúra

- posilnenie komerčných, administratívnych a obchodných aktivít, v zmysle zvýšenia významu a postavenia regiónu ako dôležitého dopravného a geografického uzlu na Orave

- zachovanie dostupných a rozvoj nových verejných služieb (školsťvo, zdravotníctvo, sociálne služby)
- posilnenie kvality a kompetencií verejnej správy a miestnych iniciatív
- využitie nevyužívaných budov na prenájom alebo pre potreby územia
- poskytovanie kvalitnej sociálnej a zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov regiónu
- zabezpečenie kultúrneho, športového a oddychového vyžitia občanov
- podporovanie záujmových aktivít voľnočasového charakteru u obyvateľov
- umožnenie verejnosti využívať existujúce a novovybudované školské a kultúrne priestory
- podporovanie záujmových združení pôsobiacich na území v záujme rozvoja jednotlivých oblastí regiónu
- podmienky na rozvoj masových športov v regióne

Za oblasť životné prostredie

- zhodnocovanie a zneškodňovanie komunálneho odpadu, pravidelná likvidácia čiernych skládok
- využívanie obnoviteľných zdrojov energie
- zapojenie obyvateľstva vo väčšej miere do aktivít regiónu v oblasti ŽP (čistota obcí, ochrana zelene a pod.)
- revitalizácia a projekty zelene na celom území Oravského podhradia

Zo SWOT analýzy a z dotazníkového prieskumu vyplynuli nasledovné **disparity rozvoja** územia Oravského podhradia:

Za oblasť demografia a trh práce

- potenciálne prostredie pre činnosť spoločensky neprijateľných skupín
- znižovanie počtu obyvateľov z dôvodu zvýšenej migrácie
- ďalší odliv obyvateľov s vyšším stupňom vzdelania pre nedostatok vytvorených pracovných miest
- prehlbovanie sociálnych rozdielov

Za oblasť životné prostredie

- nezabezpečená ochrana vodných tokov
- zvyšovanie exhalátov a hluku z dopravy, výroby a rozvoja výstavby v obciach
- slabé zapojenie obyvateľstva a jeho záujmových združení a skupín do rozvoja obcí a regiónu

- znižovanie biodiverzity a znižovanie výmery zelene novými plochami pre priemysel a bytovú výstavbu
- chýbajúca dobudovaná kanalizácia a zlý technický stav a čistiarne odpadových vôd

Za oblasť občianska vybavenosť

- chátrajúci stav niektorých budov v území, zanedbaná technická infraštruktúra
- nedostatok odborných lekárov v regióne
- malý počet zariadení a služieb pre seniorov

Za oblasť technická infraštruktúra

- nedostatok pozemkov s dopadom na slabý rozvoj výstavby rodinných domov a bytov
- zlý technický stav chodníkov, ciest, kultúrnych pamiatok, verejných budov
- chýbajúce cyklistické chodníky a cesty pre peších
- nedostatočné investície do technickej infraštruktúry, zlý technický stav komunikácií
- nedostatočná dopravná obslužnosť – týka sa to najmä koncových obcí regiónu
- neschválená územnoplánovacia dokumentácia
- nevykonané komplexné pozemkové úpravy

Za oblasť hospodárstva

- sťažený prístup podnikateľov k dostupným úverovým zdrojom
- nedostatočná podpora malého a stredného podnikania zo strany štátu
- administratívna náročnosť pri podnikaní
- odchod odborníkov v dôsledku nedostatku možností uplatniť sa
- výhodnejšie podmienky investovania v okolitých obciach a okresných mestách
- nedostatok pracovných príležitostí v obciach a okolí
- zlá finančná situácia obyvateľov a aj samospráv

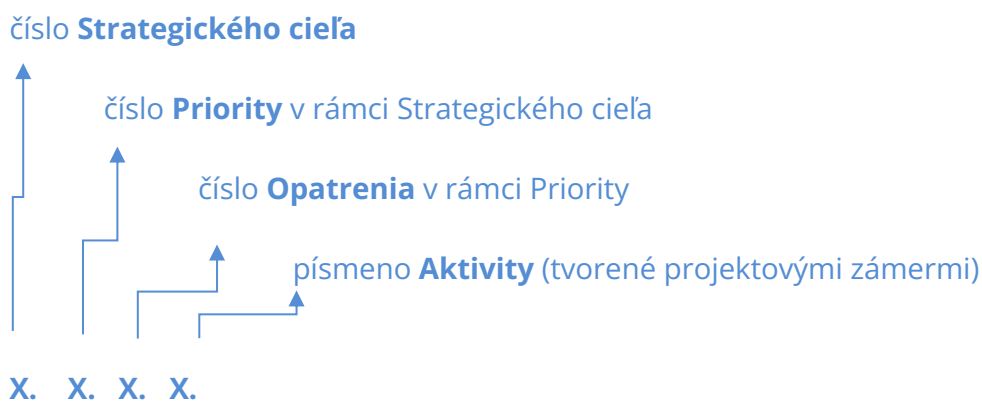
2.2 Vízia, ciele a priority regiónu

Vízia

Oravské podhradie sa stane atraktívnym miestom pre bývanie so širokou ponukou voľnočasových aktivít v oblasti kultúry a športu. Zabezpečí kvalitnú starostlivosť pre všetky skupiny obyvateľstva a bude schopné prilákať mladé rodiny na komfortné bývanie, služby, príjemné trávenie voľného času s možnosťou otvorene sa zapájať do vecí verejných. Prostredníctvom rozvoja cestovného ruchu a ochrany životného prostredia sa z Oravského podhradia stane región s bohatou biodiverzitou a bohatou ponukou trávenia dovolenky pre všetky skupiny návštevníkov.

Na základe faktorov rozvoja a disparít a taktiež na základe zozbieraných viac ako 514 projektových zámerov (konkrétnych aktivít) boli stanovené nasledovné strategické ciele, ktoré zastrešujú stratégiu rozvoja Oravského podhradia v piatich oblastiach. K uvedeným oblastiam patrí oblasť kultúry, športu a voľného času; oblasť životného prostredia a OZE; oblasť cestovného ruchu; oblasť obecnej infraštruktúry a verejných služieb a oblasť podnikania.

System číslovania je zvolený nasledovne:

Strategické ciele podľa vyššie uvedených oblastí možno identifikovať nasledovne v piatich cieľoch:

1. Zabezpečiť rozvoj kultúry, športu a voľnočasových aktivít v regióne Oravského podhradia
2. Podporovať činnosti na zabezpečenie ochrany životného prostredia a rozšírenia obnoviteľných zdrojov energie na území Oravského podhradia
3. Rozvíjať cestovný ruch v regióne Oravského podhradia
4. Skvalitniť a budovať infraštruktúru obcí spoločne s verejnými službami pre obyvateľov Oravského podhradia
5. Podpora podnikania a prílevu investícií do územia

3. PROGRAMOVÁ ČASŤ

3.1 Priority a opatrenia

Každý z nižšie uvedených strategických cieľov bude napĺňaný prostredníctvom niekoľkých priorít a opatrení. Tie sú nasledovné:

Strategický cieľ 1: Zabezpečiť rozvoj kultúry, športu a voľnočasových aktivít v regióne Oravského podhradia

Priorita: 1.1 Investície do kultúry hmotného a nehmotného charakteru

Opatrenie: 1.1.1 Budovanie, osвета a propagácia kultúrnej infraštruktúry a podujatí v území

Priorita: 1.2 Investície do rozvoja športu a voľnočasových aktivít

Opatrenie: 1.2.1 Podpora rozvoja športovísk a športových plôch v území

1.2.2 Podporovanie existujúcich a nových voľnočasových aktivít pre obyvateľov a návštevníkov územia

Strategický cieľ 2: Podporovať činnosti na zabezpečenie ochrany životného prostredia a rozšírenia obnoviteľných zdrojov energie na území Oravského podhradia

Priorita: 2.1 Investície do životného prostredia

Opatrenie: 2.1.1 Monitoring, podpora a osвета rozvoja infraštruktúry vo vzťahu k zachovaniu a rozšíreniu kvality životného prostredia

2.1.2 Optimalizácia zhodnocovania a zneškodňovania odpadov

2.1.3 Sanácia environmentálnych zátáží v regiónoch

2.1.4 Adaptačné opatrenia na zmiernenie dopadov klimatických zmien

2.1.5 Znižovanie energetickej náročnosti budov

Priorita: 2.2 Investície do obnoviteľných zdrojov energie

Opatrenie: 2.2.1 Rozširovanie technológií OZE na území Oravského podhradia

Strategický cieľ 3: Rozvíjať cestovný ruch v regióne Oravského podhradia

Priorita: 3.1 Zlepšiť ponuku a propagáciu cestovného ruchu v území

Opatrenie: 3.1.1 Využitie potenciálu kultúrno-historického dedičstva, služieb a odbornosti v regióne na tvorbu produktov a marketingu CR

Priorita: 3.2 Zvyšovanie počtu návštevníkov v území

Opatrenie: 3.2.1 Rozširovanie a rozvoj doplnkových služieb cestovného ruchu a budovanie drobnej infraštruktúry cestovného ruchu

Strategický cieľ 4: Skvalitniť a budovať infraštruktúru obcí spoločne s verejnými službami pre obyvateľov Oravského podhradia

Priorita: 4.1 Dobudovanie miestnych komunikácií

Opatrenie: 4.1.1 Podpora výstavby a rekonštrukcie miestnych komunikácií (ciest, chodníkov, parkovísk a záchytných parkovísk, dopravných zariadení atď.)

4.1.2 Výstavba bezpečných komunikácií pre nemotorovú dopravu

4.1.3 Podpora výstavby infraštruktúry verejnej dopravy

Priorita: 4.2 Investovanie do verejnej infraštruktúry

Opatrenie: 4.2.1 Podpora skvalitnenia verejnej infraštruktúry v regióne (verejné budovy, verejné osvetlenie, kamerový systém, verejný rozhlas, interiéry verejných budov, materiálovo – technické vybavenie budov)

4.2.2 Rozvoj verejných služieb v regióne

4.2.3 Vytvorenie podmienok pre život mladých ľudí, IBV

Priorita: 4.3 Investovanie do technickej infraštruktúry

Opatrenie: 4.3.1 Budovanie nových a rekonštrukcia existujúcich inžinierskych sietí (kanalizácia, vodovod, ČOV, rozširovanie sietí elektrickej energie)

4.3.2 Zlepšenie stavu/revitalizácia verejnej zelene v území

Strategický cieľ 5: Podpora podnikania a prílevu investícií do územia

Priorita: 5.1 Využitie voľných pozemkov v regióne na podnikanie a výstavbu

Opatrenie: 5.1.1 Vysporiadanie vlastníckych vzťahov pozemkov

5.1.2 Ukončenie pozemkových úprav

5.1.3 Tvorba projektovej a územnoplánovacej dokumentácie

Priorita: 5.2 Podpora ekologicky vhodnej výroby a príchod firiem s pridanou hodnotou

Opatrenie: 5.2.1 Podpora tradičnej výroby a služieb

Priorita: 5.3 Moderná samospráva

Opatrenie: 5.3.1 Podpora sieťovania, rozširovanie a upevňovanie partnerstiev

V rámci piatich strategických cieľov je navrhnutých 12 priorít rozvoja územia, ktoré sa budú naplňať prostredníctvom definovaných 24 opatrení.

4. REALIZAČNÁ ČASŤ A FINANČNÝ PLÁN

4.1 Akčný plán a financovanie aktivít

Akčný plán na roky 2024 – 2030 bol pripravený na základe podkladov a návrhov, ktoré spracovali jednotlivé samosprávy obcí Oravského podhradia prostredníctvom svojich starostov resp. poverených zamestnancov. Jednotlivé návrhy, členené podľa špecifických oblastí rozvoja, reflektujú na ciele vyjadrené v operačných programoch, najmä Program Slovensko, Plán obnovy SR, Programe rozvoja vidieka SR, SPP vrátane nástroja LEADER a programoch cezhraničnej spolupráce, najmä INTERREG V-A SR-ČR a PL-SK, okrajovo iných štrukturálnych a finančných nástrojov a investičných fondov. Všetky navrhované opatrenia sú v súlade s platným PHRSR Žilinského samosprávneho kraja.

Nižšie sú uvedené konkrétne projektové zámery samospráv Oravského podhradia, ktoré tvoria jednotlivé aktivity. Dohromady bolo v dotazníkovom prieskume zozbieraných viac ako **392 projektových zámerov**. Aj na základe nich preto boli navrhnuté vybrané opatrenia. Taktiež uvádzané merateľné ukazovatele budú platiť pre celý región, nielen pre samosprávy uvedené pri jednotlivých projektových zámeroch – aktivitách.

1.1.1 Budovanie, osвета a propagácia kultúrnej infraštruktúry a podujatí v území

Miesto realizácie / realizátor	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobie	Zdroje financovania
Oravský Podzámok	1.1.1.1 <i>Obnova a modernizácia knižníc a obecných múzeí</i>	3.077	Program Slovensko
Dlhá nad Oravou	1.1.1.2 <i>Propagácia ľudovej kultúry</i>	/	Plán obnovy SR
Krivá		(2014-2030)	INTERREG PL-SK
Pokryváč	1.1.1.3 <i>Obnova a rekonštrukcia kultúrnych pamiatok, kaplniek, pamätníkov a krížov</i>		Nadačné fondy
Sedliacka Dubová	1.1.1.4 <i>Obnova kaplniek a kostolov, pamätihodností obce</i>		Nórsky finančný mechanizmus a finančný mechanizmus EHP
	1.1.1.5 <i>Vydanie monografií obcí</i>		Vlastné zdroje
	1.1.1.6 <i>Vybudovanie amfiteátrów a oddychových zón</i>		

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet zrekonštruovaných kultúrnych objektov	počet	11
Množstvo uskutočnených aktivít na propagáciu kultúry	počet	22

1.2.1 Podpora rozvoja športovísk a športových plôch v území

Miesto realizácie / realizátor	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Oravský Podzámok, Dlhá nad Oravou, Horná Lehota, Pokryváč, Sedliacka Dubová, Medzibrodie nad Oravou, Pribiš, Krivá	1.2.1.1 <i>Doplnková športová infraštruktúra</i>	3.030	- Program Slovensko
	1.2.1.2 <i>Budovanie a rekonštrukcie športových areálov, šatní a budovanie objektov v športových areáloch</i>	/	- Plán obnovy SR,
	1.2.1.3 <i>Budovanie viacúčelových ihrísk a športových centier</i>	(2024-2027)	- INTERREG PL-SK
	1.2.1.4 <i>Workoutové ihriská</i>		- Fond na podporu športu
	1.2.1.5 <i>Budovanie a prestavby športových tribún</i>		- Štátny rozpočet
	1.2.1.6 <i>Rekonštrukcie a budovanie detských ihrísk</i>		- Vlastné zdroje
	<i>Výstavba telocvične</i>		

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet vybudovaných alebo zrekonštruovaných športovísk	počet	10
Aktivity vykonané na podporu rozvoja športu v území	počet	25

1.2.2 Podporovanie existujúcich a nových voľnočasových aktivít pre obyvateľov a návštevníkov územia

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Celé územie Oravského podhradia (všetky obce)	1.2.2.1 <i>Turistické chodníky a náučné chodníky – vybudovanie, značenie, informačné panely, mobiliár, oddychové a vyhliadkové zóny</i>	2.050	Program Slovensko
	1.2.2.2 <i>Vybudovanie detských ihrísk</i>	/	INTERREG PL-SK
	1.2.2.3 <i>Rekonštrukcie hasičských zbrojníc</i>	(2024-2029)	INTERREG SK-CZ
	1.2.2.4 <i>Nákup techniky na úpravu tratí bežeckého lyžovania</i>		Vlastné zdroje
	1.2.2.5 <i>amfiteátre, altánky</i>		

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Dĺžka turistických a náučných chodníkov	km	10
Množstvo vykonaných aktivít na podporu voľnočasových aktivít	počet	21

2.1.1 Monitoring, podpora a osвета rozvoja infraštruktúry vo vzťahu k zachovaniu a rozšíreniu kvality životného prostredia

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobie	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou Oravský Podzámok Sedliacka Dubová Združenia s celoregionálnou pôsobnosťou	2.1.1.1 <i>Aktivita zamerané na realizáciu technologických zariadení na ochranu ovzdušia, pôdy a vody, realizácia podmienok pre trvalo udržateľný rozvoj územia a šetrný prístup k prírodným zdrojom.</i>	140. / (2014-2019)	Program Slovensko INTERREG PLSK

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Plocha územia ovplyvnená realizovanými aktivitami	m ²	2000
Množstvo vykonaných aktivít na monitoring, podporu a osvetu ochrany životného prostredia	počet	3

2.1.2 Optimalizácia zhodnocovania a zneškodňovania odpadov

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobie	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou Horná Lehota	2.1.2.1 <i>Nákup kompostérov a techniky na separáciu a zhodnocovanie odpadov</i>	3.620 / (2014-2017)	Program Slovensko Plán obnovy SR
Chlebnice Krivá	2.1.2.2 <i>Zriadenie obecného kompostoviska</i>		SPP
Oravský Podzámok Pokryváč	2.1.2.3 <i>Budovanie a nákup vybavenia zberného dvora</i>		

Pribiš	2.1.2.4	<i>Mechanizácia obce pre manipuláciu s odpadmi (strojná technika traktor, príves, kontajnery a pod.)</i>
Sedliacka Dubová	2.1.2.5	<i>Nákup techniky pre separáciu a zhodnocovanie odpadu</i>
	2.1.2.6	<i>Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov/podpora predchádzania vzniku odpadov</i>

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet vybudovaných, alebo obnovených zberných dvorov	počet	6
Počet vybudovaných, alebo obnovených obecných kompostovísk	počet	3

2.1.3 Sanácia environmentálnych záťaží v regiónoch

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/obdobie	Zdroje financovania
Oravský Podzámok	2.1.3.1	545	Program Slovensko
Sedliacka Dubová	<i>Likvidácia a sanácia nelegálnych skládok, starých environmentálnych záťaží</i>	/	Plán obnovy SR
Dlhá nad Oravou		(2024-2028)	Vlastné zdroje
Horná Lehota	2.1.3.2		
Pribiš	2.1.3.3		
	<i>Likvidácia nelegálnych skládok v obciach</i>		

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet likvidovaných skládok nelegálneho odpadu	počet	2
Počet sanovaných environmentálnych záťaží	počet	3

2.1.4 Adaptačné opatrenia na zmiernenie dopadov klimatických zmien

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Chlebnice	2.1.4.1 Protipovodňové opatrenia na malých vodných tokoch	2.513	Program Slovensko
Dlhá nad Oravou		/	Plán obnovy SR
Medzibrodie nad Oravou	2.1.4.2 Výstavba protipovodňových ochranných hrádzí	(2025 - 2028)	Plán obnovy SR
Oravský Podzámok	2.1.4.3 Budovanie zvodov prívalovej vody		
Pribiš			

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet realizovaných protipovodňových opatrení	počet	6
Počet zregulovaných vodných tokov	počet	1

2.1.5 Znižovanie energetickej náročnosti budov

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Krivá	2.1.5.1 Znižovanie energetickej náročnosti, zateplovanie kultúrnych domov	750	Program Slovensko
Malatiná		/	Plán obnovy SR
Pokryváč	2.1.5.2 Znižovanie energetickej náročnosti, zateplovanie základných a materských škôl	(2024 - 2025)	Envirofond
Pribiš			Vlastné zdroje
Sedliacka Dubová	2.1.5.3 Znižovanie energetickej náročnosti, zateplovanie hasičských zbrojníc		

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet verejných budov so zníženou energetickou náročnosťou	počet	5

2.2.1 Rozširovanie technológií OZE na území Oravského podhradia

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Krivá	2.2.1.1 Realizácia FTVE zdrojov na verejných budovach obcí	2.365	Program Slovensko
Dlhá nad Oravou		/	
Oravský Podzámok	2.2.1.2 Výstavba vodných elektrární	(2024 - 2026)	Plán obnovy SR
Pribiš			
Sedliacka Dubová	2.2.1.3 Optimalizácia vykurovacích systémov zavedením OZE		

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet inštalovaných fotovoltaických zdrojov energie	počet	9
Počet inštalovaných technológií OZE	počet	12

3.1.1 Využitie potenciálu kultúrno-historického dedičstva, služieb a odbornosti v regióne na tvorbu produktov a marketingu CR

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Oravský Podzámok	3.1.1.1 Tvorba propagačných materiálov	1.168	Program Slovensko
Pribiš		/	
Sedliacka Dubová	3.1.1.2 Podpora udržateľného využitia kultúrneho a prírodného dedičstva	(2025)	INTERREG PL-SK

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet vytvorených produktov cestovného ruchu	počet	3
Počet marketingových výstupov regiónu	počet	1

3.2.1 Rozširovanie a rozvoj doplnkových služieb cestovného ruchu a budovanie drobnej infraštruktúry cestovného ruchu

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Oravský Podzámok	3.2.1.1 <i>Budovanie infokioskov</i>	1.168	Program Slovensko
Pribiš	3.2.1.2 <i>Budovanie náučných chodníkov</i>	/	
Sedliacka Dubová	3.2.1.3 <i>Budovanie turistických chodníkov</i>	(2026-2028)	INTERREG PL-SK
Horná Lehota	3.2.1.4 <i>Budovanie altánkov a oddychových areálov</i>		
Pokryváč			
Krivá			

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Dĺžka náučných a turistických chodníkov	km	2
Množstvo inštalovaných tabúľ, infobodov, oddychových miest, altánkov	počet	10

4.1.1 Podpora výstavby a rekonštrukcie miestnych komunikácií (ciest, chodníkov, parkovísk a záchytných parkovísk, dopravných zariadení atď.)

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou	4.1.1.1 <i>Budovanie parkovísk a spevnených plôch</i>	13.135	Program Slovensko
Krivá	4.1.1.2 <i>Budovanie a rekonštrukcie lavíc, mostov</i>	/	
Oravský Podzámok		(2024-2030)	INTERREG PL-SK/SK-CZ
Horná Lehota	4.1.1.3 <i>Budovanie miestnych komunikácií</i>		
Chlebnice			SPP
Pokryváč	4.1.1.4 <i>Budovanie a rekonštrukcie chodníkov</i>		Vlastné zdroje
Malatiná			
Medzibrodie nad Oravou			
Pribiš			

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Dĺžka vybudovaných/zrekonštruovaných chodníkov	km	4

Dĺžka vybudovaných/zrekonštruovaných ciest	km	3
Dĺžka vybudovaných/zrekonštruovaných mostov a lavíc	m	50
Plocha vybudovaných/zrekonštruovaných parkovacích plôch	m ²	2000

4.1.2 Výstavba bezpečných komunikácií pre nemotorovú dopravu

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou	4.1.2.1 <i>Budovanie cyklotrás/cyklochodníkov</i>	2.130	Program Slovensko
Krivá	4.1.2.2 <i>Budovanie doplnkovej infraštruktúry pre nemotorovú dopravu</i>	/	INTERREG PL-SK/SK-CZ
Oravský Podzámok		(2024-2028)	Plán obnovy SR
Horná Lehota			Vlastné zdroje
Sedliacka Dubová			

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Dĺžka vybudovaných, alebo vyznačených cyklochodníkov/cyklotrás	km	10
Vybudovaná doplnková infraštruktúra pre nemotorovú dopravu	počet	5

4.1.3 Podpora výstavby infraštruktúry verejnej dopravy

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou	4.1.3.1 <i>Rekonštrukcie a budovanie autobusových zastávok</i>	2.405	Program Slovensko
Pribiš	4.1.3.2 <i>Zvyšovanie bezpečnosti na cestách (semafony, priechody pre chodcov a pod.)</i>	/	INTERREG PL-SK/SK-CZ
Oravský Podzámok		(2024-2030)	Plán obnovy SR
Horná Lehota			Vlastné zdroje
Malatiná			

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
----------------------	----------	--------------------------------------

Počet vybudovaných/zrekonštruovaných autobusových zastávok	počet	6
Počet prvkov zvyšujúcich bezpečnosť na cestách	počet	3

4.2.1 Podpora skvalitnenia verejnej infraštruktúry v regióne (verejné budovy, verejné osvetlenie, kamerový systém, verejný rozhlas, interiéry verejných budov, materiálovo – technické vybavenie budov)

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou	4.2.1.1 Rekonštrukcie a vnútorné vybavenie verejných budov a kultúrnych domov	9.918	Program Slovensko
Pribiš		/	
Oravský Podzámok		(2024-2030)	INTERREG PL-SK/SK-CZ
Horná Lehota	4.2.1.2 Rekonštrukcie a vnútorné vybavenie hasičských zbrojníc		Plán obnovy SR
Krivá			Vlastné zdroje
Pokryváč	4.2.1.3 Rekonštrukcie, výstavby a modernizácie domov smútku a cintorínov		
Pribiš			
Chlebnice	4.2.1.4 Rekonštrukcie obecných úradov		
Malatiná	4.2.1.5 Zmena palivovej základne na OZE vo verejných budovách		
Medzibrodie nad Oravou	4.2.1.6 Modernizácia a výstavba kamerových systémov		
Sedliacka Dubová	4.2.1.7 Modernizácia a výstavba verejného osvetlenia		
	4.2.1.8 Modernizácia a výstavba miestneho rozhlasu a optickej siete internetu		
	4.2.1.9 Rozširovanie kapacít materských a základných škôl		
	4.2.1.10 Výstavba viacúčelových budov		
	4.2.1.11 Rekonštrukcie, modernizácie a vnútorné vybavenie budov materských a základných škôl		

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
----------------------	----------	--------------------------------------

Počet zrekonštruovaných verejných budov	počet	10
Počet inštalovaných kamerových systémov	počet	2
Počet zrekonštruovaných/modernizovaných cintorínov	počet	3
Počet vybudovaných/modernizovaných rozhlasov	počet	2
Rozšírená kapacita materských a základných škôl	žiak	30

4.2.2 Rozvoj verejných služieb v regióne

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou	4.2.3.1 <i>Rekonštrukcia a výstavba trhovísk</i>	1.750	Program Slovensko
Oravský Podzámok	4.2.3.2 <i>Výstavba komunitných centier</i>	/	INTERREG PL-SK/SK-CZ
Sedliacka Dubová	4.2.3.3 <i>Nákup mechanizácie na údržbu verejného priestranstva</i>	(2025-2030)	Plán obnovy SR
Medzibrodie nad Oravou	4.2.3.4 <i>Budovanie elektro nabíjajúcich staníc</i>		Vlastné zdroje

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet nových poskytovaných služieb v regióne	počet	4
Počet zrekonštruovaných/vybudovaných trhovísk	počet	2
Počet elektro nabíjajúcich staníc	počet	4
Počet komunitných centier	počet	3

4.2.3 Vytvorenie podmienok pre život mladých ľudí

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou	4.2.3.1 <i>Budovanie nájomných bytov</i>	1.800	Vlastné zdroje
Oravský Podzámok		/	
		(2027-2030)	

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
----------------------	----------	--------------------------------------

Počet nových nájomných bytov	počet	12
------------------------------	-------	----

4.3.1 Budovanie nových a rekonštrukcia existujúcich inžinierskych sietí (kanalizácia, vodovod, ČOV, rozširovanie sietí elektrickej energie)

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou	4.3.1.1 Budovanie a rozširovanie vodovodu	31.800	Program Slovensko
Krivá	4.3.1.2 Budovanie a rozširovanie kanalizácie	/	SPP
Oravský Podzámok	4.3.1.3 Budovanie a rozširovanie ČOV	(2024-2030)	Plán obnovy SR
Dlhá nad Oravou	4.3.1.4 Budovanie a rozširovanie plynovodu		Vlastné zdroje
Pokryváč	4.3.1.5 Budovanie a rozširovanie NN sietí		
Pribiš			
Sedliacka Dubová			
Horná Lehota			
Chlebnice			
Medzibrodie nad Oravou			

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Zvýšenie odkanalizovania územia	percento	20%
Rozšírenie vodovodu v území	percento	20%
Zvýšenie plynofikácie územia	percento	5%
Rozšírenie NN sietí v území	počet	10
Počet vybudovaných ČOV	počet	3

4.3.2 Zlepšenie stavu/revitalizácia verejnej zelene v území

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Horná Lehota	4.3.2.1 Revitalizácia zelene v obciach	285	Program Slovensko
Chlebnice	4.3.2.2 Úprava a údržba zelene v obciach	/	INTERREG PL-SK/SK-CZ
Medzibrodie nad Oravou		(2025-2029)	Vlastné zdroje

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet samospráv, kde prebehli činnosti revitalizácie verejnej zelene	počet	3
Počet aktivít vykonaných na podporu zlepšenia stavu verejnej zelene	počet	3

5.1.1 Vysporiadanie vlastníckych vzťahov pozemkov

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Chlebnice	5.1.1.1 Vysporiadanie pozemkov v obci	1.411	Vlastné zdroje
Krivá		/	Štátny rozpočet
Oravský Podzámok		(2024-2027)	
Pribiš			
Horná Lehota			

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Vysporiadané pozemky	m ²	4000

5.1.2 Ukončenie pozemkových úprav

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou	5.1.2.1 Pozemkové úpravy v území a vysporiadanie pozemkov	1.760	Vlastné zdroje
Oravský Podzámok		/	Štátny rozpočet
Pribiš		(2024-2026)	
Horná Lehota			

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet vykonaných pozemkových úprav v regióne	počet	4

5.1.3 Tvorba projektovej a územnoplánovacej dokumentácie

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Dlhá nad Oravou	5.1.3.1 Vytvorenie územnoplánovacej dokumentácie	375	Vlastné zdroje
Oravský Podzámok		/	
Sedliacka Dubová	5.1.3.2 Aktualizácie a doplnky územnoplánovacej dokumentácie	(2024-2030)	
Horná Lehota			
Chlebnice			
Medzibrodie nad Oravou			

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet vytvorených územných plánov, ich doplnkov alebo aktualizácií	počet	6

5.2.1 Podpora tradičnej výroby a služieb

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Pribiž	5.2.1.1 Zriadenie a budovanie pamätných domov, pamätných izieb, múzejných priestorov	1.100	Program Slovensko
Oravský Podzámok		/	Vlastné zdroje
	5.2.1.2 Podpora marketingu vidieckeho cestovného ruchu, výroby a služieb	(2025-2028)	INTERREG PL-SK/SK-CZ

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet zriadených pamätných domov, izieb, múzeí	počet	1
Počet realizovaných aktivít na podporu tradičnej výroby a služieb	počet	2

5.3.1 Podpora sieťovania, rozširovanie a upevňovanie partnerstiev

Miesto realizácie / realizátor projektu	Aktivita	Rozpočet v tis. €/ obdobia	Zdroje financovania
Pribiž	5.3.1.1 <i>Tvorba nových partnerstiev</i>	150	Program Slovensko
Oravský Podzámok	5.3.1.2 <i>Podpora partnerstiev a sieťovania prostredníctvom propagácie územia</i>	/ (2025-2028)	Plán obnovy SR Vlastné zdroje INTERREG PL-SK/SK-CZ

Merateľné ukazovatele aktivít

Merateľný ukazovateľ	Jednotka	Plánovaná hodnota ku koncu roka 2030
Počet realizovaných workshopov, seminárov, konferencií	počet	4
Počet nadviazaných partnerstiev	počet	2
Počet predložených spoločných projektov s min. dvoma partnermi	počet	4

5. ZÁVER

Spoločný program rozvoja obcí Oravského podhradia je strategickým rozvojovým dokumentom desiatich samospráv z okresu Dolný Kubín, ktoré využili možnosť vytvorenia spoločného rozvojového dokumentu pre programové obdobie 2021-2027.

Samotný dokument pozostáva zo štyroch hlavných častiach, v ktorých sme priniesli detailné informácie o potenciály ľudských zdrojov v území, existujúcej infraštruktúry, hospodárstve, cestovnom ruchu a ekonomike územia. Pomocou pri tvorbe programu boli aj tri dotazníkové šetrenia (predstavitelia samospráv, poslanci obecných zastupiteľstiev a obyvatelia regiónu, projektové zámery samospráv). Na základe vstupných informácií bola vytvorená SWOT analýza, ktorá je prehľadne rozdelená do niekoľkých oblastí.

Vďaka určeným hlavným faktorom a disparitám rozvoja spomínaného územia bolo možné stanoviť 5 strategických cieľov, 12 priorít a 24 opatrení s viac ako 514 projektovými zámermi – aktivitami, ktoré budú tvoriť základ realizovaných aktivít územia až do roku 2023. Ako hlavné ciele rozvoja boli určené:

- Zabezpečiť rozvoj kultúry, športu a voľnočasových aktivít v regióne Oravského podhradia
- Podporovať činnosti na zabezpečenie ochrany životného prostredia a rozšírenia obnoviteľných zdrojov energie na území Oravského podhradia
- Rozvíjať cestovný ruch v regióne Oravského podhradia
- Skvalitniť a budovať infraštruktúru obcí spoločne s verejnými službami pre obyvateľov Oravského podhradia
- Podpora podnikania a prílevu investícií do územia

Pracovná skupina, ktorá sa podieľala na tvorbe dokumentu dopracovala obsah do podoby podľa zákona č. 309/2014 Z. z. s ohľadom nielen na prebiehajúce programové obdobie 2021 - 2027, ale aj nad rámec tohto obdobia. Dôvodom je skúsenosť s preklenutím programových období, kedy súčasne s prípravou nového obdobia nastáva aj nápor na prípravu plánovacích dokumentov. Aby nedošlo k takejto situácii na prelome programových období, boli aktivity v dokumente naplánované až do roku 2030. Súčasný programové obdobie 2021-2027 končí v roku 2027, ale pri pravidle n+3 majú obce Oravského Podhradia pripravený program rozvoja aj pre dodržanie tohto pravidla.

Spoločný program rozvoja je otvorený dokument, ktorý v prípade podstatných zmien bude možné podľa potreby aktualizovať.

Spoločný program rozvoja obcí Oravského podhradia 2024 – 2030 bol schválený Obecným zastupiteľstvom obce....., dňa..... Uznesením č. ....

Podpis štatutárneho zástupcu: .....

Pečiatka: .....

6. ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- ČAPLOVIČ, P. 1986. *Dolný Kubín*. Dolný Kubín : Osveta, 1986. 296 s.
- MV SR 2007. Stručný prehľad územného a správneho členenia Slovenska. Bratislava, 2007, 117 s.
- MŽP SR 2002. *Atlas krajiny Slovenskej republiky*, 1.vyd. Banská Štiavnica : Esprit, 2002. 325 s. ISBN 80-88833-27-2
- *Spoločný program rozvoja obcí Oravského podhradia 2015-2023*
- WASS, D. 1988. *Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov panónskej panvy na území ČSSR*. Bratislava : Geologický ústav Dionýza Štúra, 1988. 140 s.
- http://www.trstensky.sk/sp_orava_dejiny_01.htm
- <http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=3&lang=sk>
- www.datacube.statistics.sk

7. PRÍLOHY

- Indikatívne zoznamy projektových zámerov obcí